

PETAR D. STOJAKOVIĆ

P O B U N J E N I K

BANJA LUKA, 2015.

POGUBLJENJE NA GOLOM BRDU

Rimski namjesnik Judeje, prokurator i hegemon Pontije Pilat imao je razgovor sa prvosveštenikom Kajaфом o tome kako teku pripreme za dolazeći praznik Pashu. Pet kohorti rimskih vojnika su već bile raspoređene na glavnim prilazima, i nadgledaju ko sve među hodočasnicima ulazi u grad. Dvije kohorte, koje su se uputile iz Kesarije, lučkog grada na sjeveru zemlje, nalazile su se samo pola dana jahanja od Jerusalima i biće raspoređene u samom gradu kao pojačanje rimskim vojnicima koji su se već nalazili tu i bili zaduženi za održavanje mira i hapšenje izgrednika i zilota. Ti ziloti su ranije često koristili proslavu Pashe da ruše carske orlove i pozivaju narod na pobunu protiv Rima. Prokurator je dobro poznao istoriju Jerusalima i znao je da je još prije deset vijekova to bila prestonica Davidova carstva. Davidov nasljednik, njegov mlađi sin Solomun, proširio je i ukrasio grad. Podigao mu je i odbrambene zidine, carsku palatu i veličanstven hram. To je Hram božiji u kome se čuva Kovčeg zavjeta. U dane velikih praznika tu se narod moli. Pali se tamjan i plodovi žetve, a na oltaru se prinose žrtve Bogu. Mnogo je ljudi zaposleno u službi i održavanju Hrama. U vrijeme praznika Pashe, žetve i berbe, u Jerusalem sa svih strana stižu hodočasnici na poklonjenje, pjevajući psalme. Tad se govori da svi putevi vode u Jerusalem, a ne u Rim. U vrijeme proslave Pashe, izlaska Jevreja iz egipatskog ropstva, stanovništvo grada se uvećava često i desetostruko, jer je za većinu običnog svijeta to centar svih Jevreja, ne samo iz Judeje, već i onih iz Idumeje, na jugu, kao i onih iz Samarije i Galileje, nešto dalje na sjeveru od Jerusalima. Taj prvi hram, koji je podigao Solomon, razorio je vavilonski vladar Novohodonosor šest vijekova kasnije, kada Jevreji ponovo padaju u ropstvo, ovog puta vavilonsko. Oslobođanjem od vavilonskog ropstva i povratkom, koji Jevreji slave kao svoj drugi izlazak, oni podižu Drugi hram. Prokurator i hegemon Pontije Pilat zna i to da su ovaj Drugi hram i bedeme grada porušile rimske legije pod komandom generala Pompeja i pokorile jevrejske provincije od Samarije i Galileje na sjeveru do Judeje i Idumeje na jugu.

Izgradnja Trećeg hrama otpočela je za vrijeme kralja Iroda Velikog, koga su postavili Rimljani, i radovi još traju, ali se vjerski obredi ne obustavljaju ni za jedan dan. Prokuratora najviše brine da bi se neke grupe zilota mogle pomiješati ne samo sa hiljadama hodočasnika koji svakodnevno

pristižu, već i sa mnogobrojnim zidarima i tesarima koji rade na obnovi bedema grada. Rijeke hodočasnika se svakodnevno slivaju u grad, a među njima ima i opsjenara, astrologa, mađioničara, zvjezdoznanaca, proroka, lopova, skitnica, pljačkaša i ubica. Ukoliko se među njih ubace još pobunjenici i ziloti, onda ih je teško otkriti. Pilat je već dobio vijest od svojih doušnika, ali i od prvosveštenika Kajafe da bi se ove godine za proslavu Pashe u gradu moglo naći i pola miliona ljudi, što je skoro desetostruko više od broja koji stalno živi tu. I drugi gradovi, Kesarija, Kana, Nazaret, Jerihon, Hevron, Kumran, nemaju puno manje stanovnika tokom godine od Jerusalima, ali za vrijeme Pashe, Jerusalem postaje i nekoliko puta veći od njih, jer samo je jedan božiji hram u kome obitava Bog, i to ovaj u Jerusalimu. Toga nema i ne može biti nigdje drugdje, jer se kovčeg zavjeta nalazi u jerusalimskom hramu. Zato se rijeke hodočasnika počinju kao proljetna bujica sa planina slivati ka gradu i na mjesec dana prije početka proslave Pashe. Jerusalem tada zasjeni sve druge gradove istočnih provincija rimskog carstva, čak i Antiohiju u Siriji, Korint u Grčkoj, Aleksandriju u Egiptu i Tars u Kilikiji. I Efes, prestonica najudaljenije rimske provincije Azije, čuven po svom hramu sa 127 stubova, posvećenom boginji plodnosti i izobilja, Artemidi, u to vrijeme godine biva zaboravljen. Uzbudjenje u Jerusalimu raste i sve je veće kako protiče koji dan proljetnog mjeseca nisana, probližujući se proslavi Pashe. Ne može se reći da prokurator osjeća preveliku zabrinutost, ali nelagodu svakako, i pri pomisli da bi se nešto moglo izmaći kontroli i doći do nemira ili, što je još gore, da ziloti započnu te nered, pa ih zatim iskoriste za opštu pobunu naroda protiv Rima. Ako bi takav izvještaj otišao u Rim, car Tiberije ga sigurno ne bi pozvao na proslavu svog rođendana, kako je to do sada činio. Samo je on, namjesnik Judeje, među svim namjesnicima istočnih provincija, prošle godine bio u carevoj loži za vrijeme borbi gladijatora u areni. Car ga je tim nagradio znajući koliko mu je teško držati kontrolu nad nemirnom provincijom, gušiti pobune i sprovoditi rimske zakone. Zabave i gozbe koje je Tiberije priređivao u areni, na stadionu, cirkusu i amfiteatru su mu još u živom sjećanju. Pilat je dobro zapamtio kako je Tiberije prošle godine za proslavu svoga rođendana spremanje jela za svoje gozbe povjerio ne samo javnim kuvarima, već su i domaćini uglednijih kuća bili uključeni u to. Gladijatore koji su već postali poznati i za koje se pričalo da su hrabri borci odvlačio je iz arene i čuvao ih za svoje priredbe.

Pilat se sjećao i toga kako je Tiberije volio da ponavlja izreku koju je Gaj Julije Cezar izgovorio progoneći svog protivnika generala Pompeja. Kada je Pompej pobjegao iz Rima u Brindizi, ostavivši svoju vojsku na

milost i nemilost Cezarovim legijama, ovaj je onda slavodobitno izjavio: „Sada idem na vojsku bez vođe, a onda ću se okrenuti na vođu bez vojske“.

Ono što je hegemonu sada umirivalo jeste to da je u samom gradu i oko njega na vrijeme raspoređena cijela jedna legija. Na prilazima glavnim kapijama grada koje su primale kolone hodočasnika iz pravca Hevrona, Jerihona, Kumrana, Vitanije i drugih gradova koji su nekada bili dijelovi moćnog Davidovog carstva, nalazila se po jedna kohorta. Straže i dežurstva su postavljena i na male puteve i šumske staze, tako da je grad bio u obruču. U slučaju da dođe do pobune, niko se neće moći neopaženo izvući, čak ni pod zaštitom noći, što su organizatori pobuna i nereda često činili ranije. Prokurator je samo prije deset dana doznao da je car Tiberije još prije tri mjeseca naredio da se iz samog Rima upute dvije legije prema udaljenim istočnim provincijama Carstva. Hegemonu je čudilo to da o tome nije ništa obaviješten iz Rima, kao što se to uvijek radilo. Običaj je bio do tada da se namjesnici istočnih provincija na vrijeme obavijeste o većim pokretima rimskih legija u tom pravcu. Sa zebnjom je pomislio da bi ga car Tiberije mogao smijeniti, jer ga legat koji je komandovao jerusalimskom legijom nije još nijednom posjetio iako je već dva puta išao u Rim tražeći od cara još najmanje pet kohorti, ako ne cijelu legiju, da bi uspostavio koliko-toliko željeni mir u Judeji za vrijeme Pashe. Prokurator se još uvijek nadao da će obje legije stići na vrijeme u Judeju i biti raspoređene u Jerusalimu i Kesariji kao dodatno pojačanje, iako o tome ništa pouzdano nije znao. Ovim činom car bi opet pokazao koliko su veliki naponi namjesnika Judeje i da mu nije lako. Tako bi nestale i posljednje sumnje koje su se javljale nakon neprovjerenih priča da car ima namjeru da uskoro smijeni nekoliko rimskih namjesnika u istočnim provincijama carstva zbog propusta u primjeni rimskih zakona i blagog kažnjavanja pobunjenika koji su rušili carske orlove i gazili rimske zakone.

Prošlo je više od pola vijeka kako je rimski vojskovođa Pompej osvojio Judeju i Jerusolim, a kasnije i druge jevrejske provincije. Nakon mnogih pobuna koje su ugušene u krvi, Rimljani su doveli na vlast Iroda Velikog, svoga vazala, odanog Rimu. Irod, koga su Jevreji prezirali, jer su ga postavili Rimljani, i za koga su govorili da i nije Jevrejin, da bi dobio naklonost naroda, započeo je velike radove i za samo dvadeset godina grad je doživio velike promjene. Izgrađena su mnoga pozorišta, amfiteatri, pa čak i hipodrom, po ugledu na one u Grčkoj i Rimu. Irod je započeo i izgradnju trećeg hrama po planu i na temeljima prvog, Solomunovog. Treći hram se gradi od bijelog kamena i oblaže zlatnim pločicama, a cijeli plato gdje se nalazi hram se pokriva raznobojnim kamenim pločama čineći mozaike koji se tada mogu vidjeti samo na trgovima najvećih gradova Carstva. Ali,

najveći broj Jevreja i dalje prezire Iroda zbog njegovog nejevrejskog porijekla. Fariseji su ga prozvali: *rob iz Idumije*. Ali, on je uporniji i odlučniji nego ikad da zadobije naklonost naroda i zato se ženi Marjamnom iz hasmanijske dinastije, obnavlja hram, razvija spoljnu trgovinu izgradnjom luke u Kesariji, održava red u kraljevstvu i umanjuje poreze. Istovremeno, on je i surov vladar i nemilosrdan prema svojim protivnicima. Na surov način je ugušio pobunu fariseja. Ne štedi ni najbliže: pogubio je ženu Marjamne i nekoliko svojih sinova koje je osumnjačio za zavjeru.

Sada hram koji je izgradio Irod Veliki, sa svojim raskošnim mermernim stubovima, istovremeno i plaši i zadivljuje i samog prokuratora. Neredi i pobune u prošlosti uvijek su započinjali tu, na tom platou oko hrama. Da bi se oslobodio tih tmurnih misli, hegemon, koji u posljednje vrijeme nije mogao ni da spava, dobro je naučio jednu vještinu koja mu pomaže da povрати mir. Zapazio je da, kad god bi mu se stvorile pred očima slike Rima, prestonice svijeta, kako je volio da kaže legatu i prvosvešteniku, sa svojim velikim trgovima i carskim vrtovima, vilama i palatama uz obalu Tibra, slike jerusalimskog hrama i jerusalimskih pobuna gušenih u krvi bi nestajale. Samo kad bi počeli nagli žigovi u leđima, koje je zadobio još u mladosti, neprekidnim jahanjem i po nekoliko dana, kada je sa svojim kohortama progonio varvare koji su napadali sjeverne granice carstva, za trenutak bi te vizije nestale i ponovo se nastavile kad bi žigovi prošli. Hrabrost koju je pokazao u tim borbama omogućila mu je da dobije službu u pretorijanskoj gardi, odakle je, nakon deset godina, naimenovan za carskog namjesnika Judeje, gdje se još uvijek nalazi nadajući se ponovnom premještanju i povratku u Rim.

– „O Jerusalimu se govori samo nekoliko dana u godini, i to u vrijeme praznika Pashe, a Rim je vječni centar svijeta“ – govorio je prokurator u sebi, moleći se Jupiteru da bude što skorije ponovo premješten tamo. Bio je u stanju da pred svojim očima stvori slike Vječnog grada na sedam brežuljaka uz lijevu obalu Tibra i čuvenih carskih palata, vrtova i hramova u slavu Jupitera, Janusa, Marsa, Venere, Cezara, Avgusta i Minerve. Posebno su mu žive i učestale slike Jupiterova hrama, ali i Janusova, koji je otvoren samo u doba ratova. Kad je bio na vojnoj službi u Rimu, često je odlazio do Vestinog hrama, gdje su vestalke, sveštenice hrama, neprekidno održavale svetu vatru Rima. Dobro se sjeća i kako je sam Tiberije sagradio Avgustov hram. Još dok je bio nepobjedivi konjanik, često je Pilat pozivan da zajedno sa pretorijanskom gardom obezbjeđuje prostor stadiona, gdje je car dolazi da posmatra trke dvokolica ili kad bi se cijeli stadion pretvarao u jezero kako bi se za cara i carsku porodicu prikazale pomorske bitke. Pilat je tada neprekidno bio na konju i u pokretu, jureći s jednog do drugog kraja jezera i,

ne skidajući teški oklop i šljem i sa kopljem u ruci, razgonio svjetinu koja bi pohrlila da kroz guste redove pretorijanske garde vidi bar nešto od onoga što se dešavalo na jezeru. Tada mu se činilo da je cijeli Rim stigao da posmatra te prizore pomorske bitke i da su carske palate i vrtovi, forumi i bazilike na lijevoj obali Tibra potpuno opustjeli. Na dane takvih priredbi i igara bio bi zadužen i da razmjesti straže po gradu kako skitnice ne bi opljačkale grad, sad kad malo ljudi ostaje kod kuće.

Sada mu se nameće i slika prepune arene sa prošlogodišnje proslave careva rođendana, kada je on za svoje zasluge kao carski namjesnik Judeje bio pozvan da prisustvuje toj priredbi. U borilištu su se na smjenu pojavljivali ratni zarobljenici, robovi i osuđenici na smrt kojima se pružala još jedna prilika da se bore za život međusobno ili protiv gladnih divljih zvijeri. Dobro se sjeća scene kada je car podigao palac kako bi se spasio život nekog mladog roba koga je nadvladao snažni gladijator iz Tarakije. Arenom se prolomio poklič odobravanja koji je i sada odzvanjao u prokuratorovim ušima kao da se to sve to događa sada i tu pred njegovim očima. U ovom prašnjavom i uzavrelom gradu u središtu Judeje, pod suncem koje neprekidno prži, nedostojala su mu i rimska kupatila sa toplom vodom. Kao mlad konjanik i pretorijanac, bezbroj puta je bio svjedok proslava careva rođendana. Tiberije je na početku svoje vladavine često priređivao takve igre. Bile su to veličanstvene i skupe priredbe i svetkovine. Car je znao da ga narod sa podsmjehom poredi sa dvojicom njegovih velikih prethodnika, Cezarom i Oktavijanom, koji su bili velike vojskovođe i veliki vladari, koji su proširili i učvrstili granice carstva i doprinijeli miru i prosperitetu Rima. Tiberije se nije mogao time pohvaliti, pa se okrenuo skupim svetkovinama i priredbama kako bi bar na taj način skrenuo pažnju na sebe. Tako je Tiberije odvrćao i pažnju naroda sa problema koji su se pojavljivali sve češće: nemiri i pobune u udaljenim provincijama, glad, nepoznate bolesti, otkazivanje poslušnosti generala. Zato je Tiberije sve češće priređivao ovakve skupe zabave i svetkovine, kako u amfiteatru, tako i u areni i na stadionu. Na stadionu, gdje je moglo da stane mnogo ljudi, volio je da priređuje trke dvokolica, dvoprega i četveroprega. Na tom istom stadionu priređivao je i bitke, ne samo pješaka, već i konjanika. Nakon toga bi naređivao da se cijeli stadion potopi i pretvori u jezero kako bi se na njemu mogle izvoditi i prikazivati prave pomorske bitke. U areni je, i to noću, uz mnoštvo upaljenih baklji, priređivao borbe gladijatora sa zvijerima ili muškaraca jednih protiv drugih. Jednom prilikom je naredio da se izvede ista predstava, ali da sada u areni budu žene, zarobljenice, koje su se borile jedna protiv druge na život i smrt.

Sve te slike i sjećanja prokuratora prekidala je teška sparina Jerusalima i opterećujuća svijest da u Judeji vlada samo nametnuti mir i da svakog časa mogu izbiti pobune. Prokurator je znao i to da se teritorijama koje je osvojio Rim upravlja na dva načina. Senatske provincije su pod kontrolom senata, a carske provincije su nedavno osvojene i pod neposrednom su kontrolom cara, jer u njima još nije uspostavljen potpun mir i zato imaju carske namjesnike. U nekim manjim provincijama, kao što je Judeja, u kojoj se nalazi i Jerusolim, i kojima je teško upravljati i primjenjivati rimske zakone i gdje se često javljaju pobune, potrebno je stalno prisustvo rimske vojske. Zato je tu prokurator podređen legatu, rimskom generalu pod čijom su komandom rimske legije u Judeji. Upravo ta činjenica zabrinula je carskog namjesnika Pontija Pilata, jer je legat dva puta putovao u Rim, a da o tome on, namjesnik Judeje, nije ni obaviješten. Pilat se neprekidno molio Jupiteru da to nema nikakve veze sa njegovim smjenjivanjem, već da je to samo legat išao da traži pojačanje, o čemu nije bio ni obavezan, iako je vladao takav običaj, da obavijesti prokuratora. Prokurator je zadržao prednost u odnosu na legata što se tiče primjene rimskih zakona, a u njegovim je rukama i pravo osude na smrt pobunjenika protiv Rima. Već dugo je Rim uspostavio pravilo da se poštuju zakoni i običaji, posebno vjerski, porobljenih naroda, ali je zadržao pravo osude na smrt. Tako je prokurator Pontije Pilat odagnao pomisao da bi ga legat mogao uhapsiti i pod vojnom pratnjom uputiti u Rim da mu se čak i sudi, a ne samo da bude smijenjen. Tako se to već događalo nekim carskim namjesnicima u provincijama gdje su se javljale česte pobune i kada je car bio sumnjičav da neki od namjesnika tih provincija prikriveno podržavaju lokalne vođe pobunjenih naroda, a od njih za uzvrat dobijaju bogate darove.

– „Zadatak rimske vojske“ – hrabrio se i govorio Pilat sebi, kad god bi ostajao sam – „jeste da čuva granice imperije i da guši nemire kad do njih dođe, a ne da hapsi namjesnike pobunjenih istočnih provincija. Zato cezar i jeste premjestio sve legije u udaljene i ugrožene krajeve carstva na sve četiri strane svijeta: od Hispanije do Azije i od Baltika do Afrike, a u Rimu je ostala samo pretorijanska garda da se brine za red i zaštitu cezara“.

Sada, kako se približavala proslava Pashe, namjesnik nije ni bio svjestan koliko malo zna o vjeri naroda koji se tako grčevito držao svojih običaja i zakona vjere. Znao je samo toliko da Jevreji vjeruju u jednog boga, čije ime iz strahopoštovanja ne smiju ni da izgovore. Iako već dugo poznaje prvosveštenika Kajafu, koji je vrhovni sveštenik Jevreja, odgovoran za hram i predsjedava Sinedrionom, nikad mu se nije uspio toliko približiti da bi bez ustezanja mogao da pita nešto o tumačenju starih jevrejskih spisa. Čuo je za

Avrama, Isaka, Jakova, Mojsija, Davida i Solomona, ali taj savez između jednog boga i jednog naroda mu je bio toliko stran i nerazuman da o tome nije ni želio da razgovara sa Kajaфом. Bilo mu je samo važno da prvosveštenik mora da mu bude odan jer su potrebni jedan drugom i ne mogu jedan bez drugog vladati ovim čudnim narodom i još čudnijim gradom. Samo uz pomoć prvosveštenika i njegovih doušnika hegemon na vrijeme doznaje sve šta se događa ne samo unutra i oko hrama, već i u samom Jerusalimu i cijeloj Judeji. Mreža doušnika tako je dobro bila raspoređena da su se samo one vijesti uzimale kao tačne ako su potvrđivane iz više izvora, tj. da su ih potvrđivali i izvori koje su kontrolisali doušnici samog namjesnika Judeje. Prokurator je znao samo to da u samom judaizmu ima nekoliko grupa, često suprotstavljenih, ali sa jednim zajedničkim ciljem, povesti sveti rat protiv Rima i osloboditi jevrejski narod. O farisejima je znao samo toliko da su to revnosni Jevreji koji dobro poznaju zakon vjere i pridržavaju ga se. Ne dozvoljavaju sebi nikakav kontakt sa grešnicima i to smatraju velikom sramotom. S nestrpljenjem očekuju dolazak Mesije i Carstva božijeg. Taj dolazak se može ubrzati samo brižljivim poštovanjem zakona vjere. O Sadukejima znao je još manje, a o Esenima gotovo ništa. Ono što ga je više brinulo su vijesti o zilotima, revnosnim Jevrejima koji sebe nazivaju pravovjernima. To su najčešće siromašni Jevreji koji teško podnose činjenicu da su im zemlju pokorili Rimljani. Zato dižu pobune, ruše carske orlove i napadaju rimske legije iz zasjeda. Oni su najgovorniji zagovornici otpočinjanja „svetog rata“ protiv Rima. Sam Pilat je uz pomoć rimskih legija nekoliko puta gušio takve pobune. Zadnja, ne tako davno, ugušena je u krvi.

– „Ovog puta ziloti neće uspjeti. Svi glavni prilazi i glavne kapije grada su osigurane i na stotine naših vojnika su tamo. U samoj Kedronskoj dolini raspoređeno je pet centurija. Sva važnija mjesta u gradu: Hram, kula Antonija, Irodova palata, palata Hasmonejske dinastije, amfiteatar, hipodrom, Maslinska gora i Getsimanijski vrt obezbjeđuju naši vojnici naoružani štitovima, kopljima i mačevima. Ja sam učinio sve što sam mogao, a sada je na tebi, prvosveštenuče, da putem svojih doušnika dostavljaš vijesti na vrijeme o tome ko sve dolazi u Hram i šta se dešava oko njega, a ostalo prepusti meni. Nijedan zilot ne smije se uvući u grad, ni pod okriljem noći niti tajnim prolazima i zaraslim stazama.“

Međutim, prvosveštenik nije više slušao šta Rimljanin dalje govori, već su mu se rojile misli po glavi o samozvanom proroku iz Nazareta, Isusu, Ješui ili Ha-Nocriju, kako ga zovu na aramejskom njegovi sljedbenici. Kajafa je bio sam iznenađen šta je taj samozvani prorok i običan tesar uradio

samo za posljednja tri mjeseca svog djelovanja, pogotovo kad se imaju u vidu sva ta čudesa koja mu se pripisuju.

– „Šta ćemo sa samozvanim prorokom i pobunjenikom iz Nazareta Galilejskog?“ – odjednom upita prvosveštenik.

– „Kakvim pobunjenikom? Kojim prorokom? Je li to onaj neki ludi propovjednik koji se skoro pojavio i koji izvodi čudesa i diže iz mrtvih? Kako ga ono zovu?“ – upita prokurator podrugljivo.

– „Ima nekoliko imena i još ne znam koje mu je pravo. Jedni ga zovu Ješua, drugi Ha-Nocri, treći Isus, prorok iz Nazareta Galilejskog. Pitam se samo kako tako loš čovjek, varalica i mađioničar, koji trikovima i opsjenama zaluduje prost narod, može da ima tolike sljedbenike kad dobro znaju ko je on.“

– „Znači da i ti znaš ko je on?“

– „Moji doušnici su već sve doznali. On huli na Boga i podriva našu vjeru. Ukida Mojsijev zakon, a svakog dana ima sve više sljedbenika. Mi to ne razumijemo. On diže i pobune protiv Rima i podvodi narod pod rimske mačeve. Nije u interesu Judeje da on i dalje živi.“

Ovo prvosveštenik kaza kao i svako drugi ko nije siguran u ono što govori, ne gledajući prokuratora pravo u oči, već mu je pogled bježao nekud u stranu.

– „Zašto se toliko plašite tog proroka? Bilo ih je u vašem narodu mnogo i ranije. Takvi lutajući propovjednici nisu se do sada pokazali opasnim po rimske zakone.“

– „Ali, sada je opasnije nego ikad. Ovaj je opasniji od svih do sada. Tvrdi da nije običan učitelj i propovjednik, već božiji sin. Sve je to nerazumno. On huli na Boga. Kako neko može biti i čovjek i Bog istovremeno? To je nešto najnerazumnije što sam ikad čuo. Pa još i ovo: kako onda da je imao braću i sestre i bio najmlađi od djece Josifove, ako je jednorodni Sin božiji, kako se tvrdi. To je prevara, i moji doušnici su sve doznali. Sve se zna i susjedi su sve vidjeli: i kad je rođen, i gdje je rođen, i ko ga je rodio, i kako je rastao, kako je krao voće iz tuđih bašta i tukao sa ostalom djecom i nije tu bilo nikakvog silaska s neba. To niko nije vidio, niti je toga bilo. Odmalena je bio bundžija i nije se slagao sa ostalom braćom i sestrama, pa su ga tjerovali od kuće, jer nije htio ništa da radi, izuzev da pravi krstove. Tim je bio opčinjen i, kažu, volio je da posmatra raspeće pobunjenika na tim krstovima. Nekako je izučio da bude tesar, ali se nikad, kažu, nije bavio tim poslom, jer je bio lijen. Volio je da drži predavanja drugima šta i kako trebaju činiti, ali sam ništa nije htio da radi. Zbog toga je rano morao da napusti očev dom, jer ga ostala braća nisu podnosila zbog njegove ljenosti. Iznenada je, kažu, nestao, kao da je u zemlju propao. Više

od petnaest godina niko ga nije vidio niti je čuo za njega. A onda se iznenada pojavio, već kao tridesetogodišnjak, puno mudriji i naoružan trikovima koje je naučio od indijskih fakira. Tamo u Indiji, kažu, prave velika čuda i puno čudesa, jer imaju i puno ljudi, i zato puno i znaju. A najviše znaju oni koji dobro varaju narod. Naročito su po tome poznati indijski joga-mudraci. Svi su tamo veliki vrači i bogovi. U samom Madrasu ima ih, kažu, na stotine. A u Kalkuti i Bombaju ima ih još i više. Tamo ljudi vjeruju u stotine bogova. Imaju po jednog boga za svaku svoju potrebu. Isus je imao od koga šta i naučiti tamo. I ja bih mogao izvoditi ta čudesa da mi je petnaest godina biti tamo u toj Indiji. Eto, vidiš, zašto se nije znalo gde je sve do svoje tridesete godine bio, jer je stigao čak do daleke Indije da bi od tamošnjih fakira i mudraca naučio trikove kako se vara prost narod. Uvijek je okružen dvanaesticom svojih najodanijih učenika koji se ne odvajaju od njega.“

– „Tebe, prvosvešteniče, brine Ha-Nocri, prorok iz Nazareta, a mene ziloti“ – kaza hegemon i odmahnu rukom dajući do znanja prvosvešteniku da o tome nema potrebe dalje razgovarati i nastavi:

– „Zadatak je rimske vojske da čuva granice carstva i guši ustanke pobunjenika. Moji doušnici imaju saznanja da taj, kako ti kažeš, samozvani prorok iz Nazareta ili Ješua ili Isus ili Ha-Nocri, kako ga sve već ne zovete, u svojim propovjedima ne poziva narod na pobunu protiv Rima i ne podvodi ga pod rimske mačeve. Ništa još loše nije kazao ni o caru. Zato dobro pazi, prvosvešteniče, da tvoji doušnici ne pletu mrežu satkanu od laži kako bi osudili Ha-Nocrija jer ugrožava vašu vjeru, bolje rečeno – tvoj položaj, prvosvešteniče Kajafo, a ne Rim.“

Pod utiskom onog što mu je prvosveštenik govori o samozvanom proroku iz Nazareta, prokurator je odmah, istog dana, razaslao svoje uhode i doušnike da doznaju što više o njemu. Već sljedećeg dana dobio je saznanja da je taj samozvani prorok iz Nazareta, Ješua ili Isus rođen u Vitlejemu za vrijeme vladavine cara Avgusta i u posljednjim godinama vladavine Iroda Velikog, rimskog vazala iz Idumeje. Mladost je Ješua proveo u Nazaretu, malom gradu na sjeveru Palestine. Ništa se ne zna o njegovom životu do tridesete godine. Tek tada, kao odrastao i zreo tridesetogodišnjak, prvi put se susreo na obalama rijeke Jordan sa jednim drugim prorokom, zvanim Jovan Krstitelj, koji je krštavao ljude u rijeci i držao propovijedi manjim grupama ljudi o dolasku Mesije. Ješua ili Isus ili Ha-Nocri mu se nakratko pridružuje, a zatim se odvaja i počinje sam da propovijeda dolazak Carstva božijeg.

Tu propovijed Ješua ili Isus¹ ili Ha-Nocri širi prvo po Galileji, a potom i po cijeloj Palestini. Sve što govori užasava prvosveštenika i cijeli Sinedrion, jer potresa temeljne zakone jevrejske vjere. Zato Sinedrion želi da ga uhapsi i da mu sudi, kako bi ga pogubio, ali to ne mogu izvesti bez pomoći rimske vojske, jer ima puno sljedbenika, a i posljednja riječ o osudi na smrtnu kaznu i samo izvršenje smrtne kazne je u rukama Rima. Sada je prokuratoru bilo nešto jasnije zašto prvosveštenik laže da Ha-Nocri diže Jevreje na pobunu protiv Rima. Prvi put posumnja da mu prvosveštenik, možda u dosluhu sa legatom, priprema zamku, kako bi sam prokurator bio optužen da koristi vojsku za rješavanje vjerskih sporova među samim Jevrejima, što se nikad nije činilo niti se smije činiti. To nije zadatak rimskog namjesnika, već samo da traži vojsku kad se guše pobune zilota i drugih grupa koje napadaju rimske legije, utvrde i postaje, i podižu narod na pobunu protiv Rima.

Sljedećeg dana, kad se prvosveštenik pojavio u vrtu palate u kojoj se prokurator nalazio kako je stigao iz Kesarije, pored fontane su bili postavljene mreže za zaštitu od komaraca. Prokurator ga je hladno pozdravio i odmah mu kazao da za sada ne može odvojiti nijednog rimskog vojnika za hapšenje Ha-Nocrija ili Ješue, jer su svi već raspoređeni po važnijim mjestima u gradu i oko grada, ali da će, kad stignu kohorte koje su pošle iz Kesarije, možda jedna centurija biti odvojena za ono što prvosveštenik traži.

– „Uostalom, kakve dokaze imate da bi ga trebalo hapsiti i suditi mu?“ – upita prokurator.

– „Opasno je po našu vjeru, opasnije nego ikad. Juče je ispred samog Hrama isprevrtao stolove, rastjerao trgovce i pobacao njihovu robu. Tako stvara nered koji može prerasti i u pobunu, a to je opasno i po Rim. Pokušali smo mu prići i uhapsiti ga, ali uvijek je okružen brojnim pristalicama i svojim odanim učenicima koji ga slijede u stopu. Potrebna nam je bar jedna centurija kako bismo ga uhapsili. Oprezan je i nikad nije sam, i noć uvijek

¹ Prema Bibliji, Isus Hristos je centralna ličnost jevanđelja. Rođen je u Vitlejemu u Palestini, koja je tada bila pod rimskom upravom, u vrijeme vladavine cara Avgusta i u posljednjim godinama vladavine Iroda Velikog, kralja Jevreja. Mladost provodi u Nazaretu, malom gradu u Galileji, na sjeveru Palestine. Oko svoje tridesete godine na obalama rijeke Jordana susreće proroka Jovana Krstitelja, koji propovijeda grupi ljudi. Nakratko mu se pridružuje i zatim se odvaja i počinje da propovijeda dolazak Carstva Božijeg, najprije u Galileji, a potom u cijeloj Palestini, pa i van njenih granica. Njegova objava istovremeno produžuje i potresa jevrejsku vjeru. Tokom samo nekoliko mjeseci Isus izaziva oduševljenje velikog broja ljudi, koji ga prepoznaju kao proroka. Ali, malo-pomalo, oni ga napuštaju, jer Isus ne odgovara njihovim očekivanjima da se u Palestini ponovo uspostavi političko carstvo i on bude nasljednik Davidov. Istovremeno, on se, takođe, suočava sa sve većim napadima jevrejskih vlasti i sveštenika. Tokom Isusovog posljednjeg boravka u Jerusalemu, njegovi protivnici ga zarobljavaju, uz saučesništvo jednog od njegovih učenika, i predaju ga rimskim okupatorskim vlastima, optužujući ga da kuje zavjeru protiv rimskog cara. Namjesnik pokušava da ga spasi, ali na kraju podliježe pritiscima. Isus je osuđen na raspeće.

dočekuje i provodi izvan grada. Ti jadni i zavedeni ljudi idu za njim kao ovce jer u onome što se dešava sa njim i oko njega vide ispunjenje riječi našeg proroka Zaharija, koji je živio nekoliko vijekova ranije, i govorio: 'I evo car tvoj ide k tebi, pravedan je i spasava'. Ovo je opasno i za Rim" – nastavi prvosveštenik – „jer mu se sve više i više naroda priključuje i više iz sveg glasa: 'Osana sinu Davidovu. Blagosloven je onaj koji dolazi u ime Gospodnje. Osana na visini.' I sam znaš o čemu je tu riječ, hegemon. Tako se dogodilo i juče kad je ušao u grad. Opasno je, opasnije nego ikad, kad ti kažem. Treba nam jedna centurija da ga uhapsimo i da mu sudimo.“

– „Ali, u svemu tome što ti kažeš ja ne vidim nikakav razlog za osudu, vi ste poznati kao narod koji je stalno imao proroke koji su pričali gluposti. Tako će biti i sa tim samozvanim prorokom iz Nazareta. Sad se pojavio, malo uzbunio narod i za nekoliko dana poslije Pashe biće zaboravljen. Nikad se više neće ni znati da je i postojao nekakav samozvani filozof, propovjednik ili prorok iz Nazareta, po imenu Ješua, Isus ili Ha-Nocri. Zovite ga kako god hoćete. Uostalom, navedi bar jedan dokaz zbog čega bi mu trebalo suditi. Ni tvoj Sinedrion, koji se bavi pitanjima vjere, to nema.“

– „Ima, prokuratore, ima i previše, i već je trebalo da mu se sudi samo za ovo što je do sada učinio. Opasan je, kad ti kažem, prokuratore, i za vas i za nas.“

– „Samo govoriš: 'Opasan je, opasan je'! A ne navodiš nijedan dokaz, provosveštene Kajafo. Uplašili ste se tog samozvanog proroka i običnog tesara iz Nazareta i njegovih dvanaestorice skitnica kao da je on Aleksandar Makedonski sa svojih dvanaest generala“ – dodade prokurator podrugljivo i nastavi dalje govoreći više sam sebi, ali sada u zanosu.

– „Aleksandar je u jednom naletu osvojio cijelo persijsko carstvo i do temelja razrušio Persepolis kao osvetu Kserksu i Perzijancima za rušenje Atine. On je tada sa svojom nepobjedivom vojskom ušao i u Indiju i zaustavio se na obalama Svete rijeke. Da nije umro jako mlad, u svojoj 33. godini, on bi, kako je planirao, osvojio i cijeli zapadni svijet.“

Ovdje Pilat zastade, vraćajući se ponovo u stvarnost i okrenu se prvosvešteniku govoreći:

– „Ništa bez dokaza, prvosveštene... I kako osuditi nekoga ko čini takva čudesa... a ništa protivno Rimu? Kako? I zašto?“

– „Već sam ti kazao da buni i podvodi narod pod rimske mačeve, ali ti to nećeš ili se plašiš, hegemon, da priznaš, jer ti ne ide u prilog da car dozna da Judeja još nije mirna i pokorena. Mogao si prikupiti koliko želiš dokaza za to. Kad već tražiš dokaze, spisak sačinjen u Sinedrionu je već poveliki“ – kaza Kajafo i nastavi: – „Prvo i prvo, on krši pravilo subote kao neradnog dana. Kada je došao u sinagogu u Kapernamumu, izliječio je jednog čovjeka

u subotnji dan. I to nije prvi put da on krši pravilo subote kao neradnog dana. Osim toga, on se druži i jede sa ubiračima poreza i grešnicima, a njegovi učenici na subotnji dan kidaju klasje pšenice u polju da bi nahranili skitnice. Sve to nije dozvoljeno po zakonu naše vjere. To je zabranjeno.“

Prokurator se na ove riječi prvosveštenika glasno nasmija i jednim pokretom ruke otpusti ga govoreći:

– „Nije u mojoj moći da ga hapsim, ali mogu razgovarati sa legatom da odvoji jednu centuriju da ga potraži i privede na sud. I da znaš, prvosveštenice, da zadatak rimske vojske nije da hapsi vaše lude filozofe i proroke, već da čuva granice Carstva i guši pobune ako do njih dođe.“

– „Prokurator, sad mogu da ti kažem nešto važno. Moje uhode su već doznale da će Ješua ili Isus iz Nazareta večeras biti u Jerusalimu na pashalnoj večeri sa svojim učenicima, i da će sutra, za vrijeme Pashe, biti cijeli dan u gradu. Još nismo doznali koja je to kuća, ali u toku noći i to će se otkriti i možemo ga iznenaditi i uhapsiti na spavanju. Imamo naše ljude i u njegovom najbližem krugu, među njegovim najodanijim sljedbenicima. Tome se on najmanje nada, i to garantuje naš uspjeh. Neki Juda iz Kariota, zvani ridobradi, njegov najbliži i najbolji učenik, pristao je da ga izda za 30 srebrenjaka.“

Kad to kaza, prvosveštenik potpuno pokri glavu kapuljačom i nestade iz vrta.

Prokurator se vrati prema ležaljci od razapete mreže pored fontane i pokvasi ubrus, stavljajući ga sa desne strane glave koja ga je neizdrživo boljela.

– „Za mene je on, taj ljigavi starac Kajafa, opasniji, daleko opasniji nego taj Ješua ili Ha-Nocri, ali moram da ga trpim sve dotle dok ne odem u Rim i ne iznesem caru dokaze da legat i Sinedrion ne rade u korist Rima“ – kaza sebi prokurator. Čim je pomislio na Rim, hegemonu se ukazaše slike proslave carevog rođendana, prvo u areni, gdje se održava borba gladijatora, a potom i noćne slike bakljama osvijetljenih carskih vrtova i bazilika u okolini Vestinog hrama.

Slika samog hrama dugo mu se zadržala pred očima. Vesta, ta rimska boginja mira i čestitosti kao da mu je davala snagu i vraćala dobro raspoloženje kad god bi se nalazio u ovakvim sitacijama malodušnosti. U Vestinom hramu su stalno gorjele vatre. Sveštenice hrama, vestalke, zavjetovale su se na očuvanje čestitosti i službu od trideset godina boginji Vesti. Za to vrijeme nisu smjele prekršiti zakon čednosti, a ako bi to učinile, kažnjavane su smrću. Kad bi se to dogodilo vrhovnoj sveštenici hrama, onda bi ona bila živa zakopana u zemlju i tako sahranjena. Pred očima mu se

ukazaše umiljata lica vestalki, posvećenih sveštenica hrama, koje su u rukama podignutim iznad glava, krećući se u krug i pjevajući, držale upaljene baklje. Tako su one u Vestinom hramu održavale svetu vatru Rima i zavjet djevičanstva. U hramu svoje boginje, vestalke su često čuvale važna rimska i državna dokumenta i mogle da izmole od cara pomilovanje i oprost smrtne kazne za nekog kome bi njihova boginja bila naklonjena.

Pilat se sada sjeća kako se i on jednom obratio vestalkama da mole za oprost smrtne kazne za njegovog jednog mladog vojnika koji se u svojoj prvoj borbi sa divljim germanskim plemenima, koja su napadala sjeverne granice carstva, suviše uplašio i pobjegao sa bojišta. Hegemon se sjetio i jednog davnog događaja vezanog za njega samog. Za vrijeme Oktavijana je kao mlad vojnik bio u pratnji legata Pizona, koji je putovao lađom u daleke istočne provincije da guši ustanke pobunjenika. Kod jednog malog ostrva u blizini Krita dogodio se napad gusara. Napad je bio uspješno odbijen, ali su dvojica vojnika iz pratnje legata bila zarobljena. Jedan od njih je bio sam Pilat. U zarobljeništvu je proveo 40 dana, jer legat nije mogao tako brzo da prikupi otkupninu. Ostao bi i duže da Pizon nije na kraju zatražio i pomoć vestalki. Dok je imao te vizije pred svojim očima, hegemonu su nestajali bolovi u leđima i bolovi u glavi, ili je zaboravljao na njih, ili ih je nadjačavao osjećaj radosti koji je imao tada. Tako je, u tom sanjarenju, i proveo ostatak dana, pored fontane, zaštićen razapetim mrežama protiv komaraca. Kada je pala noć, teško hodajući i ponovo osjećajući žigove u leđima, sporo se popeo, i to uz pomoć straže, do balkona okrenutog prema fonatani, gdje mu je bio pripremljen ležaj. Samo tako izolovan i uz svježinu koja je dopirala od fontane, mogao je da zaspi.

Kada se sljedećeg dana probudio, prokurator je pokušao da se prisjeti snova koje je imao. Prvo mu se javiše nejasne slike sa hipodrama i trke dvokolica. Zatim su te slike postajale sve jasnije i desetine hiljada prisutnih na hipodromu su klicale bodreći borce i pozdravljajući cara. Za trenutak se bio prepustio svojim snovima, kad mu javiše da su došla dvojica nadzornika Hrama da mu jave da je jutros pred zoru uhapšen Ha-Nocri, Ješua, Isus, ili prorok iz Nazareta. Kada su nadzornici Hrama ušli na balkon kod prokuratora, ovaj je već bio obučen.

– „I? Šta sad traži prvosveštenik Kajafa?“

– „Samo da vam javimo da je Ha-Nocri ili Ješua ili Isus, samozvani prorok iz Nazareta, noćas uhapšen, i da mu je počelo suđenje u Sinedrionu. Presuda će biti brzo donesena i prvosveštenik vas samo moli da budete u vašoj palati da potvrdite presudu, dok nije počela glavna proslava Pashe.“

Prokurator im kaza da nakon suđenja u Sinedrionu uhapšenog treba poslati tetrarhu, sinu Iroda Velikog, jer je Ha-Nocri iz Galileje, koja je pod tetrarhovom upravom.

Iz Sinedriona su vezanog Ha-Nocrija doveli tetrarhu, koji ga je tokom ispitivanja ponižavao i naredio svojim vojnicima da ga biju. Ješua je već imao veliki crni podliv ispod desnog oka i krv mu je curila iz nosnica. Na glavu mu je tetrarhova straža stavila trnov vijenac i obukla bijelu haljinu rugajući mu se da on želi da bude kralj judejski. Stražar sa njegove desne strane ga je snažno udario po leđima i Ješua se kao pokošen srušio na zemlju. Dok je još tako ležao, poliše ga vodom, zatim digoše i počеше vući stazom prema sjevernom krilu palate, gdje se nalazi rimski namjesnik.

Kada su ga doveli prokuratoru onako vezanog i izubijanog, on ga pogleda začuđeno.

– „Evo čovjeka! I to čovjeka o kome se mnogo priča“ – kaza prokurator i nakon pauze, u toku koje je dobro osmotrio vezanog i izubijanog Ha-Nocrija, nastavi pitanjem:

– „Jesi li ti lutajući propovjednik, prorok ili zilot, pobunjenik protiv Rima, šta li si?“

Isus ništa ne odgovori, već pokuša sa naporom da podigne natekli očni kapak.

– „Šta ti je trebalo da se baviš bogovima? Mogao si živjeti u miru, a ne da imaš vezane ruke iza leđa kao razbojnik.“

– „Postoji samo jedan Bog, hegemone“ – odgovori osuđenik, zabacivši glavu nazad da bi otklonio pramen okrvavljene kose koji mu je padao na oči.

– „A ti si njegov jedini sin? Sin božiji, je li tako?“ – upita prokurator podrugljivo.

– „Ti kažeš da sam ja.“

– „Ovaj spis je oduzet od nekog Levija Mateja iz tvoje družine, za kojeg se tvrdi da je zapisivao sve ono što si ti govorio, tako da Sinedrion ima dokaze protiv tebe da si rušio njihovu vjeru, ali i da si u svojim propovijedima napadao i Rim“ – kaza prokutaror pokazujući na svitak pergamenta koji je držao u ruci.

– „Taj ništa nije razumio od onog što sam ja govorio i to je sve pogrešno zapisano.“

– „Prvosveštenik kaže da si izazivao i pobunu protiv Rima.“

– „To nije istina, hegemone“ – kaza Ha-Nocri i pokuša da pokretom glave otjera muvu koja je sletjela na okrvavljeno čelo, jer su mu ruke bile vezane.

Rimski namjesnik se okrenu u stranu, prema zapisničaru, i kao da sebi postavlja pitanje, glasno kaza:

– „Istina? Ali, šta je istina? Kako osuditi na smrt čovjeka koji čini takava čudesa i diže iz mrtvih? Ipak, mora da je prevarant, ali ne ugrožava Rim. To je važno.“

Bila je nesnosna vrelina i prokurator izađe na balkon, gdje ga dočekaše uzvici okupljene svjetine na trgu u blizini palate. Okupljeni su tražili, kako je to i bio običaj, da za praznik Pashe rimski namjesnik oslobodi jedanog osuđenika na smrt. Prokurator je očekivao da će od četvorice osuđenika, Ješue i trojice razbojnika, oni tražiti da se oslobodi Ješua, jer mu se učinio nevin. Ali, okupljena svjetina je dovikivala da se oslobodi razbojnik Varava. Rimska pješadija je već bila zaposjela sve prilaze palati i u vidu dugog lanca se rasporedila putem do podnožja Golog brda. Iz daljine se približavao topot arapske konjice koja je hitala u pomoć pješadiji u uspostavljanju reda u gradu i cestom prema Golom brdu, gdje će se obaviti pogubljenje.

– „Oslobodi Varavu, a ne Isusa!“ – čuli su se glasni uzvici.

Rimski namjesnik tako i učini i odmah opru svoje ruke kao da on nema ništa sa tom osudom na smrt raspećem na krstu lutajućeg filozofa iz Nazareta Galilejskog, koji mu se po svemu činio nevinim. Prokurator je bio zadovoljan kako je teklo sopštenje smrtne presude Ha Nocriju. Još su mu u ušima odzvanjale sopstvene riječi:

– „Ime onog koji će biti sada oslobođen...“ – ovdje je napravio dugu pauzu i na prepunom trgu zavladao je potpun muk – „je... Van Ravan.“

Nakon toga još nekoliko trenutaka vladala je grobna tišina, a zatim se naglo prolomio neodređen uzvik koji kao da je dolazio i sa neba i iz utrobe zemlje, i miješao se i pojačavao uzvike prisutnih na trgu. Okupljena svjetina je prosto eksplodirala. Istovremeno su se čuli bolni krici, vrištanje, ridanje, jauci, kikot i zvižduci. Ponašanje svjetine na trgu i nije moglo biti drukčije, jer je sopstvenim očima vidjela čudo, kako se čovjek koji je već bio u rukama smrti iz tih ruku iščupao. To se može dogoditi samo jednom godišnje, i to na praznik Pashe. Zato su se u tolikom broju i okupili. Ne samo da je bio prepun trg, već su mnogobrojni dječaci i skitnice zaposjeli i ravne krovove kuća, koje su činile krug oko trga, kako bi što bolje vidjeli cijeli događaj. Razularena svjetina je vrištala i sopstvenim očima gledala kako rimski vojnici odvezuju konopce na rukama Varave i kako ovaj uz bolnu grimasu koja se miješala sa sluđenim pogledom i nevjericom šta mu se dogodilo, trlja svoje zglobove na kojima su konopci usjekli duboke tamnoplave ožiljke. Uz vrisak i lelek svjetine čuli su se i povici glasnika na aramejskom i grčkom:

– „Oslobođen je Van Ravan, a na pogubljenje vode vezanog Isusa, proroka iz Nazareta Galilejskog!“

Izgubivši ravnotežu zbog nekontrolisanih pokreta izazvanih velikim uzbuđenjem, zbijena gomila se povijala u talasima s jednog na drugi kraj trga. Vojnici su već gurali vezanog Isusa i dvojicu razbojnika prema trgu, gdje se formirala procesija koja će ih pratiti do uzvišenja Golo brdo, gdje će se obaviti smaknuće. Mnogi udaraše Isusa po glavi, rugajući mu se:

– „Ti kažeš da si Isus, prorok iz Nazareta! Proreci ko te udari!“

Čuli su se i mnogi drugi povici i poruge.

– „Pustite i mene da ga udarim, pa da vidim hoće li ostati na nogama...“

Rimski vojnici ne samo da ga nisu branili, već su i podjarivali okupljenu svjetinu da ga još više bije. Objesiše mu o vrat dasku na kojoj je pisalo „ovo je car judejski“ i smijući se govorahu da, ako je neko car, onda to treba i da se zna.

Isus je posrtao i padao pod teškim krstom koji je nosio uzbrdicom koja je vodila prema Golom brdu. Simon iz Kirine se probio do Ješue, i uz odobrenje rimskih vojnika, uzeo od njega krst da mu ga pomogne nositi. Na začelju procesije, čiji se prednji dio sa osuđencima i većom grupom vojnika već počeo penjati uzbrdicom, tromo su išli hodočasnici koji se nisu uplašili paklene vrućine i uporno se kretali naprijed sa nadom da će na vrijeme stići na vrh brda i vlastitim očima posmatrati pogubljenje. O tome će kasnije, kad se vrate kućama, danima pričati – kako su lično gledali pogubljenje dvojice razbojnika i nekog proroka iz Nazareta Galilejskog. Jedna žena je, glasno ridajući, molila da joj se dozvoli da donese vode Ješui i da mu obriše znoj. Govorila je da Isus nije ništa uradio protiv Rima, i da nije došao da buni narod već da je došao da oslobodi dušu čovjekovu od grijeha. Nakon tri sata, pod suncem koje je žestoko pržilo, prednji dio kolone je stigao do zaravni na Golom brdu, gdje su dželati uz pomoć rimskih vojnika ukivali velike grede.

Rimski legat je, u strahu od zilota, da bi mogli napasti i osloboditi osuđenike ili iskoristiti okupljenu svjetinu za pobunu, napravio tri obruča oko Golog brda. U samom podnožju brda su raspoređene četiri kohorte i vojnici su činili jedan neprekidan lanac povremeno se sklanjajući od užarenog sunca pod rijetko drveće. Jedan eskadron arapske konjice je u galopu projurao prema drugom obruču pješadije, koji se nalazio na pola puta prema vrhu Golgote. Tu se bile raspoređene tri kohorte, čineći još jedan neprobojan živi štit koji je propustio samo kolonu koja je pratila osuđenike. Druge dvije kohorte su činile obruč na samom vrhu Golog brda. Taj obruč je zaustavio prednji dio procesije. Rimski vojnici su samo propustili pratnju koja je vodila tri vezana osuđenika i odmah počeli da namještaju i ukivaju

poprečne grede. Dva centuriona su stalno nadzirali osuđeničke i ponovo uspostavljali obruč koji se povremeno kidao zbog pritiska svjetine koja sve više pristizala da posmatra pogubljenje. Često su i sami vojnici, u teškim oklopima i šljemovima, ne mogavši izdržati vrelinu i umor, kidali obruč, sklanjajući se povremeno ispod unakrsno postavljenih kopalja, na koje su raširili svoje ogrtače kako bi napravili kakav-takav hlad. Kad ih je spazio centurion Vincije, počeo je da viče i da svojim kopljem rastura njihov mali zaklon od sunca koje prži, a zatim, vitlajući mačem, svog konja natjerao na njih. Konj se uznemirio i ustuknuo, propinjući se visoko. Vojnici su na brzinu stavili svoje kacige na glavu i uzeli štitove jureći prema mjestu gdje su ranije bili raspoređeni. Znoj im se slijevao niz vrat i lice i mislili su samo na to kako bi bili sretni da su oni raspoređeni u podnožju brda, gdje sunce tako ne prži i gdje ima bar toliko vode da pokvase svoje marame, rashlade čelo i obrišu znojavo lice. Oni u podnožju brda imali su tu bar poneko drvo da se sklonе od sunca, a bio je tu i jedan mali izvor koji još nije bio presušio. Kod izvora se stvorila velika gužva jer su se svi gurali kako bi napunili svoje drvene čaturice za vodu ili pokvasili svoje ubruse za lice. Neki vojnici su uspjeli da pošalju vlažne ubruse i posudice sa vodom do drugog obruča koji se nalazio na pola puta od podnožja Golog brda do vrha, gdje će se obaviti pogubljenje. Ali, do samog vrha i trećeg obruča ništa nije stizalo. Zato su vojnici i prednji dio procesije, koji je uspio stići prije nego što se obruč zatvorio, trpjeli ne samo paklenu vrućinu, već i nesnosnu žeđ.

Koristeći se tom pometnjom, i jednim malim zidom, bijednim ostatkom neke davne utvrde, kao zaklonom sa južne strane, neki čovjek se, puzeći i sav mokr od znoja i pripeke, uspio dovući do velikog kamena. Čvrsto se priljubio uz zemlju, nastojeći da ga rimski vojnici ne primijete. Kad je ponovo podigao glavu i obrisao znoj sa čela, spazio je da je još neko skriven iza velike ploče s desne njegove strane. Ovaj mu dade znak da spusti glavu kako ga vojnici ne bi spazili i pokaza mu rukom da može prići bliže njemu, gdje je bolji zaklon.

– „Ti si Levi Matej“ – reče mu neznamac tiho.

Ovaj ne odgovori, već se naglo trže, jer u sagovorniku prepoznađe zilota koji je prije dvije godine govorio Ješui i njegovim učenicima Mateju, Petru i Judi da mu se pridruže i idu u brda, odakle će preduzimati napade iz zasjeda na rimske legije i rušiti carske orlove.

Jedan rimski vojnik, skinuvši sa glave usijani šljem, priđe na par koraka od zida, ali, na sreću zilota i Levi Mateja, vrati se i ne pogledavši da li ima tu koga. Ova dvojica nisu više razgovarali, shvativši da bi lako mogli biti otkriveni. Levi Matej izvuče iza pojasa svitak pergamenta i pokuša da ga raširi na ravnoj ploči. Pogledao je u rimskog vojnika koji je još uvijek bio

blizu i ponovo skinuo usijani šljem, stavivši ga na pobodeno koplje. Svoj teški štit stavio je pored koplja, i na njega naslonio pojas sa mačem i nožem. Vojnik je sada gledao kako vežu ruke i noge osuđenima za grede i kako im teškim čekićima udaraju klinove u stopala i dlanove. Bolni jauci osuđenika su se miješali sa uzvicima svjetine koja je još pristizala i probijala se kroz prorijeđeni obruč na vrhu Golgote. Zilot, znajući da je rimski vojnik potpuno zauzet posmatranjem samog čina raspeća i da ih ne može više čuti od povika spektatora koji su uspjeli stići na Golgotu po ovoj vrelini, pokuša da nešto kaže Levi Mateju, ali odustade. Ovaj ga nije više ni slušao, već je na raširenom svitku pergamenta bilježio neke, za njega, zilota, besmislene riječi. Zilot je pogledao u pravcu gdje su tri krsta bila podignuta i na njima razapeta trojica osuđenika. Skriven iza zida, mogao je dobro da vidi da je na srednjem krstu razapet Isus i da je još živ. Petorica dželata bili su završili svoj posao i stavljali su užad, čekiće i preostale klinove u taljige koje su bile tu, u blizini. Zilot je vidio i to kako jedan od dželata, sa kapuljačom navučenom na glavu, na trski podiže vodom natopljeni sunder i pruža ga prema Ješui, zvanom Isus iz Nazareta. Ovaj samo pokuša da okrene glavu na drugu stranu, ali mu ona pade na grudi i tako osta.

– „Oni mogu slomiti njegovo tijelo, ali dušu ne mogu“ – prošapta kroz plač Levi Matej i prvi put otkad je počelo pogubljenje ostavi svoj pergament, na kome je zilot mogao da pročita riječi.

– „Pogubili su Sina božijeg. Pomjereni su temelji svijeta. Ovo je najstrašnije i najzloglasnije brdo u Vaseljenu, ali je ovo i nebeska tačka na zemlji, sa koje počinje da se ispunjava prorokovano vrijeme.“

Zilot se čudio Levi Mateju da je tokom sveg trajanja pogubljenja nešto pisao i mrmljao sebi u bradu, a da su na pergamentu zapisane samo te nekolike rečenice.

– „Bolje ti je da to odmah podereš jer, ako nas otkriju, i mi ćemo biti na krstu.“

Sa užasom u očima zilot spazi jednog olinjalog psa koji se tu odnekud stvorio, privučen zadahom znoja i krvi. Pas mora da je došao sa hodočasnici iz nekog udaljenog mjesta i očito je bio veoma gladan. Počeo je da njuši i liže krvlju poprskanu zemlju ispod raspeća. Neka žena, sva izbezumljena, nekako se uspjela provući kroz obruč i, skinuvši maramu sa glave, njome pokušavala otjerati već razjarenu gladnu životinju.

Centurion Vincije je opet počeo da viče i svojim kopljem da gura i razgoni svjetinu koja je već bila prišla tako blizu da su dvije žene plačući i udarajući se u prsa vikale da je Isus pogubljen nevin i da on nije dizao narod na pobunu protiv Rima, već je došao da oslobodi dušu čovjekovu od grijeha.

Odjednom se tu nađe i jedan rimski konjanik koji isukanim mačem počeo nagoniti uznemirenu životinju pravo na masu koja je probila obruč i vraćati je nazad.

Zilot je osjetio dah svježeg povjetarca i to ga začudi. Pogleda u nebo i spazi da će sunce, koje je još pržilo, uskoro biti prekrivno teškim crnim oblacima koji su se odnekud i iznenada pojavili na nebu. Njemu se učinilo da se Isusova glava na raspeću pomjerila i da je on još živ. Jasno je vidio rojeve muva i komaraca kako slijeću na njega. Zbog nepokretnosti, Isus nije mogao otjerati insekte koji su se hranili njegovim ogoljelim i okrvavljenim tijelom i pri tome mu zadavali užasne i nepodnošljive bolove. Zilot se strese od tog prizora i počeo tiho da cvili, moleći se za Ješuu da mu smrt dođe što prije i prekrati njegove muke. Za trenutak je pogledao Levi Mateja, jer je ovaj opet počeo da nešto mrmlja sebi u bradu i bilježi na pergamentu. Zilot je pročitao nerazgovjetno napisane riječi:

– „Počinje novo doba. Sve pregrade i podjele padaju. Svi smo jednaki u božijim očima. Nema više moje-tvoje. Svi smo jedan narod.“

Zilot ništa od ovog ne razumije. Ne razumije kakve to sve veze ima sa ovim što se dešava i sa raspećem Isusa, proroka iz Nazareta.

Odjednom su oblaci prekrili sunce i smračilo se. Munje su zaparale nebo. Gromovi počеше da udaraju. Oluja i gusti kišni oblaci sastavili su nebo i zemlju i dunu snažan vjetar. Svjetina počе da bježi, trčeći nizbrdo prema gradu, tražeći zaklone. Zilot sa čuđenjem posmatra Levi Mateja kako ponovo počinje nešto bilježiti, dok mu vjetar mota svitak pergamenta i zbacuje ogrtač sa glave. On se sada sjeća kada je prvi put susreo Isusa na rijeci Jordan prije dvije godine i kako mu je Isus tada sa žarom govorio kako će se promijeniti srce čovjekovo, samo je potrebno dušu čovjekovu osloboditi od grijeha.

– „Kakvu dušu! O čemu ti govoriš?“ – zagrmio je tada zilot. – „Prvo moramo osloboditi tijelo od Rimljana, pa onda dušu od grijeha. To je jedini i pravi put: prvo sloboda za tijelo, pa onda sloboda za dušu. Ne počinje se kuća od krova, već od temelja.“

– „Ali, šta je temelj? Za tebe je temelj tijelo, a za mene je duša. Temelj je duša“ – uzvratio mu je Isus.

Malo poslije Isusova pogubljenja i sahrane, njegovi učenici objavljuju začuđujuću vijest: Isusa, koji je razapet, Bog je vaskrsnuo iz mrtvih². On je zaista Mesija božiji, njegov izaslanik koji stvara novi svijet. Počinje

² Šta se stvarno dogodilo? Jevandelja (po Luki, Mateju, Marku i Jovanu) ne opisuju Isusovo vaskrsenje, već više pokušavaju da na slikovit način izraze iskustvo vjere njegovih učenika u vaskrsenje. Ova četiri jevandelja na sasvim različite načine opisuju prikazivanje vaskrslog jedanaestorici. Različita su mjesta, vrijeme i riječi. Za jevandeliste je manje važno da opišu događaj, a više da na simboličan način prikažu on

sveopšta pobuna čovjeka protiv grijeha i put za spasenje svih, ne samo Jevreja i Grka, već svih naroda svijeta.

u šta vjeruju. Sve to izaziva nejasnoće i nesaglasnosti o tome šta se stvarno dogodilo. Tako u Jevanđelju po Marku, na raspeću Isus je u agoniji, a po Luki, on je potpuno smiren i kontroliše situaciju do te mjere da moli svoga oca (Boga) da oprostí njegovim mučiteljima. Jevanđelja po Luki i Mateju se ne slažu ni u pogledu genealogije Isusa iz Nazareta. Jedan govori o Isusovom putu u Egipat, a drugi to uopšte i ne pominje. Jedan kaže da je njegovo učenje i javno djelovanje trajalo tri godine, a drugi da je to bilo jedva tri mjeseca. Jevanđelist Marko govori da je Isus umro na krstu u devetom času, a jevanđelist Jovan da se to dogodilo u podne. Prema Mateju i Marku, žene koje su poslije Isusove smrti i sahrane išle da obidu njegov grob, vidjele su samo jednog anđela, a prema Luki i Jovanu, one su tamo vidjele dva. Prema jednima, ovi anđeli su bili napolju, a prema drugima, unutar groba. Isto se događa i sa njihovim priviđenjima poslije Isusova vaskrsnuća. Svako je vidio nešto drugo. Ali, ono u čemu su jevanđelja saglasna jeste to da je Isus umro u strašnim mukama i da ga je sahranio Josif iz Aramiteje, kome je pomogao i Nikodim. Prema jevanđeljima, Josif je tražio od Pontija Pilata dozvolu da sahrani Isusovo tijelo prema važećim običajima. Skinuo ga je sa krsta, zavio u platno i položio ga u grob isklesan u stijeni. Dan je bio petak. Prema tadašnjim običajima, mrtve je trebalo sahraniti prije zalaska sunca. Kao član Sinedriona, Josif je dobro znao za takve običaje, pa se zato i usudio da pita Pilata za dozvolu da sahrani Isusa. Jevreji su tada obično sahranjivali svoje mrtve u pećinama isklesanim u stijeni, a na ulazu su stavljali kamene ploče da zatvore ulaz u grobnicu. Josif iz Aramiteje je bio član Sinedriona i bogat, ali pravedna i dobra osoba i od ugleda u jevrejskom narodu. Očigledno je bio Hristov sljedbenik, ali tajni, ne usuđujući se da javno iskaže svoju vjeru u Isusa, pošto je bio član Sinedriona, kao i Nikodim, koji mu je pomogao u sahrani.

NASTAVAK POBUNE

Vijest da su kritski gusari nakon višednevne opsade prvo opljačkali, a potom spalili jedan svetogorski manastir stigla je na dvor srpskog vladara nekoliko dana prije nego što se on vratio sa svojim konjanicima sa sjevera. Srpski vladar je danonoćno bdio nad svojom državom koju mu je u nasljedstvo ostavio njegov otac, veliki župan Stefan Nemanja. Posebno su ga brinule istočne i sjeverne granice, koje je često obilazio, ojačavajući granične utvrde i postaje dovođenjem svježih odreda ratnika. Kada je veliki srpski župan stigao na dvor, kneginja mu kaza o monahu koji je došao dan ranije iz Svete gore.

– „Reče da mu je monaško ime Grigorije i da je došao da traži milostinju i pomoć za postradali manastir. Oni znaju da se srpski vladar opredelio za istočno pravoslavlje i da bogato dariva i pomaže izgradnju bogomolja i svetih hramova. Iz priče inoka vidi se da oni to očekuju i sada. Reče da su njihovi ljudi već stigli i u Bugarsku i dobili pomoć u poklonima. Isto očekuju i od vizantijskog i ruskog vladara. Koliko sam razumela, inok je Rus, ali dosta dobro govori naš jezik. Inok je došao juče posle podne, a naši nadzornici imanja su doznali za nesreću još pre nekoliko dana. Vest je stigla brže od inoka. Doneli su je neki putnici i trgovci iz Soluna i ona se već širila brzinom zvuka i, po običaju, ne potpuno tačna. Svako je dodavao nešto svoje, ne namerno, već to tako biva kad se govori o nekom teškom i do kraja nerazjašnjenom događaju. Kad je inok Grigorije juče stigao, govorio je o tome da je tačno da su gusari danima opsedali manastir, ali ga nisu mogli zauzeti. Branioci su hrabro odolevali, dok razbojnici nisu podmetnuli veliki požar. Tad se dogodilo nešto što inok nije mogao potpuno da objasni ili ga nisam mogla razumeti. Iznenada se podigla velika oluja, kao da ju je Bog poslao, koja je uplašila gusare da će ostati bez čamaca i broda, te su oni u tom strahu iznenada napustili opsadu i izgubili se prema moru. Olujni vetar je nakon toga prebacio vatru u unutrašnjost manastirskog zdanja.

* Napomena: Od ovog poglavlja pripovjedač koristi *ijekavski* a svi likovi u romanu *ekavski* izgovor.

Prvo su planuli manastirski konaci, a potom i glavna crkva. Branioci, na čelu sa igumanom, su već bili toliko iscrpljeni danonoćnim obračunom sa razbojnicima, da im je potpuno ponestalo snage da se bore protiv vatrene stihije. I tako je najvrednije manastirsko blago za tren oka nestalo u požaru. Kažu da je igumanu zbog toga prepuklo srce od tuge. Ali, inok Grigorije će ti o tome bolje ispričati. Kazala sam mu da je tamo, u Svetoj gori, i naš Rastko, čije je monaško ime Sava. Već je postao poznat po svojoj smernosti i duhovnosti. On i njegov i naš prepodobni otac Stefan Nemanja, čije je monaško ime Simeon, ranije veliki župan Srbije, sagradili su na Svetoj gori našu svetinju Hilandar. Zato je važno da pomognemo ljudima u nevolji. Bugarske, ruske, gruzijske i jermenske vladarske porodice već su zaštitnici pojedinih manastira na Svetoj gori. Darivali su im i velika imanja u svojim zemljama sa vinogradima, pašnjacima, stokom, zgradama, te čuvarima i nadzornicima imanja, tako bar priča inok Grigorije.“

– „Draga kneginjo, i ranije smo davali i slali pune sasude zlatnika i srebrenjaka za izgradnju svetih hramova. Bog nam, opet, i na ovaj način daje još jednu priliku da mu zahvalimo za njegova dobročinstva“ – kaza veliki župan i nastavi – „Milost božija se i ukazuje onima koji se za to pripreme svojim delima. Pomoć se najviše i daje kad su ljudi u nevolji. Zlatnik je najvredniji kad se crkvi daruje, a pogotovo kad se daje za podizanje svetih hramova. Učinićemo to i ovaj put. To je i naš dug i zahvalnost Bogu za njegova dobročinstva.“

Nakon molitve u dvorskoj kapelici, veliki župan zatraži da mu se monah Grigorije pridruži u šetnji šumskom stazom iznad dvora. Prema onome što je inok ispričao velikom srpskom županu, vidjelo se da je napad gusara bio dobro pripremljen i žestok.

– „Nekoliko dana pre početka napada mi smo u blizini manastira često viđali neke nepoznate ljude. Tako su dvojica jednog dana došla do glavne manastirske kapije i molila da im se dâ nešto za jelo, a i odeća im je bila sva iznošena i poderana. Nakon što smo ih uveli u manastirsko dvorište, nahranili i dali im druge haljine, na naše pitanje da li žele da prenoće, oni se samo pogledaše i rekoše da moraju ići dalje. Tada nismo mogli znati da su to bili morski razbojnici, koji su se samo prurušili u prosjake da bi što lakše ušli u manastirski krug i osmotrili njegovu okolinu, kako bi se bolje pripremili za napad. Kasnije, kad su otišli, jedan naš inok koji se zatekao kod obale sakupljajući granje i drva za ogrev, video je čamac u jednoj uvalici, privezan za stenu. Začudilo ga je to, jer je znao da niko iz manastira nikad ne ostavlja čamac na tako nepristupačnom mestu, već u maloj arsani, kako mi zovemo malo pristanište za naše male barke i čamce, odakle vodi staza do glavnih ulaznih vrata odbrambene kule. Video je kako su se ta dva čoveka odvezla

čamcem i uputila prema pučini, što bi bilo čudno da ih na otvorenom moru nije čekao brod. Tako smo dopali muka koje nam zadadoše oni kojima mi učinismo samo dobro. I ovo što se nama dogodilo samo je dokaz onoga što je Isus iz Nazareta stalno govorio, da ljudi nemaju drugih neprijatelja do samih sebe. Ali, bez patnje nema ni vere. I uopšte nije lako ovo sve što nam se dogodilo“ – nastavi inok.

– „Najveća pretnja čoveku ne dolazi od prirode već od drugih ljudi. Tako je ono što se dogodilo nama, božijim slugama, isto kao u biblijskoj priči o dobrom Samarićaninu. Da bi Samarićanin imao kome da ukaže samilost i da previje rane, neophodno je da postoji i razbojnik. Ova dva nazovi prosjaka, koji su došli u naš manastir, u stvari su bili morski razbojnici sa Krita. Oni su imali samo zadatak da izvide sa koje strane je najlakši prilaz odbrambenoj kuli, kako bi napad na manastir bio uspešan. Da bi sve to nesmetano obavili, oni su se prerusili u prosjake. To smo doznali kasnije, kad je napad otpočeo. Doznali smo i to da su ti kritski gusari stigli svojim brodovima do obližnjih poluostrva Longosa i Kasandre, gde su podigli svoje logore i i odatle napadali atonske manastire. Pre napada, nekoliko puta smo viđali njihove izvidnice u malim i brzim čamcima, kojima su dolazili do same obale Atosa. Brodove su ostavljali ukotvljene na otvorenoj pučini, jer su obale Atosa nepristupačne, strme i stenovite. Veće lađe, kao što je njihova, ne mogu se ukotviti uz obalu. Samo male barke i čamci mogu prići, jer nema pristaništa za veće galije. Tako su oni obavili pripreme za napad i šetali se po okolini nekoliko dana, a da mi nismo znali ko su i kakve su im namere. Viđali su ih i monasi grčkog manastira Vatoped, ali izgleda da se nisu usudili da na njega udare, jer je manastir bolje utvrđen, a bratstvo brojnije. Slična zapažanja su imali i monasi manastira Rusikon, koji su nas kasnije izvestili da su dan pre napada videli nekakav veliki brod ukotvljen na otvorenoj pučini, i kako je mnoštvo malih čamaca spuštено sa broda u more. Pošto je ubrzo pala noć, nisu mogli znati o čemu se radi, jer su požurili u svoj manastir da dobro utvrde odbranu u slučaju napada. Svaki manastir na Svetoj gori, a ima ih oko dvadeset, i to na malom prostoru, bar jednom je u svojoj istoriji doživeo poneku nevolju: ili se dogodio požar koji je sve uništio, ili su došli gusari kritski ili arabljanski i sve opljačkali... Još je živo sećanje, iako se to dogodilo davno i već postalo legenda, o jednoj ovakvoj istoj, ali težoj nesreći. Bilo je to, kažu, davno, živih svedoka više nema, ali ostalo je sve sačuvano na pergamentu od preživelih očevidaca tog događaja. Na tom pergamentu je zapisano da su arabljanski gusari napali i opljačkali jedan manastir na Atosu, kako mi danas češće zovemo našu Svetu goru. Manastir je bio opkoljen sa svih strana i napadi su bili žestoki i trajali dugo. Opkoljenima je prvo ponestalo hrane. Stari tekst ispisan na

pergamentu daje uzbudljive detalje kako su od gladi izbezumljeni monasi jeli travu i umirali u najvećim mukama, radije nego da se predaju razbojnicima. Kad su na kraju bezbožnici savladali braniocce i provalili u manastirski krug, prvo su svezali igumana i njegove ljude. Zatim su tri dana pirovali u manastirskom dvorištu. Prvo su iz manastirskog podruma izneli vino u bačvama, maslinovo ulje i sasušenu ribu i sve preneli na svoje čamce, a odatle prebacili na brod koji ih je čekao ukotvljen na otvorenoj pučini. Opljačkali su blago manastirskih riznica. Odneli su sve ikone optočene zlatom i srebrom. Pohlepa za zlatom je te bezbožnike naterala da unište najveće manastirske vrednosti. Skidajući zlatne i srebrne ramove, ikone su teško oštetili i pobacali u more odmah kod obale. Ono što nisu oni do kraja uništili, dokrajčila je slana morska voda. Iz manastirske riznice odneli su sve zlatne i srebrne predmete, što su manastiru darovali vladari koji su ovamo dolazili u posete, kao i crkvene sasude, carske povelje i ukrašene knjige. Na kraju, kada su iz glavne crkve izneli sve vrednije stvari, podmetnuli su požar i sve je srušeno sa zemljom. Najteže je, ipak, bilo to što su odveli igumana i njegove ljude u roblje, nadajući se da za njih mogu tražiti ogroman otkup. Svaki atonski manastir i danas poseduje veliko blago u svojim riznicama i bibliotekama“ – kaza inok i nastavi – „Tu su mnogobrojne crkvene sasude, zlatom optočene ikone neprocenjive vrednosti, zlatopečetane carske povelje, ukrašene rukopisne knjige, mnogobrojni predmeti od srebra i zlata, pokloni vladarskih porodica. Većina manastira u Svetoj gori ima i svog glavnog zaštitnika, vladara neke države. Poznato je da su se prve kolonije monahapustinjaka nastanile u našoj Svetoj gori još početkom devetog veka. Ali, i sada je sve isto i gotovo ništa se nije promenilo u pogledu načina života na strmim padinama gorostasnog Atosa. Atos je najviši vrh na Svetoj gori i nalazi se na samom jugu atonskog poluostrva. Po tome vrhu poluostrvo je i dobilo ime Atonska ili Sveta gora. Prvi monasi, još dok nije bilo manastira, izgradili su svoje ćelije po gudurama i pećinama Svete gore atonske. Što se dalje ide prema jugu Svete gore, munje i gromovi sve više paraju natušteno nebo iznad duboko prozirnog, ali opasno uznemirenog mora, čiji talasi nemilosrdno šibaju stenovite i nepristupačne litice Halkidika. Nijedna manastirska barka se ne usuđuje oploviti južni rt Atosa kad je nevreme, kao što pre petnaest vekova to nije smeo učiniti ni silni Persijanac Kserks, kad je pošao na Atinjane. Zato je morao prokopati kanal preko zemljouza koji spaja Svetu goru sa Halkidikijem da bi tuda provukao svoje galije. Ta trasa starog kanala od pre petnaest vekova još uvek se jasno vidi u travi i svedoči o davnom persijskom porazu. Ostala je i legenda da je silni Kserks, pre pohoda na Atinjane, pitao svoje savetnike i tumače snova da li da krene na takav pohod. Njegovi savetnici su ga podsticali na to. Samo je stari tumač

snova Artaban pokušao da upozori da će se taj pohod završiti neuspehom. Silni Perzijanac ne samo što nije hteo da razmisli o onome što mu Artaban govori, već je naredio da se on odmah pogubi. – 'Ne samo da me svi savetnici podstiču na ovaj pohod, već i moji snovi' – govorio je Kserks. Artaban je pre smaknuća uspeo još jednom da upozori Kserksa i glasno uzvikne: 'Snovi obično sadrže ono što čovek u budnom stanju misli i želi'.

Sto pedeset godina kasnije, Aleksandar Makedonski osvojio je u jednom naletu celo persijsko carstvo i do temelja razrušio Persepolis kao osvetu Kserksu i Perzijancima za rušenje Atine. Aleksandar je tada sa svojom nepobedivom vojskom ušao i u Indiju i zaustavio se na obalama Svete reke. Da nije umro u svojoj 33. godini, on bi, kako je planirao, osvojio do tada poznat ceo zapadni svet. Ali, ko bi mogao da poredi slavloljubivog ratnika, žrtvu svojih sopstvenih strasti, sa neumrlim prijateljem grešnika, našim Spasiteljem Isusom Hristom. I njegov život i njegova smrt su i naše iskupljenje i naše spasenje. Aleksandrovo ogromno vojničko carstvo se ubrzo raspalo, a duhovno carstvo istine i ljubavi koje je propovedao i stvorio svojim primerom naš Spasitelj, večno će postojati. Jedina vrednost i jedini značaj Aleksandrovog osvajanja, opet, božijim providenjem, bila je sasvim izvan domašaja njegovog slavloljublja i njegove namere. Presađivanjem grčkog jezika i kulture u Aziju i povezivanjem istočnog i zapadnog sveta, bio je pripremljen put za prihvatanje Hristovog učenja. U osvojenim zemljama Aleksandar je podizao nove gradove i svuda uvodio grčke običaje, jezik, kulturu, umetnost, religiju i način mišljenja. Ali, da se vratim započetoj priči – kaza inok. – „Kako sam već rekao, te arabljanske gusare sa opljačkanim blagom i zarobljenim igumanom i njegovim ljudima je takva oluja zatekla, tu negde, oko tog južnog rta gorostasnog Atosa. I tu se sve završilo. Gusarski brod je potonuo u oluji, ali su s njim na dnu nemirnog mora našli svoje počivalište i hrabri iguman i njegovi ljudi. Sveta gora atonska je i danas živi svedok istorije – ponovo nastavi inok. – „Sve je tamo. U atonskim manastirima i njihovim riznicama nalaze se najstarije carske povelje, rukopisi na pergamentu i ukrašene knjige, ikone, predmeti izrezbareni od slonovače, drago kamenje, zlatotkani vez na svili. Riznice i biblioteke svetogorskih manastira su sačuvana istorija čovečanstva. Priča se da su i Bogorodica i apostol Pavle posetili naše Sveto mesto. Nigde na šaru zemaljskom na tako malom prostoru nema tako mnogo svetih hramova, crkava i manastira kao tamo na Atosu. To je naša sveta zemlja i zato se zove Sveta gora. Tamo počinje ulaz u nebo, u Carstvo nebesko. Tamo se granice između Boga i čoveka primiču. Bilo je mnogo požara i razaranja svetogorskih manastira tokom proteklih vekova, u kojima su uništavane i biblioteke, i riznice i dragocenosti čuvane u njima. Ali, Sveta gora atonska

ne može biti uništena. Na njoj se uvek obnavlja i traje večni život. Bogougodnici grade jedne manastire, gase požare na drugima i obnavljaju oštećeno i dotrajalo na trećima. I mi smo uspeli odbiti napad razbojnika, ali vetar je bio snažan, razbuktao je oganj i prebacio ga u unutrašnji krug manastira. Prvo se pojavila vatra u okolnim drvenim konacima, koji su goreli kao luč. Potom se ona prenela i na glavnu crkvu. Gornji delovi crkve i krovna konstrukcija bili su od sušenog drveta i brzo su planuli i nestali u požaru. Iako su se razbojnici zbog oluje povukli, nismo uspeli mnogo da spasimo. Najvrednije stvari u crkvi i manastirskoj riznici su nestale u požaru. Zato su me poslali na vaš dvor da molimo za pomoć u obnovi hrama. Kad ga ponovo sagrađimo, naše bratstvo je već odlučilo da to bude i pribežište srpskih monaha.“

– „Mi smo se opredelili za istočno pravoslavlje“ – kaza srpski vladar i nastavi – „I sami podižemo svete hramove po ugledu na Vizantiju. Slali smo svoje ljude da izuče razne zanate kod najboljih majstora u Solunu i Carigradu. Imamo dovoljno zidara, tesara, stolara, i slikara da možemo našim snagama graditi veličanstvene hramove u slavu Boga, kao što su oni u Vizantiji. I sam ćeš imati priliku da vidiš naše manastire Sv. Đorđa, Sv. Bogorodice, Končul i Studenicu, u kojoj se kao monah sada nalazi i moj dobri otac Nemanja, sada monah Simeon. Otpremićemo karavan sa sanducima i zavežljajima punim darova, sasuda zlatnog i srebrenog novca kao poklonima srpskog dvora i srpskog vladara. Kao pratnju karavana odrediću jednog vojvodu sa grupom vojnika kako bi vas štitili od napada razbojnika u toku puta. Sa karavanom ćemo poslati i naše najbolje zidare, tesare i slikare. Ali, ako kažete da ste uspeli odbiti napad kritskih gusara, kako se desilo da niste bili u stanju da suzbijete požar i tako spasite manastirsku riznicu i glavnu crkvu?“

– „Opsada i napadi su trajali dugo, i glad i iscrpljenost su nas savladali, a ne gusari. Sve je počelo pred zoru i mi nismo u početku ni znali šta se događa. Nikad naš sveti hram pre toga nije bio tako žestoko napadnut. Razbojnici su se pod zaštitom noći neopaženo privukli do samih zidina manastira, a najviše ih je bilo kod odbrambene kule, odakle je i bio najlakši pristup sa morske strane. Glavna ulazna vrata u unutrašnji krug manastira, koja su bila trostruka i ojačana sa unutrašnje strane gvozdenim pločama, zaustavila su prvi talas napada. U zoru su razbojnici pozvali igumana da otvori glavnu kapiju i da se sa svojim ljudima preda. Rekoše da će nam poštediti živote ako im predamo ključeve i manastirske riznice glavne crkve. Iako smo postali svesni kakva nam opasnost preti, iguman odluči da se ne predajemo: 'Božiji hram se ne daje u ruke bezbožnicima. Branićemo naš

manastir. Ne može zlo u njima da pobedi ljubav prema svetom hramu u nama. Ne gubite veru. Samo verujte i ne bojte se'. Kad to kaza, iguman počeo da raspoređuje odbranu. Najviše ljudi je postavio u pravcu glavnog napada koji je bio usmeren prema odbrambenoj kuli i ulaznoj kapiji u podnožju zidina. Strelci sa vrha kule su uspešno odbijali napade i nisu dozvoljavali razbojnicima da se približe kapiji. Ali, napadi su trajali dugo i bili sve žešći.

Iscrpljivanje se nastavilo u nedogled. Iznenadeni žestinom otpora branilaca i shvativši da ne mogu zauzeti visoku kulu sa ulaznom kapijom, gusari su ponovo počeli tražiti od igumana da se preda, jer, kažu, otpor je svakako uzaludan. Ovaj novi poziv na predaju samo nas je još više učvrstio da se borimo i do poslednjeg čoveka, samo da se božiji hram ne prepusti u ruke razbojnika i pljačkaša.

– 'Ako se ne predate, mi ćemo vas držati opkoljene sve dok ne pocrkate od gladi' – dovikivali su razbojnici.

– 'Ako bi sreća zavisila samo od punih i velikih stomaka, onda bi volovi bili najsretniji na svetu' – odvratiše branioci sa vrha kule. – 'Otići ćete svi u pakao zbog ovog što činite našem svetom hramu. Pakleni demoni će vas nemilosrdno tući i bosti dugačkim šiljcima i gvozdenim vilama. Bićete u paklu zajedno sa razvratnicima, ubicama, pijancima, jereticima i ostalim bogohulnicima. U paklu ćete dobiti užasan izgled, a iz usta će vam ići pena i smrad. Pakleni demoni će vam lomiti zube, odbijati bubrege i prebijati rebra. Vaše užasne i izbezumljene krikove od bola niko neće čuti i niko vam neće doći u pomoć, a demoni pakla će vas i dalje tući i goniti u duboku provaliju punu ključale smole, u kojoj se valjaju i sikću velike zmijurine i druge nemani. Od bolnih jauka i krikova drugih grešnika u paklu lediće vam se krv u žilama i razum će vam se pomutiti. I u toj paklenoj provaliji u kojoj su samo smrad, oganj i dim, čekaće vas rogati satana sa strašnim krokodilskim očima, lavljom grivom i proždrljivim čeljustima, kezeći se na vas i gutajući jednog po jednog. Ali, pre nego što vas gurnu u tu provaliju muka i užasa, demoni pakla će vam vezati ruke i noge i zakačene za kuke i klinove dugo držati da tako visite naglavačke nad ključalom vodom u ogromnim kazanima.'

– 'O, kako je strašna kazna vašeg Boga koji zna sve šta se događa na zemlji. Kako može samo da sve to pamti imajući u vidu koliko ljudi ima na zemlji. Je li on onaj bradati, ozbiljan i namrgođen, koji sedi dostojanstveno u svom prestolu gore na nebu, a njegovi anđeli zlatnim perom upisuju u veliku knjigu za svakoga i dobro i zlo koje je počinio. I kad dođe sudnji dan, vaš Bog će suditi svakom prema njegovim delima' – dovikuje jedan krezubi razbojnik, smijući se.

– 'Da. Naš Svemogući sedi na svom prestolu i svakom će suditi prema njegovim delima. Bog je pravedan sudija. Ali, ako prestanete činiti ova nedela i pokajete se i zamolite za oprost, bićete spaseni i nećete ići u pakao. Bog prima grešnike i oprašta im ako se pokaju na vreme. Ne postoji neoprostiv, već samo neokajan greh.'

– 'Vi sebe nazivate bogougodnicima, a i sami izmišljate sve te grozne muke u paklu. Kako možete nešto o tome znati ako niste bili tamo? O kakvim gvozdenim kukama i klinovima govorite? To su samo vaše izmišljotine da plašite one koji su naivni. Ako vaš Bog može da čini čuda, što ne dođe sada da vama pomogne kad je očigledno da vam nema spasa. Ili je on možda već tu i iz prikrajka gleda šta se događa, ali vam ne pomaže, već uživa u iščekivanju šta će se dogoditi dalje. Možda je vaš Bog nevidljiv. Vi svakako ponavljate *Bog je sve i svuda*, a ja bih još dodao i ovo: *Bilo kuda Hristos svuda*' – dodade razbojnik sa ironičnim smehom i nastavi: – 'Vi nas stalno plašite paklom, a tako nešto uopšte ne postoji. To je samo izmišljotina vas i vaših apostola. Taj vaš stolar ili, bolje rečeno, tesar iz Nazareta i jeste došao da zavrti pamet narodu i da prevrne svet naglavačke. Donio je, vičete na sav glas, *novi zakon i mač* kojim će navodno da iskoreni zlo i donese blagostanje i carstvo božije pravednima i napaćenima. Ali, zlo i nepravda su se trostruko uvećali otkad se on pojavio sa svojim zakonom i svojim mačem. Kakvo blagostanje? Kakav raj? Stvorio je samo pakao na zemlji. Niste vi nikakve božije slugе, već božiji lažovi kojima su naivni poverovali i dali krst u ruke, a vi ste ga onda isukali kao oštar mač i držite ga iznad njihovih glava. I ne samo to, ti vaši naivni i napaćeni podanici, koji su vam dali krst u ruke i kojima ste sve uzeli svojim prevarama, još su vam predali i podmetnuli svoje gole vratove, čekajući vašeg Isusa da siđe sa neba i presuđuje svojim mačem. Vi kažete za vašeg Isusa da je bogočovek, tj. božiji sin, ali ni to se ne slaže sa zdravim razumom. Jer, ako je Bog tamo gore, na nebu, ne može istovremeno biti i dole, na zemlji. Isto tako, ako tvrdite da vaš Isus iz Nazareta voli bogougodnike i da pomaže pravednima i napaćenima, neka sada pomogne vama. Neka naredi da se sada dogodi nekakvo čudo, da se spasite. Opkoljeni ste sa svih strana i nema vam druge već da se predate. Kakav vaš Isus i njegova čudesa, to su samo njegove obmane i izmišljotine, trice i kučine i gotovo. O njemu još gore misle njegovi sunarodnici Jevreji i njihovi rabini, samo vi ne volite da slušate tu priču. Oni kažu da je vaš Isus, drvodelja ili tesar iz Nazareta, običan čovek i to loš čovek, varalica i mađioničar, koji je pomoću satane činio čudesa i trikovima i opsenama zaludio prost narod da ga uzme za Boga. Eto ko je vaš Isus.'

– 'A njegovi učenici su bili još i gori' – počeo da dovikuje drugi razbojnik i nastavi – 'Crvenobradi Juda je izdao svoga voljenog učitelja samo za šaku srebrenjaka, a maloumni ribar i kostolomac Petar ga se tri puta odrekao, i to samo za jednu noć. O vašem „svetom“ Pavlu, bolje rečeno, svirepom ćilimaru Pavlu da i ne govorimo. Nije mu se dopao težak posao lutajućeg tkača kao ni Isusu da bude tesar, pa je i on počeo da izmišlja i vara narod. Svi znaju da je Pavle bio običan razvratnik i padavičar, a uz to i veliki lažov i ubica. Zbog toga su ga i prozvali Pavle krvolok. Tako ga je jednom na putu za Damask uhvatila padavica te je pao sa konja. Posle, kad je došao sebi, pričao je da mu se u toku napada, dok se valjao u prašini sa penom na ustima, najednom ukazao Isus i pitao ga zašto proganja hrišćane i njega lično. Nakon toga je, kaže, odmah i oslepio i kad je ponovo čuo glas Isusov, progledao je i opet video njegov lik obasjan suncem. Toga dana i zbog toga čuda je i postao hrišćanin. Od tada je stalno ponavljao lakovernima jednu te istu priču: *Samo božija moć mogla je da me izleči od padavice, da oslepim i ponovo progledam u istom momentu kad sam ponovo čuo glas božiji i video njegov lik obasjan suncem. Spasitelj je samo hteo da me uveri u svoju moć i snagu hrišćanske vere. Samo iskreno pokajanje tražio je Spasitelj od mene. I tako sam se izlečio i od padavice i od slepila. To je bilo božije delo, jer samo Bog to može da izvede. Bog me je primio u svoje okrilje*³. To što mu se dogodilo nije nikakva vizija i prosvetljenje, niti ukazanje boga Isusa, kako vi hrišćani volite reći, već je svirepi Pavle dobio sunčanicu od užarenog

³ Prema Bibliji, Savle (čije je rimsko ime Pavle) revnosni je Jevrejin porijeklom iz Tarsa u Kilikiji. Kao progonitelj hrišćana, sa ovlaštenjima koja su mu dali prvosveštenici (vrhovni sveštenici Jevreja), odlazi u Damask. Pao je kao pokošen pred vratima Damaska. Učenik Ananije je u snu vidio Pavlovo obraćanje: *On mu vraća vid i krštava ga*. Oslepjeli Pavle, kome se vraća vid, simbolizuje prelazak iz nevjere u vjeru. Takvo značenje imala su i neka izlječenja slijepih u Jevanđelju. Priča o Pavlovom dramatičnom obraćanju i liči na prikazivanje Boga u *Starom zavjetu*: jaka blještava svjetlost, svjedoci zaslijepljeni padaju na zemlju. Ovo su arhetipske slike (predstave) koje pokušavaju da opišu susret Boga sa čovjekom. Nakon što je proveo tri godine u arapskoj pustinji (Gal. 1, 17–18), Pavle počinje da propovijeda kako je Isus Mesija i Sin Božiji. Time izaziva mržnju Jevreja i oni žele da ga ubiju. Za dlaku je umakao njihovoj zavjeri i pobjegao u Jerusolim. Hrišćani zaziru od Pavla zbog njegove prošlosti, jer ih je on žestoko proganjao dok se nije preobratio u hrišćanstvo. Prihvaćen je zahvaljujući jelinisti Varnavi. Šireći i propovijedajući hrišćanstvo i osnivajući crkve i hrišćanske zajednice, Pavle je bio trn u oku okupatorskim carevima iz Rima. Više puta su ga bacali u tamnice i zatočeništvo. Zbog svoje hrabrosti i vatrenih i žarkih propovijedi hrišćanske ljubavi i vjere u Boga Isusa Hrista, bio je mučen i proganjan. Prilikom svog posljednjeg putovanja i obilaska nekih od crkava koje je osnovao, povjerio je svome učeniku Timoteju brigu o hrišćanskoj zajednici u Efesu. Zatim se zaustavlja u Troadi u Makedoniji i provodi jednu zimu u Nikopolisu. Rimskim vlastima ga je potkazao neki Aleksandar iz Dalmacije, kovač po zanimanju, koji se tako osvetio što je isključen iz Crkve zbog svog nedoličnog ponašanja. Pavle je zarobljen i prebačen u Rim. To je njegovo drugo zatočeništvo i mnogo teže od prvoga. *Iz tog razloga ovo i stradam, ali se ne stidim, jer znam kome sam povjerovao* (Tim 1, 12). Pavle je pogubljen prilikom Neronovog progona 67. godine. Kao rimski građanin, on ima pravo na odsjecanje glave, što je „plemenito“ pogubljenje.

podnevnog sunca. Sve je to sam Pavle sa svojim sledbenicima još više dramatizovao i uvećao. I to namerno, jer je imao i duboke razloge za to. Svoju sunčanicu ili padavicu Pavle je prikazao kao mistično iskustvo. *Svetlost i poruka s neba su me oborili sa konja* – govorio je je Pavle.

– Čuo je kaže i nekakav „glas sa neba“, navodno Isusov, kako ga pita: *Savle, Savle zašto me goniš?*

– *Ko si ti, gospode?* – pitao ga je navodno Savle.

– *Ja sam Isus Nazarećanin koga ti goniš* – odgovorio je navodno Isus.

Sve je to teška izmišljotina i vešto satkana laž. Nije to nikakva vizija niti svetlost i 'poruka odozgo', već je okrutni Pavle doživeo ili padavicu ili sunčanicu. Pre će biti da ga je prvo udarila sunčanica pa ga je onda snašla i padavica, jer je toga dana bila velika žega i celog dana je išao preko pustinje, gde nije bilo hlada da se odmori niti izvora da se okrepi i utoli žeđ. Jašući čitav dan po užarenom pustinjskom suncu i došavši do samog ulaza u Damask, onesvestio se i pao sa konja. Kad ga je oborila sunčanica, moguće da je istovremeno doživeo i padavicu i sve to na samom ulazu u Damask, pred vratima Damaska. Sve je to bila halucinacija svirepog Pavla zbog padavice i sunčanice. Ali, Pavle se, u stvari, i plašio ući u Damask, zbog svojih zločina koje je počinio hrišćanima. U Damasku je već bilo puno hrišćana i Pavle je bio obavešten da mu oni pripremaju zamku da ga uhvate i da mu sude. Brojna hrišćanska zajednica u Damasku je dobro znala kakva sve mučenja i svireposti je on činio. Moguće je da su Pavla zadesile istovremeno i sunčanica i padavica zbog straha koji ga je uhvatio na samom ulazu u Damask. Zašto baš na samom ulazu u Damask? Pa zato što je svirepi Pavle postao svestan tek tada u kakvu opasnost po život ulazi, a povratak više nije bio moguć. Kako bi još jednom prešao i preživio užarenu pustinju i to onako iscrpljen i umoran? Pošto je bio genijalan lažov, na brzinu je sam smislio ovu priču o viziji Isusa Hrista i njegovoj 'poruci i prosvetljenju s neba'. U toj priči je odigrao i glavnu ulogu: kako je prvo oslepio i nakon pokajanja mu se vraća vid, kako se preobraća u hrišćanstvo i kako mu je grehe i zločine oprostio sam Isus. Znao je svirepi Pavle da mu vi, hrišćani, ne bi mogli oprostiti što je odigrao i važnu ulogu i u potresnom ubistvu, i to kamenovanjem do smrti vašeg prvog hrišćanskog mučenika Stefana. Setio se svega toga svirepi Pavle na samom ulasku u Damask. Svašta mu se pričinjavalo, jer ga je strah proganjao i savest pekla i pritiskala kao mlinsko kolo zbog nevino pobijenih. Svega toga se Pavle setio i znao dobro da sledi kazna za zločine koje je počinio. Ali, on je isto tako dobro znao da će naivni i lakoverni hrišćani Damaska poverovati u njegovu priču kako mu se Hristos ukazao i sve oprostio, jer je, eto, bezbožnik Pavle prihvatio njegovu veru...

Ovo o dramatičnom 'preobraćanju' Pavla i njegovom 'prelasku' iz nevere u veru i liči na prikazivanja navodnog susreta boga i čovjeka u starim proročanstvima: *jaka bleštava svjetlost, svedoci zaslepljeni padaju na zemlju*. Pavlu su bila dobro poznata ta proročanstva i sve se uklopilo u njegovu priču i prevara je uspjela. A bio je i dobar glumac i vešt lažov. Pa, ako mu je Bog oprostio, onda mu moraju oprostiti svi, pa i božiji sledbenici. Vešto je odglumio celu tu ulogu. Nije to bio nikakav problem za svirepog Pavla da pređe iz nevere u veru kako bi spasao život. Ulog je bio veliki, sam njegov život. On je jedini u čitavoj toj drami njegovog 'preobraćanja' imao svoju računicu i cilj – spasiti život. Eto kakav je lažov bio taj vaš sveti Pavle. On je izmislio celu priču, u koju su lakoverni i poverovali. Svi koji su poznavali svirepog Pavla znali su da puno priča i puno laže. Kad su ga neki pokušali upozoriti da ono što on priča o raspeću i vaskrsnuću Isusa Hrista nije istina i da se to nije dogodilo, on bi im odgovarao: *Mene se ne tiče da li se to zaista dogodilo ili ne, da li je to istina ili vešto smišljena laž. Razapet ili ne, video ja to ili ne, to mi nije ni bitno. Važno je to da ja snagom vere svoje i inatom svojim, stvaram istinu. Ja ne tražim istinu, to neka rade glupaci, ja je pravim. Ja pravim istinu kako bih spasio posrnuti svet. Istina koju ja pravim daje čoveku krila i diže ga do visina, gde se granice između Boga i čoveka primiču i gde se čovek potvrđuje kao božansko biće slobode. Moja istina rađa velika dela i velike duše, spašava pravedne i napaćene i drži ih nekoliko koraka iznad zemlje, kako bi se spasili od potopa i vatrenog ognja. Laž je ono što vi govorite, jer svojim otrovnim jezikom sečete čoveku krila i odvajate ga od Boga, a istina koju ja pravim omogućuje pravednim i napaćenim da svakog momenta budu po jedan korak bliži Bogu.*

Eto, igumane, tako je govorio vaš svirepi Pavle i priznao da je lažov. On može da pravi samo laži, a ne istinu.'

– 'Isus i njegovi učenici su bili najveće varalice za koje sam ikad čuo' – uporno dovikuje krezubi razbojnik. – 'Isusovci su tvrdili da je njegova misija dokazana bezbrojnim čudima koje je činio. Ali, izgleda da je jedino čudo koje nije mogao da izvede bilo to da uveri svoje sunarodnike Jevreje u svoju misiju. Oni ne samo da nisu bili dirnuti njegovom dobrotom i čudotvornim delima njegovim, već su sve učinili da bude kažnjen i umre na najgori mogući način. Nakon toga, njegovi učenici objavljuju neverovatnu vest da je njihovog učitelja Bog vaskrsnuo iz mrtvih, i to tri dana posle njegove smrti. Ali, niko drugi osim njegovih učenika to nije video. Čitavo to čudo bilo je vidljivo samo za njih, ali nevidljivo za narod zbog koga je i došao, kako je kazao, da ga prosvetli i da ga spasi. Zatim se pričalo kako je vaskrsli Isus razgovarao neko vreme sa svojim učenicima, posle čega se,

navodno, uzdigao na nebo, gde je postao Bog, kao i njegov otac. Njegovi učenici tako nagomilavaju sve veće i veće laži, kako bi bar nešto očuvali od onoga na čemu se bazira hrišćanstvo. Eto zašto ja mislim, igumane, da je hrišćanska vera, nazvana po imenu svoga osnivača varalice, zasnovana na mitovima, izmišljotinama i legendama. U hrišćanskoj veri se tvrdi da je smrt božijeg sina nesumnjiv dokaz dobrote Boga oca. Ali, to je, prema zdravom razumu, više dokaz zverstva i svireposti Boga oca, a ne njegove dobrote. Bog otac, u nemogućnosti da povрати sebi palo čovečanstvo koje tvrdoglavo voli, šalje svog jedinog sina na zemlju. Ali, ni njegovog sina narod nije slušao. Bog je bio povređen neposlušnošću ljudi, zato je Isus i došao na zemlju da vrati ocu zalutalo stado. I ne samo to, taj isti narod osuđuje na smrt tog jedinorodnog sina božijeg. Bog otac se pokazao nemoćnim da spasi ljudski rod bez žrtvovanja svoga sina. Sve je to toliko nerazumno, tako da onaj ko imalo razmišlja u to ne može poverovati. Vaša hrišćanska crkva uči da je Bogu toliko omilao ovaj svet da je on odlučio da žrtvuje i svog jedinorodnog sina za njegovo spasenje. E, to je najveća laž. Ako je taj vaš Bog toliko pravedan i pun ljubavi za druge, što se može i očekivati od jednog boga, zašto se onda on sam nije žrtvovao, već je žrtvovao jedinorodnog sina svog i poslao ga na krst da bude razapet radi 'spasenja' ljudskog roda. Sve je to toliko nelogično i očigledna laž da zdrav razum u to ne može poverovati. Ako je taj vaš bog imao toliko ljubavi i dobrote prema ljudskom rodu, zašto su se onda događale i događaju sve ove tragedije i svi ovi užasi? Vi kažete da je vaš Bog svemoćan i svemoguć, ali zašto onda dozvoljava da se događaju ovolike nesreće i nepravde? Zašto ne naredi da prestanu mržnja i ratovi u kojima stradaju na hiljade nevinih? Zašto vaš svemoguć ne naredi da svima bude dobro, ako je zaista svemoguć? Zbog tih tolikih nelogičnosti mora se sumnjati i u one koji su poverovali. Kakav i koji oproštaj za svoje grehe može neko da očekuje od jednog boga koji nije poštedeo ni svog jedinog sina? Kako može hrišćanski čovek poverovati u takvu bajku, bolje rečeno – izmišljotinu? Zar neće pomisliti da je najbolji način da se sviđa svome Bogu da bude svirep i okrutan kao i on? Zato mi gusari i jesmo okrutni kako bismo se dopali vašem okrutnom bogu' – dovikuje krezubi ironično i nastavlja dalje izazivanje i ismijavanje igumana.

– 'Okolo biblijskih tekstova, a to se podjednako odnosi i na Stari i na Novi zavet, postoji toliko neslaganja, da je zdravom razumu nemoguće u to poverovati. I ti sam to dobro znaš, igumane. Dokaz za to je i činjenica da je Isus proglašen za božanstvo tek posle glasanja i preglasavanjem na najvećem saboru hrišćanskih sveštenika u Nikeji. Pre toga, on uopšte i nije smatran za božanstvo, već za običnog čoveka i vještog pripovedača i učitelja. Zato su ga njegovi učenici i zvali 'voljeni ravi'. Ako se na taj način

postaje Bog, onda bilo ko može biti izabran i prozvan Bogom samo ako ima dovoljno pristalica. Ili, kako to da ono što piše u Svetom pismu bude predmet tolikih sporova, ako je to poslato od svevišnjeg u vidu poruke 'odozgo'. Zašto Bog svome stadi šalje tako nerazumljive i pogrešne poruke, kao one u Svetom pismu, ako želi da ga prosvetli? Šta želi tim da postigne?

Svakom je poznato da su jevanđelja pisana najmanje pola veka posle Isusove smrti. To znači da su ona napisana po sećanjima pojedinaca, koji su, opet, pisali svoja sećanja prema pričama koje su njima pričali, dakle – iz druge ruke. Ako je tako, onda je skoro normalno i prirodno da se stvari i događaji menjaju i iskrivljuju. Pa i da ti, koji su širili Isusovo jevanđelje, recimo, nisu bili opsenari i varalice, jesu bili obični ljudi, skloni i sami obmanama i iluzijama i na taj način i nesvesno menjali „božije reči“ i „poruke odozgo“, i to prema trenutnim svojim raspoloženjima. Na taj način su i nesvesno prilagodili Isusovo izvorno učenje trenutnim situacijama. Onda tu nema nikakve verske doktrine. Ili ovo: kako to da niko od obrazovanih i učenih ljudi Isusova vremena, recimo, nijedan istoričar ili nešto slično, nije zabeležio te događaje iz jevanđelske priče oko Isusa, njegovo učenje i njegova dela? Ostala su samo svedočenja njegovih učenika, većinom neukih i primitivnih ribara galilejskih. U njihovo svedočenje se ne možemo pouzdati, jer ako nisu namerno, onda su sigurno nesvesno bili pristrasni i govorili samo ono što ide u prilog njihovom voljenom učitelju i veri koju je on, njihov rabi, zasnovao. Ali, u Svetom pismu, koga se vi hrišćani držite kao pijan plota, ima još puno drugih nejasnoća, igumane. Ni četiri pisca Isusova jevanđelja se ne slažu u bitnim stvarima iz života njihova učitelja. To svako može videti kad pročita jevanđelja. I ti to znaš sigurno, samo o tome ćutiš i ne govoriš. Tako se Luka i Mateja ne slažu u pogledu genealogije Isusa iz Nazareta. Jedan govori o Isusovom putu u Egipat, a drugi to uopšte i ne pominje. Jedan kaže da je njegovo učenje i javno delovanje trajalo tri godine, a drugi da je to bilo jedva tri meseca. Jevanđelist Marko govori da je Isus umro na krstu u devetom času, a jevanđelist Jovan da se to dogodilo u podne. Prema Mateji i Marku, žene koje su posle Isusove smrti išle da obiđu njegov grob, videle su samo jednog anđela, a prema Luki i Jovanu, one su tamo videle dva. Prema jednima, ovi anđeli su bili napolju, a prema drugima – unutar groba. Isto se događa i sa njihovim priviđenjima posle Isusova vaskrsnuća. Svako je video nešto drugo i to nam sigurno govori da je sve to oko Isusa i njegove vere plod iluzija i manipulacija. Zar sve navedeno nije dovoljan razlog da sumnjamo u nepogrešivost jevanđelista i istinitost njihovih božanskih nadahnuća? Da se jevanđelja toliko razlikuju vidi se i po tome što Jovanovo sadrži tmurnu sliku sveta, čak do te mere da u njemu prevlast ima đavo, protivnik vašeg Boga. I kome se sada prikloniti? I

sam vidiš, igumane, da jevanđelja nisu tačna. Ona su do sada prepisivana više od hiljadu puta i svako je menjao i dodavao nešto svoje. Više nije ni važno da li je to bilo namerno ili nenamerno. Ko god pročita najstarija pisana jevanđelja, koja su do sada sačuvana, i uporedi ih sa ovima kojima se vi sada služite i varate narod, može se lako uveriti da od istine tu nije ostalo ništa. Ostali su samo akteri te jevanđelske priče, ali ne i ono šta i kako su oni zaista radili i govorili i kako je sve to prikazano u najstarijim spisima. Kako ćemo znati šta je to 'božija reč' ako je to sve promenjeno?

Znaš li ti, igumane, da u prvim verzijama jevanđelja Isus uopšte ne sažaleva gubavca, već se čak i ljuti na njega i svoje učenike koji su ga doveli. Kasniji prepisivači jevanđelja su to potpuno promenili i Isus se prikazuje kao onaj koji saoseća, pruža pomoć i leči obolelog od gube. Osim toga, u tim prvim pisanim jevanđeljima Isus se prikazuje kao tvrdoglav i naprasit čovek koji se stalno svađa i sa rodbinom i sa onima koji ga slede. Zanemaruje svoju porodicu i koristi svoje sledbenike za postizanje lične slave. Podelio je i zavadio narod: za Isusa ili protiv Isusa. Podelio je i zavadio čak i rođenu braću i sestre i to ni oko čega. Stvorio je pakao na zemlji. I krv se lije i boj se bije, i to više od hiljadu godina, a zbog čega? Zbog jednog tesara i njegova 'carstva nebeskog'! Kakvo carstvo božije, kakvo iskupljenje, kakvi bakrači, time on samo vara naivni i napaćeni svet. Jadni narod, s jedne strane bije Isus, a s druge Rim. Ako si za jednog, onda si protiv drugog. Nikako ne možeš biti prav i nema izlaza. Bije Rim, ali bije i Isus i žeže sve. Nigde se skriti ne možeš na zemlji. U novijim prepisivanim jevanđeljima sve je to namerno promenjeno i Hristos se prikazuje kao blagodaran od samog trenutka započinjanja svoje misije. Iz najstarija četiri pisana jevanđelja, po Marku, Luki, Mateju i Jovanu, može se videti da čak ni njima nije potpuno jasna božanska priroda Isusa. I ne samo to, u tim prvim spisima jevanđelisti se toliko razlikuju međusobno, da se više ne može znati kome poverovati. Dosta dugo sam bio hrišćanin, a jedno vreme i monah, dok mi do ruku nisu došli ti spisi. Čim sam ih pročitao, video sam kako je to sada sve promenjeno i prilagođeno crkvenom učenju, kako bi mogli lakše varati naivni narod. Zato sam odmah sam sebe isključio iz te vaše crkve. Uzmimo samo ovo: u tim najstarijim jevanđeljima, po Marku, na raspeću, Isus je u agoniji, a po Luki – on je potpuno smiren i kontroliše situaciju do te mere da traži od svog Boga oca oprost i za svoje mučitelje, jer, navodno, oni, tj. mučitelji, i ne znaju šta rade. *Oče, oprosti im jer ne znaju šta čine.* Drugim rečima, oni muče i ubijaju božijeg sina, ali ne znaju da je to on, pa im zato Bog otac treba oprostiti. Ali, ako je on bio božanskog porekla, onda on nije ni osećao bol, niti trpio mučenje. To da je on svojim stradanjem donio iskupljenje posrnulom ljudskom rodu samo je vaša vešta manipulacija, kako

bi lakše držali u pokornosti siromašne i napaćene. Svima bi nam bilo bolje da se on nije pojavio. I bilo nam je bolje dok on nije 'sišao s neba' i doneo 'poruke odozgo'. I evo šta je uradio: stvorio pakao na zemlji. Vi sveštenici zavodite naivne i napaćene tako što im stalno govorite da će onome ko poveruje ime biti zapisano na nebesima.

Igumane, kako ne vidiš da je priča o Isusu izmišljana i stvarana po ugledu na Aleksandra Makedonskog, koji je, takode, umro u 33. godini i imao svojih čuvenih dvanaest generala, kao i Isus dvanaest apostola. Ali, ti Isusovi sledbenici bili su više dvanaest skitnica i vucibatina nego dvanaest generala koje je imao Aleksandar. Zato je sve ovo oko Isusa laž i izmišljotina.'

Kad ču te bogohulne reči razbojnika i njihovo izrugivanje Bogu i njegovim delima, iguman požuri do branilaca na vrh kule, preklinjući ih da se ne upuštaju ni u kakav razgovor sa njima, ali sam ne izdrža njihove teške uvrede na račun Boga i njegovih apostola, te pokuša da smirenim rečima, koliko je to mogao, urazumi bezbožnike da ne čine takva nedela.

– 'O, kako samo hulite na Boga i njegove apostole. Pomolite se i podignite vaš pogled ka Svevišnjem. Pogledajte Onoga na koga ličite i koji vas je stvorio, da ga slavite, a ne da ga napadate i ponovo stavljate trnov venac na glavu Sina njegovog. On nas je sve stvorio po svome obličju. Pokajte se u svom srcu za svoje teške reči i svoja nedela. Na Strašnom sudu biće nam svima postavljeno samo jedno pitanje, pitanje našeg pokajanja i našeg milosrđa. Vaša nedela su svedočenja o palom čoveku, čoveku grešniku, čoveku žudnji, čoveku mržnje i zlobe. Vi ste neznabošci i nevernici i zato ništa ne znate o Isusu Hristu i apostolima. Za nas hrišćane Isus Hristos je Bogočovek. On je Bog u ljudskom telu i to je dokazao svojim božanskim ponašanjem i čudima koja je činio na zemlji. Ali, najveće čudo njegovo nije ono što je pretvorio vodu u vino, umnožavao hleb, isceljivao bolesne i dizao iz mrtvih, već je najveće čudo sama njegova žrtvena ljubav. Jer, Bogočovek Isus Hristos svojim umiranjem na krstu je dokazao svoju ljubav prema ljudima. Bog Otac je žrtvovao Sina svog, a Sin je dobrovoljno žrtvovao sebe za spasenje ljudskog roda, pa i za vaše spasenje, iako ste ogrezli u grehu. On je razapet na krstu radi iskupljenja grehova svih. Zato je On naš Iskupitelj. Pa i vi, ako prestanete da činite ovo što sada činite, i ako se pokajete za svoja nečasna dela, bićete spaseni. Zaradite svoje iskupljenje. Bog je milostiv, i oprostiće vam. On nije egoista koji tamo gore na nebu uživa gledajući dole kako se rod ljudski muči pod terorom svojih greha i lažnih bogova. Istinski Bog se brine o celom čovečanstvu i svojom je žrtvom dokazao svoju ljubav prema svakom čoveku. I vas će prihvatiti i oprostiti

vam ako prestanete da radite ovo što radite, i ako se pokajete. Ukoliko istrajete u vašim namerama da porobite i spalite ovaj sveti hram, to će biti samo dokaz onoga na šta je Isus iz Nazareta stalno upozoravao – da ljudi zaista nemaju drugih neprijatelja do samih sebe...

Vi ste u velikim nevoljama i samo vaše iskreno pokajanje i iskreni vapaj može stići do Boga. Vera je moć srca, moć ljubavi i pokajanja, i tu Boga niko ne može prevariti. Naša vera uči da je Bog stvorio ljude slobodnim, i svako se za sebe opredeljuje da li će uzvratiti na njegovu ljubav svojom ljubavlju, ili će da mu uzvрати mržnjom, kao što vi činite sada. Krivica uvek leži u nama, koji imamo slobodu da biramo, a sam Bog nije kriv. Jer, ovo što vi činite je čista mržnja prema Bogu, jer palite i uništavate božiji hram i napadate nevine ljude. Odustanite od mržnje, pokajte se, i Bog će vam oprostiti. Bog jedva čeka da se grešni obrate. I najgorem razbojniku na krstu, odmah, čim se pokajao, rekao je: *Danas ćeš biti sa mnom u raju*. Učinite to u ime božije ljubavi. Isus je umro razapet na krstu za palo čovečanstvo. Bog je svog jedinog sina žrtvovao za naše spasenje. I vi ćete biti spaseni i sve će vam biti oprošteno, samo ako se pokajete i odustanete od vaše zle namere. Nikad se nije kasno pokajati i okrenuti se Bogu. On će vam priteći u pomoć svojom milošću. Bog i jeste stvorio ljude slobodnim da se mogu u svakom trenutku života pokajati i okrenuti Njemu. I vi ćete biti spaseni i sve će vam biti oprošteno, samo ako se pokajete. *Ne postoji neoprostiv, već samo neokajan greh.*

– 'Sa igumanom neće lako ići. Sa bratijom manastira bismo se možda nekako i nagodili, ali sa ovim – nikako. Vidite kako samo priča i kako nas zbunjuje. Hrišćani čas govore o tri boga, čas o jednom. Koliko sam mogao pratiti, imenovao je samo dva: bog otac i bog sin, taj njihov Isus. A ko je treći? Je li to taj svemogućí? Gde to ima: govori o tri boga, a stalno se poziva na jednog. Tri u jednom. Kako je to moguće? Ništa ga ne razumem. Možda hoće da nas zbuni ili prestraši? Za sada ne mogu znati šta mu je cilj' – govori jedan razbojnik glasno, da ga iguman čuje.

– 'To je zato što ste vi neznabošci i ništa ne znate o veri hrišćanskoj. Sve u svetu ima smisla i Bog postoji. Ništa nije postalo slučajno, niti će slučajno nestati. To, možda, vi mislite i u to se uzdate kao bezbožnici i zato činite ovakva grešna, besmislena i sramna dela, smatrajući da ćete proći nekažnjeno. Ali, svemogućí Bog sve vidi. Sigurno da ne može biti nekoliko svemogućih. Ako je Bog svemoguć, onda može biti samo jedan. Iz onog što sam malopre kazao mogli ste i sami zaključiti da ne može biti više svemogućih. To nema smisla, jer bi onda svaki od njih govorio – *ja sam moćniji nego ti*. A to je apsurd i protivi se zdravom razumu. Isus Hristos, Sin božiji, morao je da postrada za ljubav, pravednost i čistotu čoveka, jer je

satana sa svojim demonima već bio ovladao čovečanstvom. Satana i njegovi demoni, u saradnji sa zlim ljudima, najžešće napadaju pravednike i pravoverne. I vas je đavo zaveo. Prestanite činiti ovakva zlodela i pokajte se. Bog će vam sve oprostiti i pomoći vam da se vratite na pravi put.'

– 'Kako vi hrišćani možete poverovati u takvu glupost kao što je priča o bezgrešnom začecu i da je Isus sin božiji?' – nastavljaju razbojnici sa izazivanjem.

– 'Prava istina je ovo: pre udaje za starca Josifa, Marija je živela u tajnoj vanbračnoj vezi sa nekim rimskim vojnikom sa kojim je ostala noseća. U to vreme, živeti u vanbračnoj i nezakonitoj vezi sa strancem, i to još sa okupatorskim vojnikom, bio je neoprostiv greh. Zato je za takve grešnice i bila predviđena smrtna kazna kamenovanjem, kao i za sve druge bludnice i preljubnice. Kad joj se to dogodilo, i Marija i njeni roditelji i cela porodica su znali šta se mora činiti, kako bi se spasila čast porodice. Mora se udati što pre, i to za koga bilo, dok nije kasno i narod ne primeti trudnoću. Mariji je pretila i opasnost od kamenovanja, što je bila uobičajena smrtna presuda za vanbračnu vezu i preljubu. Vanbračna veza je bila veliki i neoprostiv greh i Marija bi sigurno bila osuđena na smrt kamenovanjem kao bludnica. Ali, kako naći mladoženju? Ko će da uzme trudnu devojkicu za ženu? Verovatno se starac Josif sažalio nad njenom sudbinom, pa je pristao da dođe u njegovu kuću i da dete koje će se roditi prizna kao svoje. Tako je Marija bila spasena, a sramota i odbačenost nisu pali ni na nju ni na njenu porodicu. Ali, svako je znao da starac Josif više nije mogao imati dece. Zato je i izmišljena ta priča o bezgrešnom začecu, jer samo ta i takva priča je mogla spasiti celu stvar. I svi su dobili, i to mnogo. Čak i starac Josif, koga su prozvali *dobri i pravedni Josif*. Dete, koje je rodila Marija kad se udala za Josifa, dobilo je ime Isus i prozvano *jedinorodni sin božiji*. Kakvo bezgrešno začecje? Svako zna da je to nemoguće i protivi se zdravom razumu. Nije tu bilo nikakvog silaska s neba, niti je to iko video. Nikakvo 'više čudo' se tu nije dogodilo. Čudo je samo to što je toliko ljudi u tu besmislenu priču poverovalo. Sam Isus i apostoli su kasnije vešto koristili tu očiglednu laž za svoje ciljeve. Sve je tu spretno izmišljeno.

Prema Bibliji, starac Josif je navodno dobio 'poruku odozgo' da je njegova verenica Marija zanela božijom voljom i to putem nekakvog duha svetoga i da će roditi spasitelja. Ono o razgovoru Marije i anđela je još veća izmišljotina. Priča je Mariji, njenoj porodici i starcu Josifu pomogla da sačuvaju čast, a Isusu i njegovim apostolima da osnuju novu veru. Ono o pravednom Josifu u toj priči deluje dirljivo, kako se on, navodno, sažalio nad sudbinom mlade devojkice. Ali, i on je imao svoje razloge što učestvuje u toj

prevari. Nije ni on bio ni toliko prepošten ni naivan. Tada je vladao običaj da se za verenicu i zaruku plati poveliki iznos. Od Josifa se to sigurno nije tražilo, niti bi on na to pristao kad je mogao dobiti trudnu mladu za džabe. Mlada je bila ta koja je tražila milost i pomoć. Jest da je verenica bila 'sa greškom', ali šta mari, i on je starac. Tako za sve učesnike u prevari postoji sretan završetak. Marija se spasila smrtne presude kamenovanjem, i još više, nije osramotila ni sebe ni svoju porodicu. Starac Josif dobio je mladu ženu za koju nije morao ništa da plati. Starac Josif ili, kako ga vi zovete, pravedni Josif, spasio je celu situaciju i uzeo Mariju za ženu. Eto, igumane, šta je prava istina. To o bezgrešnom začecu je izmišljena priča, i to loša priča, priča samo za naivne.'

– 'O, kako samo izvrćete istinu i kako hulite na Prečistu Bogorodicu, Majku našeg Spasitelja i jedinorodnog Sina božijeg. Ovo je jedina istina, i ovako je zapisano u jevanđeljima. U Svetom pismu stoji da je Prečista Djeva Marija već bila isprošena za Josifa kad je dobila vest od anđela božijeg, da ju je Bog zbog čistote njene duše i srca, zbog njene smernosti i moralnih vrlina, izabrao za sredstvo ljudskog spasenja. Josif je imao ozbiljnu nameru da uzme Mariju za ženu. On u početku nije ni shvatio kakvu je moralnu čistotu i moralnu visinu izabrao sebi za životnu saputnicu. Tada nije ni mogao znati za božanski plan o spasenju ljudskog roda i šta Bog smera sa njegovom verenicom i njegovim brakom i kakva će im uloga biti u iskupljenju ljudi od greha. Mariju je bilo stid govoriti sa mužem o tome šta joj se dogodilo i šta joj je božiji anđeo kazao. Kad je pravedni Josif primetio da je njegova verenica u drugom stanju, a znajući da nisu imali nikakve kontakte i ne znajući za razgovor između Marije i božijeg anđela, sasvim je prirodno da je on pomislio da ga je Marija prevarila i da je razmišljao šta da radi. Iz njega je progovorila dobrota njegove duše da Mariju privremeno uzme za ženu i tako je spasi od sramote, a da se posle raziđu i ode svako na svoju stranu. Situacija je zaista bila teška, i zato se ponovo osetilo dejstvo božije. Bog je našao načina kako da spasi Mariju i kako da spreči Josifa da ne pokvari plan iskupljenja i spasenja ljudskog roda, a da, opet, nad Josifom ne izvrši nikakvu prinudu. Bog šalje anđela da Josifu objasni šta se dogodilo i kako bi ga uverio u pravednost i čistotu njegove verenice Marije. Tako je i Josif doznao o značaju bezgrešnog začeca za spasenje celog ljudskog roda. Bog je znao da je Josif pravedan i pobožan čovek i da će brzo shvatiti smisao celog događaja' – kaza iguman i nastavi...

– 'Josif je shvatio da *po zakonu* treba da bude i ostane muž Marijin, kako bi je sačuvao od svih posledica i nepravdi koje bi ona morala podneti, i to ni kriva ni dužna, već samo zbog ljudskog neznanja i neverovanja. Zar nisu svi Nazarećani i drugi Marijini i Josifovi rođaci i poznanici smatrali

Isusa za prirodnog i zakonitog Josifovog i Marijinog sina? Upravo tako piše i u Jevanđeljima. Brak je, dakle, dogovoren i sklopljen. Niko nije ni prevaren ni oštećen. Bog tako i čini dela svoja, i nema tu ništa nejasno i namešteno, kako vi kažete.'

– 'Igumane, kako li ćeš se tek iznenaditi i zbuniti kad ti kažem da je i ono sa Judinom izdajom bila samo nameštaljka, bolje rečeno – podvala i izmišljotina prve vrste' – kaza vođa razbojnika i nastavi – 'Zato je jadni Juda ni kriv ni dužan postao najomraženiji i najprezreniji čovek na zemlji u proteklih dvanaest vekova, jer je morao, bolje rečeno, bio prinuđen, da bude u ulozi najgnusnijeg među zlikovcima. To ste vi hrišćani tako hteli i Judu razapinjete već dvanaeset vekova i ne čujete boli i jauke njegove. Pošto ste dodelili Isusu božanski oreol, a za njegovog protivnika postavili Judu, onda je Juda morao biti oslikan najcrnijim bojama, i postati oličenje svih poroka i grehova. Isus je u Bibliji svetlo i spasenje, a Juda je tamna strana te priče. Ko imalo misli, odmah uočava podvalu. Jevanđelja su pisali Isusovi učenici i njegovi sledbenici. Dakle, oni koji su ga voleli i koji su ga sledili. Zato su i uradili sve da Isusa predstave kao svetlost i oslobođenje ljudskog roda, a jednom Judi pripala je uloga mračnih sila, koje ljude bacaju u grehe i propast. Tako su svojim izmišljotinama apostoli stvorili božanski lik Isusa i njemu suprotan đavolski lik Jude. To i nije bilo ništa novo. To je već bila davno poznata i stara priča, i imali su je svi stari narodi u svojim mitovima. Kod Egipćana takav sukob suprotnosti imamo između Seta i Ozirisa. I Vavilonci, Persijanci, Asirci i Grci su nešto slično imali. Vaši stari hrišćanski proroci su poznavali te priče i mitove i spretno su ih podmetnuli vama hrišćanima, kako bi vas naveli da poverujete da je Isus jednorodni i večni sin božiji, koji se bori za spasenje ljudskog roda od zlog đavola. U tim pričama Isus je uvek oslikan kao onaj koji pomaže pravednima i potlačenima, a Juda mora da igra ulogu izdajnika, pokvarenjaka i neprijatelja božijeg. Sve takve i njima slične priče se upravo i nalaze u proročanstvima u Starom zavetu. Sve je to Isus dobro znao jer je rano naučio čitati. Ta proročanstva u Starom zavetu su napisana znatno pre Hrisotovog rođenja. Tu je pisalo da će Mesija doći i da je krv njegova potrebna za opšte narodno spasenje. Jevreji su, dakle, odavno imali tu priču o mučenju Mesije i njegovom vaskrsenju ili ustajanju iz groba nakon tri dana. U jednom od tih ranih proročanstava, arhangel Gavrilo je govorio: *Za tri dana ćeš vaskrsnuti, jer ja, Gavrilo, ti to zapovedam. Za tri dana znaćeš da je pravda pobedila zlo.* Ta priča o mučenju Mesije vidi se i u Starom zavetu, u Knjizi o Jovu, a još jasnije kod proroka Isaije i najjasnije u Knjizi proroka Danila' – kaza razbojnik. – Te priče su dobro poznavali i vaš Isus i njegovi apostoli. To i

sami znate. Zato je Isus svojim učenicima i govorio često: *Rečeno predskazanje mora da se ispuni.*

U jevanđeljima, koja su napisali Hristovi apostoli, Juda je prikazan kao lažni prijatelj, kao veliki srebroljubac i izdajnik svoga učitelja Hrista, koji je, navodno, nepravedno osuđen na smrt raspećem. Ovakav opis Jude u jevanđeljima može se i očekivati, jer su jevanđelja pisali Hristovi učenici i prijatelji. Neće oni, valjda, slikati svoga učitelja crnim bojama. Ali, upravo to što je toliki kontrast između Isusa i Jude u toj priči je i najbolji dokaz da tu nije nešto kako treba i da je to falsifikat, izmišljeno. Mora se samo priznati da su oni koji su pisali tu izmišljenu i, u suštini, falsifikovanu priču, veoma dobro poznavali duševna stanja običnih ljudi. Cela ta priča oko Judine izdaje je ispričana tako vešto da pokreće i stvara i dramu i potresenost u duši običnog čoveka. Već sam rekao da su pisci te priče imali za to uzore u ranijim proročanstvima, koja su objavljena u Starom zavetu i vešto su se tim koristili. Priča o Isusu i Judi u jevanđeljima i jeste namerno tako dramatično napisana, jer samo očaj, i bura u srcu i duši čovekovoju, odvlače pažnju od stvarnih događaja i onog kako se stvarno dogodilo. Čoveku u takvom duševnom stanju možete podmetnuti bilo šta, pa govoriti i najveće laži, i on će u to poverovati.

Sve su to vješto iskoristili Isus i njegovi apostoli. Oni su znali za ta stara proročanstva koja govore o dolasku Mesije, boga živoga među ljude. Svi su oni u tim proročanstvima imali uloge koje treba da odigraju, samo ih je trebalo dobro uvežbati. Isus je za sebe uzeo glavnu ulogu, ulogu Mesije, ali ni uloge njegovih učenika nisu bile beznačajne. Isus je ulogu Mesije tako dobro odigrao da su mnogi i poverovali da je on jednorodni sin božiji, koji je došao na zemlju da spasi ljudski rod. Ulogu je mogao tako dobro naučiti, jer je već sve bilo napisano u proročanstvima i njemu je jedino ostalo da svoju ulogu dobro nauči i uvežba. Nije mu bilo to ni teško, jer je sve bilo 'predskazano' u tim proročanstvima: i rođenje, i život i smrt sina božijeg. Sve je to Isus izvršno odigrao, jer se dugo i pripremao, više od petnaest godina. Znao je on dobro da, ako se sve udesi onako kako je opisano u proročanstvima, da će lakše navesti naivnu svetinu da poveruje da je on Mesija koji je 'poslan po zadatku odozgo' od boga oca da spasi palo čovečanstvo. I sve je Isus udesio tako kako je i opisano i predskazano u starim proročanstvima. Isus i njegovi apostoli su dobro poznavali ta proročanstva. Zato je Isus i mogao da u potpunosti i sistematski oblikuje i svoj život i svoju karijeru, kako bi sve ličilo i poklopilo se sa onim kako je predskazano u kazivanjima proroka. Zato je stalno i govorio: *Rečeno mora da se ispuni.*

To njegovo pripremanje da izvede i odglumi ono što je trebalo, trajalo je više od petnaest godina. Išao je čak do daleke Indije da bi od tamošnjih joga-mudraca i fakira naučio kako se vara prost narod. Dobro je proučio i sve stare spise, posebno proročanstva u Starom zavetu. U jednom od tih proročanstva, mislim Zaharijevom, i ti to znaš, igumane, predskazano je da će Mesija doći u rečeno vreme. Isus je sve to dobro proučio i naučio, i nije mu bilo teško da sve udesi onako kako je upravo i opisano u tom proročanstvu, čak i njegov trijumfalni ulazak u Jerusolim. Prorok Zaharije je predskazao i to da će Mesija, potomak Davidov, biti 'proboden kopljem i ubijen', a njegovi učenici i sledbenici gonjeni, ubijani i rastureni. U tom proročanstvu je čak predskazano i to da će Mesija biti prodan i izdan za trideset srebrenjaka. I u samom jevandelju se jasno vidi da je Isus bio čvrsto rešen da se proročanstvo potpuno ispuni, ali prema njegovom, već unapred pripremljenom planu. Taj plan je, u stvari, bio najveća prevara u ljudskoj istoriji. To nije ni čudo, jer je plan dugo i pripreman, najmanje petnaest godina. Da bi se taj plan ispunio i prevara prikrila, neophodan je bio i izdajnik, i to iz najbliže okoline, i to baš onako kako piše u proročanstvu. Ali, kako naći izdajnika? Biti izdajnik po svojoj sopstvenoj volji – to i nije nešto novo ni tako teško. Toga imate u istoriji koliko hoćete. Ali, igrati ulogu omrznutog i prezrenog izdajnika svoga ljubljenog učitelja 'Boga živoga i Spasitelja sveta', i to protiv svoje volje, e to je već nešto drugo. Taj ko se prihvati takvog posla i takvog samožrtvovanja, mora da ima u vidu neke više ciljeve, 'poruke odozgo', koje obična i naivna svetina ne shvata i ne razume. Zato takvi naručeni izdajnici i bivaju kažnjeni, odbačeni i prokleti dok traje ljudi, dok traje sveta i veka, uprkos žrtvi koju su podneli. Sam Isus je govorio svojim učenicima, ili kako ih je zvao – 'moja dvanaestorica': *Moje vreme je blizu. Bliži se moj čas. Rečeno mora da se ispuni.*

On to govori jasno i otvoreno i objašnjava svojim učenicima zašto tako mora biti. Tako može govoriti samo onaj ko ima nekakav unapred pripremljeni plan, a to je da se ostvari ono predskazanje iz proročanstava. On svojoj *dvanaestorici* otvoreno o tome i govori: *Treba da se ispuni ono što je napisano.*

Tako može govoriti samo onaj ko ima nekakav unapred pripremljen plan da se to i dogodi. Isus, na svojoj poslednjoj večeri, sa svojim dvanaesticom učenika, čak i imenuje svog izdajnika, Judu Iskariotskog.

Juda govori: *Da nisam ja taj izdajnik, učitelju?* – a Isus odgovara potvrdno: *Što činiš čini brže.*

Dakle, Isus je ne samo otkrio, već i imenovao svog izdajnika pred svima. Da je sve to dogovoreno vidi se i po tome što Judu u tome niko nije

ni pokušao da spreči. Čak ni snažni kostolomac Petar, koji je stalno nosio nož i bio uvek spreman za tuču, kao neka vrsta ratobornog telesnog čuvara Isusova, i mnogo snažniji od Jude, to nije pokušao. Jedino razumno objašnjenje je u tome što je i većina od dvanaestorice Isusovih učenika znala za to namešteno i naručeno izdajstvo, kako bi se ispunilo predskazanje iz proročanstava. Judina uloga izdajnika je tu bila neophodna, jer tako piše i u proročanstvima. Samo ako se tako sve udesi kao što je kazano u proročanstvima koja predstavljaju 'poruku odozgo', običan narod neće posumnjati i otkriti prevaru. Dakle, Isusu i njegovim učenicima sve je išlo na ruku, i ostvarenje iz proročanstava moglo je početi. Juda izdaje Isusa, jer je dobio naređenje da to učini kako bi Isusova drama stradanja bila u skladu sa starozavetnim proročanstvom. Kad Isus umače zalogaj i daje ga Judi, on mu time i nameće zadatak i daje naređenje da tu izdaju Juda uradi brzo.

Tu se jasno vidi da su Isus i Juda u dosluhu. Sve se to i ne može odigrati bez dobrovoljnog učešća i jednog i drugog. To što je Isus tako važnu ulogu 'izdaje', od koje zavisi uspeh celog plana, povjerio baš Judi govori i o tome da je od svih svojih odabranih učenika, svoje *dvanaestorice*, u njega imao najviše poverenja u celoj toj stvari izvršenja plana. Zato Juda nije lažni prijatelj Isusov, kako to piše u jevanđeljima, već najiskreniji i najveći njegov prijatelj. On pristaje da za svog učitelja odigra ulogu zbog koje će ga celo čovječanstvo mrziti i razapinjati na krstu dok je sveta i veka.

Ulogu podlog i prezrenog izdajnika Juda je prihvatio samo zato što je to tražio njegov prijatelj i učitelj Isus. To je bila teža uloga nego Isusova, da bude lažno raspet, jer će Juda, kao 'izdajnik', biti večno prezren od ljudi. Judina žrtva tu je bila veća, jer će on večno biti proganjan i proklet kao izdajnik, a Isus će biti slavljen i poštovan kao bog. Isusova prevara je tu dvostruka. On od Jude stvara izdajnika koji to u srcu ne želi, ali to čini po naređenju svog učitelja. Osim toga, Isus zna da će na raspeće ići njegov dvojnik, što sam Juda nije znao, pa se Juda i obesio zbog svoje uloge 'podlog izdajnika'. Taj vaš Isus je bio veliki mag i varalica, i na kraju je izigrao sve i postao slavljeni bog, jedinorodni sin božiji. Jadni Juda se obesio i pre raspeća Isusova dvojnika, misleći da će zaista Isus biti razapet na krstu. Nije mogao podneti pomisao da će nadživeti svog voljenog ravija. Zato mi, koji nismo naseli toj Isusovoj podvali, gledamo na Judu kao istinskog mučenika, a na Isusa kao na prevaranta, lopova i izdajnika. Jadni Juda je toliko voleo svog učitelja i zato je prihvatio ulogu izdajnika. On je poverovao da će njegov učitelj stvarno biti razapet i zato se i obesio, jer ga je griža savesti pritiskala kao mlinsko kolo o vratu davljenika. Kako je samo taj vaš Isus bio mudar... Svoje učenike Isus je odabrao među neobrazovanim

ribarima galilejskim, kako bi sa njima mogao lakše manipulirati i navesti ih da poveruju u sve ono što im je govorio.

Dakle, igumane, da još jednom ponovimo: Juda crvenobradi, kako su ga zvali, nije želeo da izda svoga ravija, svoga učitelja, već ga je sam Isus na to ne samo nagovorio, već i prisilio. On je znao da bi crvenobradi za njega učinio bilo šta, jer ga je toliko voleo. Isus je kazao crvenobradom Judi da nema drugog načina da se sruši carstvo nečastivog na zemlji, već da se lično on, Isus, razapne i svojim raspećem i vaskrsnućem spasi palo čovečanstvo. Tek nakon njegove smrti i vaskrsnuća, uspostaviće se Carstvo nebesko. Tako je govorio Isus svom crvenobradom učeniku i prijatelju. Crvenobradi se dugo opirao toj paklenoj zamisli da bude izdajnik svog voljenog ravija, svog učitelja Isusa Hrista. To njegovo opiranje je trajalo sve dok mu Isus nije kazao:

Samo nas dvojica možemo spasiti svet. Ja sam to ne mogu uraditi, ako me ti ne izdaš. Zato mi pomози da se sruši ovo nečastivo carstvo na zemlji. Samo moja smrt i vaskrsenje to mogu uraditi. Da bi se došlo do besmrtnosti, prvo moramo proći kroz smrt. Prema volji božijoj, Oca mog i Oca nebeskog, dužnost je moja da umrem razapet, a dužnost je tvoja da me izdaš kako bih bio razapet na krstu – ubeđivao je Isus svog učenika Judu. Sve nam ovo govori da je Isus sam isplanirao i kontrolisao svoju smrt, a ne fariseji, prvosveštenici i Rimljani.

Kada je, konačno, pod pritiskom svog ravija, Juda popustio i pomirio se sa onim što mora učiniti, sam je sebe počeo da ubeđuje u to:

I ne treba da se odupirem volji božijoj, ako me je On odabrao da to uradim, da budem izdajnik za više ciljeve, za spasenje Izrailja i sveta. Tako je zapisano i u starim proročanstvima, da moj ravi Isus Hristos bude izdan i da mora umreti, a moja je dužnost da mu u tome pomognem svojom izdajom. Sve je to samo božija zamisao i volja, i tako je zapisano u proročanstvima.

Jadni crvenobradi Juda je toliko voleo svoga ravija i zato je prihvatio podlu ulogu izdajnika, kako bi Isus sproveo u delo svoju 'božansku misiju' spasenja sveta. On je poverovao da će njegov učitelj, njegov voljeni ravi stvarno biti razapet na krstu i zato se obesio odmah sledećeg dana zbog griže savesti i osećanja sopstvene krivice. Juda je bio toliko zaslepljen i opčinjen rečima svoga voljenog ravija, da nije mogao primetiti da je on samo veliki varalica, niti je znao da će na krstu biti razapet drugi, i to potpuno nevin čovek. Kad su neki Isusovi učenici shvatili kako ih je njihov voljeni ravi prevario i izdao, prokleli su dan kad su i sami rođeni i kad su ga prvi put susreli i videli. Nisu Isusa izdali njegovi učenici, već on njih. On je njih napustio, a ne oni njega. Njemu i jeste bilo mesto na krstu, ali svojom vešto isplaniranom prevarom izbegao je svoj krst i svoje raspeće. Nije Juda izdao

Isusa, već on Judu. Samo Juda se istinski i časno borio protiv fariseja i Rima. Toliko je bio zaslepljen idejom i željom za slobodom svog naroda, da i nije video kakav je Isus prevarant i izdajnik. Juda je čak poverovao Isusu da može pobediti smrt. Kako može pobediti smrt onaj koji prevarom šalje drugog u smrt, razapinjanjem na krstu koji je namenjen njemu samom. Isusu je bilo mesto na krstu, ako je istinski želeo da spasi svet, kako je i sam govorio. Ali, kad se ispred njega uzdigla smrt, uhvatio je maglu i poslao drugog čoveka na krst. Ne može pobediti smrt onaj koji šalje drugoga u smrt. Neki njegovi učenici su kasno shvatili kako ih je teško prevario. Ta vaša priča o iskupljenju i spasenju je samo obična laž...

Pa, gde je ta vojska nebeskih anđela što je trebalo da siđe na zemlju i spase Izrailj i celi svet? Gde je taj krst sa koga je Isus trebalo da se uspne na nebo? Lako je kazati: *Ja sam jagnje božije i idem na klanje, a da glasa neću pustiti*, a poslati drugog čoveka u smrt, da umre umesto njega na krstu. Takva prevara, podlost i izdajstvo, pamtiće se dok je sveta i veka. I tu se sve lepo vidi da je to sve unapred isplanirano. Dokaz da je to sam Isus sve isplanirao je i to što on uopšte nije ni pokušao da pobjegne ili da se sakrije, jer je znao da će umesto njega na krst ići drugi čovek.

Sve ovo što sam ti kazao, igumane, o Judi, Isusu i njegovim učenicima je tačno. Nije Juda bio izdajnik i srebroljubac, kako je to prikazano u jedina četiri sačuvana jevanđelja, po Marku, Luki, Mateju i Jovanu. Vaša crkva je sačuvala ova četiri jevanđelja, jer ih je korigovala i prilagodila svome učenju, kako bi lakše mogla varati naivni svet. Ovo ti govorim zbog toga što se pouzdano zna da su postojala i mnoga druga jevanđelja, koje je crkva sve uništila, jer joj nisu odgovarala, tj. nisu odgovarala njenoj doktrini o božanskom poreklu Isusa i njegovoj bezgrešnosti. Možemo se samo nadati da je bar neko od tih drugih jevanđelja, koja prikazuju pravu istinu o tim događajima, sačuvano i da će se jednog dana pokazati na svetlu dana. Tad će se tačno moći videti ko je bio Isus, a ko Juda. Razlog zašto se takvo jedno jevanđelje još nije pojavilo je samo taj što se ljudi plaše crkvenih progona. Već ste počeli da spaljujete žive na lomači, sve one koji se drznu da govore istinu koja nije u skladu sa vašom verskom doktrinom i crkvenom naukom. Pitam se samo koliko li će lomača biti potpaljeno kroz vekove koji dolaze, jer će sve više ljudi doznati šta se stvarno dogodilo i imati hrabrosti da to i kažu. Opet ti velim, nije Juda bio ni izdajnik ni srebroljubac, već najveći mučenik i paćenik dok je veka i sveta. Ako je nešto i uradio kako ne treba, recimo da je i bio 'izdajnik' svog voljenog učitelja, uradio je samo zbog toga što je zaista mislio da mu je to tako naređeno 'odozgo', jer je to Isusu odgovaralo. Juda je bio nateran da bude 'izdajnik'. Sam mu je Isus to naredio: *Što činiš čini*

brže. Juda je toliko voleo svoga učitelja, svoga ravija, da mu ništa nije mogao odbiti, a poverovao je i u njegovo božansko poreklo. Jadni Juda nije znao s kim ima posla. Isus je uspeo da izigra sve svoje učenike, osim možda svirepog Pavla, koji i nije bio u početku njegov učenik već progonitelj hrišćana do smrti. Tek kasnije će se on priključiti Isusovim sledbenicima, jer je u svemu tome imao svoju računicu.'

– 'Bog je stvorio čoveka slobodnim, jer su i ljubav i mržnja plod slobodnog srca' – kaza iguman. – 'Tek to što vi, otpadnici od Boga, govorite prava je izmišljotina i glupost. Niko se ne može prisiliti da nekoga voli ili nekoga mrzi. Zato se niko ne može prisiliti ni da bude izdajnik, ako to ne želi. I đavo je, takođe, obećao čoveku slobodu izbora, ali nas je prevario. Evin greh i jeste u tome što je poverovala đavolu da joj je on veći prijatelj, i tako je prevario i zaveo da kuša voće zabranjeno sa drveta saznanja. Zato nam sada Hristos kaže: *Birajte kome ćete više verovati: meni ili satani. Svojim delima i svojim životima pokažite koga više volite. To se može odlučiti samo srcem, jer samo ono dobro vidi.*

Naš Spasitelj je pokazao svojim primerom da ono što nas najviše čini ljudima nisu sposobnosti našeg razuma, već sposobnosti našeg srca, sposobnosti da volimo. Naša crkva i jeste tu da pomogne zabludelim kao što ste vi i da ih vrati na pravi put, da ih teši i da ih zove na kajanje. Bog nam je dao lek protiv greha i smrti, kroz pokajanje i pričešć. Gde ljubav vlada, sila je nemoćna. To kaže naš Spasitelj, naš Svemogući Bog. Može On upotrebiti silu kad god želi, ali On to neće, jer nas je stvorio slobodnim, dajući nam slobodu izbora i odgovornost za svoje postupke.

Hristos Bog je zato i kazao: *Ja sam Svemogući Bog kao i moj Otac, volim vas, ali neću koristiti svoju božansku silu da bih vas prisilno izveo iz zatvora smrti u koji su vas bacili vaši gresi. Svojim pokajanjem i pričešćem ćete sami odlučiti da li ćete biti u raju. Ne postoji neoprostiv, već samo neokajan greh. Velika je ljubav božija i ima je za sve ljude na zemlji. Svakome će biti suđeno po delima koja čini. Istinski hrišćani su sami sebi sudije, i sami sebi sude po savesti svojoj.*

Svako će sam sebi presuditi govoreći: *Hvala ti, Bože, pomogao si mi da više dobra učinim. Ili: Gospode, zaista sam više učinio zla, oprosti mi.* I Juda se mogao pokajati, samo da je hteo.'

– 'Ovaj će nas starac naterati da se još bavimo i naukom Hristovom, da bismo ga razumeli. Izgleda da svaka religija ima svoga boga: hrišćani svog, jevreji svog, muhamedanci svog, indusi svog. Kako to može biti? Jesu li svi oni učestvovali u stvaranju ovog sveta i šta je ko stvorio? Je li jedan stvorio

mora i reke, drugi planine i ravnice, treći biljke, četvrti životinje? Koji je onda stvorio ljude, a koji nebo i zvezde? Kako su se dogovorili šta će koji stvarati? Ko je bio glavni? Ili svako veruje da je njegov bog bio jedini? Kakva zbrka! Nema tu nikakvog božanskog plana. Pa ima li tu kraja? Čas govori o Isusu, čas o đavolima, čas o demonima, čas o nekakvom Adamu i Evi, čas o ljubavi, čas o slobodi i mržnji, raju i paklu, grehu i pokajanju, o nekakvom trojstvu. Šta da činimo?’ – pitao je vođa svoju družinu. – ‘Ako ga pustimo dalje ovako, izludiće nas svojom pričom i glagoljanjem.

Najbolje je da ga pustimo da i dalje priča. Nećemo ga smaknuti, jer nam je potreban. Možemo ga pogoditi strelom kad god poželim. Vidite, on se i ne zaklanja iza zida. Namerno se izlaže opasnosti da ga ranimo ili ubijemo, kako bi ga proglasili za mučenika koji je postradao za veru Hristovu. To za hrišćane i jeste najveća počast, umreti mučeničkom smrću za veru Hristovu. Sa njim jedino vredi pregovarati. On je starešina manastira. Ostali ne smeju ni da zucnu, niti šta da urade bez njega. Ne smemo ga ni smaknuti, jer ga se još više boje mrtvog, misleći da njegov duh sve vidi. Ni manastir nećemo spaliti, jer od plena onda nema ništa. Možemo zapaliti samo nekolike vatre uz glavnu manastirsku kapiju, ispod pirga, da ih zastrašimo da će njihov sveti hram i sve što drže u njemu nestati u vatrenom ognju.

Ne smemo ga smaknuti jer ćemo za njega i dobiti najveći otkup. Pitajmo ga još samo o tom njegovom svetom trojstvu. Igumane, čuješ li? Puno nam šta nije jasno u vašoj hrišćanskoj nauci, a posebno ono o svetom trojstvu i trojedinanom bogu, je li to jedno te isto?’ – doviknu igumanu jedan razbojnik kroz smeh.

Iguman za trenutak bi u nedoumici da li i dalje da nastavi sa pokušajem ubeđivanja razbojnika da odustanu od svoje namere. Odluči da nastavi i ostalim braniocima kaza da, dok on razgovara sa razbojnicima i tako ih zadržava, da oni koriste tu priliku i na vrh kule donesu u kantama i buradima što više vode za slučaj da razbojnici podmetnu požar na glavnoj kapiji.

– ‘Vi ne čitate Sveto pismo, pa i ne možete razlikovati Nebesko Trojstvo i zemaljsko trojstvo. Svaki jevanđelist za Nebesko Trojstvo kaže: i ovo Troje je Jedno, Tri Lica u Jednom. A za zemaljsko: i troje je zajedno. Velika je razlika između ‘biti jedno’ i ‘biti zajedno’. Otac, Sin i Duh Sveti su Jedno, dok su duh, voda i krv samo zajedno, a ne jedno. Jer i neprijatelji mogu biti zajedno, ali nisu jedno. I svi su ljudi na zemlji zajedno, ali ne sačinjavaju jedinstvo. Voda i krv čine telo. Telo je uvek protiv duha, a duh je protiv tela. Oni, dakle, nisu jedno, ali su zajedno. Kad čovek umre, ta zajednica duha, tela i krvi se kida i prestaje. Krv i voda idu na jednu stranu, a duh na drugu. Nebesko Trojstvo je uvek Jedno, a ne samo zajedno. Ali, ima

jedno trojstvo u unutrašnjem nebu čovekovom, koje treba da bude ne zajednica, nego jedinstvo da bi čovek blažen bio i na ovom i onom svetu. To je jedinstvo uma, volje i srca. Ako je ovo troje samo zajedno, onda je čovek u sukobu i sa samim sobom i sa Nebeskim Trojstvom. Svi treba da težimo da ovo troje, srce, um i volja, postanu jedno, tako da nijedno ne vlada niti robuje drugom. Samo tako se može postići ravnoteža i unutrašnji mir čovekov i iskoreniti mržnja, strah i zavist.’

– ’Stanite, ovako više ne može. Znaš li ti, igumane, da su i mnogi od nas bili robovi i mučeni od svojih okrutnih gospodara i taj vaš bog nam nije ništa hteo pomoći, iako se navodno najviše i zalaže za pravedne i napaćene. Bili smo stavljeni na takve muke da ih ni ljudski um ne može zamisliti. Uspeli smo pobeći i jedino što nam je preostalo kako bismo sačuvali život jeste da se pridružimo gusarima kako bismo se spasili. Tvoje hrišćanstvo, igumane, osudilo nas je da večito lutamo morima bez kuće i kućišta, bez topline doma svoga. Vi kažete da je Bog stvorio sve ljude da žive na zemlji, i da svi budemo jednaki. Ako ste nas isterali sa kopna na more, onda nam ništa i nije preostalo već da povremeno dolazimo na kopno robeći i paleći sve na šta naiđemo. Moramo se i mi boriti za svoje živote. Ako je bog pravedan, zašto postoje robovi i zašto smo mi osuđeni da večno lutamo pobesnelim morima? Zato bih ja imao sasvim ozbiljan razgovor sa tobom, igumane, oko svetosti tvojih apostola. Izučio sam život svakog od njih, a posebno život svirepog Pavla, koga vi zovete sveti Pavle. Pa taj isti Pavle je bio gori mučitelj hrišćana nego iko drugi! Držao je i robove i to odobravao i svojim bogatim pajtašima hrišćanima, kao onom Filimonu iz Kolosa koji je mučio do smrti svoga roba Onisima⁴. Jadni Onisim bi se spasao da ga taj svirepi Pavle nije naterao da se vrati svom okrutnom gospodaru Filimonu.

⁴ Apostol Pavle je poznat po svojim poslanicama Solunjanima, Rimljanima, Korinćanima, Efescima itd. Najkraća njegova poslanica upućena je Filimonu, hrišćaninu iz crkve u Kolosu. Rob toga hrišćanina Onisim je pobjegao. Vezao se za Pavla, koji ga je obratio i krstio. Pavle ga je zavolio i od njega učinio jednog od svojih saradnika, dok je i sam bio u zatočeništvu. Stanje je, međutim, kritično: rimski zakoni strogo kažnjavaju odbjegle robove i njihove saučesnike. Pavle Onisima šalje nazad, njegovom gospodaru Filimonu, ali moleći ga da svog roba primi kao brata u Hristu, kao što bi primio samog Pavla.

Zbog ljubavi radije te molim, ja lično, Pavle starac, a sada i sužanj Isusa Hrista, molim te za čedo moje Onisima, kojega rodih u okovima... Jer možda se i rastade s tobom za kratko da ga dobiješ za vječnost, ne više kao roba, nego više od roba, brata ljubljenoga, osobito meni, a koliko više tebi, i po tijelu i po Gospodu. Ako sam ti, dakle, zajedničar u vjeri, primi njega kao mene. Ako ti je u čemu skrivio, ili dužan ostao, to meni uračunaj. (Flm 9–10, 15–18)

Iz ove poslanice se može vidjeti da Pavle ne dovodi u pitanje instituciju ropstva. Možda najviše iz bojazni i zbog toga što bi mogao vidjeti pobunu ugušenu u krvi, ili i zato što misli da je unutrašnje ropstvo teže, korjenitije i veći problem za pojedinca. Nasuprot tome, on tvrdi da se u Hristu sve razlike potiru, a želio bi da gospodari hrišćani oslobode sve robove. (Prema: Jacques Musset: *Svet Biblije*, V. B. Popović: *O duši i bogovima*; M. Baigent, R. Leigh, H. Lincoln: *The Messianic Legacy* i *Sveta krv – Sveti gral*).

Takav je bio svirepi Pavle iz Tarsa u Kilikiji i ne može on da propoveda ljubav među ljudima. On je bio i aktivno umešan u kamenovanje do smrti vašeg prvog hrišćanskog mučenika Stefana. Za to svoje 'delo' je čak dobio i priznanje jevrejskih prvosveštenika kao revnosni progonitelj hrišćana. O tome bih želeo da porazgovaram malo sa igumanom' – povika jedan razbojnik sa odvratnim krastama na licu, a koga su razbojnici po nadimku zvali Kaligula. Držali su ga u grupi samo zbog toga što je znao dobro da ih uveseljava i što su imali na koga da galame i koga da ismevaju.

– 'On, svirepi Pavle, sam je govorio o svom učešću u ubistvu Stefana i rado se hvalio tim što je poznat kao 'progonitelj hrišćana do smrti'. Zbog toga su ga i prozvali 'Pavle krvolok'. Posle ubistva Stefana, svirepi Pavle sa još većim fanatizmom i žarom kreće za Damask da tamo iskoreni hrišćanstvo i rastera i pobije hrišćane. Sa sobom je u tu svrhu poveo i celi odred vojnika da mu pomognu u hvatanju i ubijanju Hristovih sledbenika u njihovim kućama i bilo gde da ih nađu. Pavle je tako nastavljao da žestoko progona 'crkvu božiju', hvatajući po kućama njene pripadnike i osuđujući ih na smrt. Kasnije, kad se 'obratio' u hrišćanstvo, samo je vešto glumio da se promenio. Veoma se obogatio i držao je čak i robove, a to je odobravao i drugim bogatašima.'

– 'Pustimo Kaligulu, on dobro priča i njegova priča će sigurno biti zanimljiva i igumanu. Sećate li se kako nam je pričao da je u mladosti imao puno prijatelja hrišćana?' – doviknu vođa družine smejući se.

– 'Vi namerno izvrćete istinu' – uporno nastavlja iguman. – 'Vi ste robovi svoje vlasite pohlepe i mržnje. Teže je to vaše unutrašnje ropstvo nego Onisimu da bude rob Filimonov. Zlo je i jedno i drugo ropstvo, ali je teže osloboditi se toga vašeg, jer robujete svojoj pohlepi i svojoj mržnji. Svakom je poznato da je Sveti Pavle spasao Onisimu život, jer su ga Rimljani hteli osuditi na smrt kao odbeglog roba. U Bibliji piše sasvim suprotno od toga što vi govorite. Ko god pročita poslanicu apostola Pavla Filimonu može se uveriti da ne govorite istinu. Vi ne možete uniziti našeg svetog apostola Pavla. On je dao i svoj život za hrišćansku veru i nauku i svojim ponašanjem kao hrišćanin, ne samo da je propovedao hrišćansku ljubav i pomagao ugnjetene i ponižene, već je tako i činio i svojim primerom to pokazivao. I život je svoj dao za hrišćansku nauku i ljubav prema našem Spasitelju. To svako zna.

Vaša nedela i vaši gresi su najbolji svedoci o palom čoveku, čoveku sa greškom, čoveku žudnje i strasti, mržnje i zavisti. Ovim svojim nedelima vi ponovo razapinjete našeg Spasitelja i stavljate trnov venac na glavu njegovu. I mi hrišćani znamo da je apostol Pavle bio grešnik i duhovno uspavan pre

obraćanja u hrišćanstvo. Ali, on se pokajao i duhovno vaskrsnuo obasjan Hristom. Postao je najveća duhovna snaga koja pokreće hrišćanstvo kao veru živu. Plašio ga se i takav bezbožnik i samodržac kao što je bio imperator Neron, koji mu je i lično sudio. Ostalo je pamćenje za istoriju da se silnik i tiranin Neron uplašio rieči Pavlovih, koje je on izgovorio u svoju odbranu pred tim bezbožnikom. Neronova mržnja prema apostolu Pavlu bila je odraz njegove nemoći i njegovog straha pred svetim čovekom. Očajni imperator, nemoćan da spreči širenje hrišćanske vere čak i na svom carskom dvoru, odlučio je da svetog apostola Pavla prvo stavi u okove i utamniči, a potom pošalje u smrt čim se za to ukazala prva prilika. Pavle, kao rimski građanin, nije smeo biti stavljen na muke. Zato ga je Neron osudio na smrt odsecanjem glave. Pogubljenje je bilo izvedeno u tajnosti, gde je bilo prisutno samo nekoliko vojnika. Znali su dobro rimski vlastodršci i neznabošci da će i Pavlova smrt doprineti širenju vere našeg Hrista Spasitelja. Ali, čak i okoreli i neosetljivi vojnici, koji su ga sprovodili na gubilište, slušali su njegove reči i sa čuđenjem bili svedoci njegove mirnoće i vedrine pred samu smrt. Pavle je samo još jednom ponovio:

Znam u koga sam poverovao i zašto stradam.

Duh oprosta, koji je pokazao prema svojim mučiteljima, najbolji je način dokazivanja milosrđa i žive vere Hristove. Svoju veru je potvrdio i svojim životom i svojom sopstvenom krvlju. Pavle je nosio sobom atmosferu neba. To može samo sveti čovek, kao što je on i bio. Svi koji su dolazili u dodir s njim osećali su uticaj njegove povezanosti sa Hristom. Sve što je propovedao potvrđivao je i svojim ličnim primerima u svakodnevnom životu. To i jeste davalo silnu ubedljivost njegovom propovedanju i širenju vere Hristove. Zato su ga mnogi i sledili. U tome se i skriva snaga istine.

– 'Prekini, igumane!' – izdera se vođa. – 'Ti si svoje sve kazao i nijednu više! Sad će ti naš Kaligula pokazati ko je bio vaš sveti Pavle. Da nisi više nijednu zucnuo dok Kaligula iznosi svoju priču o svirepom Pavlu. Nastavi, Kaligula, i niko te više ne sme prekidati.'

– 'Kad sam kao mlad posetio jednog svog prijatelja u Antiohiji, on mi je ispričao veoma zanimljivu priču o tom pustahiji, koga zovu Sveti Pavle. Pored toga što je bio bludnik i što je žestoko progonio hrišćane, on je bio i padavičar. Crkvi je to bilo sve poznato i nije se puno brinula, niti trudila da to prikrije, osim ovog poslednjeg, da je bio padavičar. E, to je crkva krila. Jer, kako bi on bio božiji glasnik, ako je običan padavičar i kao svaki padavičar doživljavao halucinacije i priviđenja. I upravo o tome želim da pričam igumanu, pa neka onda zna i razmisli koga imaju za sveca. Ništa neću izmišljati, već sve ću ispričati onako kako sam čuo od drugih. Napade

padavice svirepi Pavle je imao već kao dete i često su ga nalazili na putu kako se valja i trza u prašini sa krvavom penom na ustima. Svaki put kad dobije napad, u buni bi se nesvesno ugrizao za jezik, iz čijih rana bi tekla krv i mešala se sa pljuvačkom i penom. Taj napad padavice obično bi trajao samo minut ili dva i za to vreme bi se na trenutak osećao kao u Raju. Bez svesti bi počeo da mlatara nogama i rukama, dok se ne bi potpuno iscrpio, izgubio snagu, a zatim pao u dubok san. Nakon toga, kad bi povratio snagu, budio se, ali se ničeg nije sećao.

U pamćenju su mu bili, pričao je kasnije, samo događaji koji su prethodili napadu i koji su, na neobjašnjiv način, nagoveštavali ono što će mu se uskoro dogoditi. Obično bi, kaže, čuo nekakav neodređen glas i kad bi zastao da ga bolje oslušne, dolazilo bi do napada. Ili bi mu se počele priviđati nekakve slike i javljati svetlucanje pred očima, od čega bi mu se zavrtilo u glavi i gubio bi svest, padajući na zemlju. Samo padavičari mogu imati takva predosećanja i doživeti velika ushićenja pred napadom opake bolesti. To su ljudi vrlo osetljivih živaca. Sam Pavle je pričao kako je pred svaki napad bolesti osećao nekakvu radost i milinu i nekakav mir i harmoniju u sebi i u svetu oko sebe, i kako bi za nekoliko trenutaka takvog blaženstva i radosti dao ceo svoj život.

Kasnije je govorio da mu je to osećanje rajskog blaženstva kao znake slao sam Bog, kako bi mu pomogao da shvati šta ga očekuje u raju, ako se pokaje i primi hrišćansku veru. Ali, eto, kaže, on to nije mogao zadugo da razume, jer je bio duhovno ne samo uspavan, već i mrtav. Napadi su se javljali i kad je postao mladić, a bivali sve češći i jači u zrelosti, kad je progonio hrišćane. Zbog toga su ga i prozvali ludim i okrutnim bludnikom. Čak i svoje najbolje prijatelje je progonio i vređao, tako da su ga svi napustili. Zato i nije bilo puno onih koji bi mu pomogli kad bi doživljavao živčane krize i dobijao napad padavice. Njegovi najbliži su se plašili za njegov život, ali su uvek nekako uspevali na vreme da mu pruže pomoć, jer su i sami naučili da čitaju predznake i najave napada. Ti napadi su obično počinjali naglom promenom raspoloženja. Tad bi se Pavle prvo počeo žaliti na nekakve bolove, preveliku vrućinu ili preveliku hladnoću. Govorio je i o nekakvom neobičnom okusu na jeziku, kao i o nekakvom čudnom, ali prijatnom osećanju vazduha ili prostora oko njega.'

Priča je bila interesantna, i Kaligulu, tog žgoljavog i krastavog razbojnika, ozbiljno i sa interesovanjem su slušali i jedni i drugi. Napadačima je izgledalo kao da priču prvi put čuju, a braniocima svetog hrama priča je poslužila za predah. Tako je, bar na prvi pogled, izgledalo da su gusari zaboravili zašto su tu. Branioci su se potajno nadali da će i kod

razbojnika preovladati razum i da će odustati od svoje ubitačne namere. Razbojnici su i sami podsticali Kaligulu da nastavi.

– 'Čim bi napad počeo, Pavle bi padao na zemlju kao klada, ma gde se zatekao. Zato su se njegovi najbliži uvek bojali da ga puste ili ostave negde samog. Jer, ako ga napad obori negde blizu vatre, blizu reke ili provalije, tada je postojala ne samo opasnost da se povredi, već i da izgubi život. U takvom bunilu on sam sebi nije mogao pomoći. Tada bi bio u potpuno besvesnom stanju, i ono mlataranje rukama i nogama, ili udaranje glavom o zemlju je samo mehaničko, izbeumljeno trošenje i ono malo snage koje mu je još bilo preostalo. Tako iscrpljen i onemoćao, padavičar bi brzo tonuo u dubok san. Kad mu se povrati snaga, on ponovo ustaje, budi se iz sna, ne sećajući se ničega što se s njim dogodilo. Eto, u kakvom je stanju često bio svirepi Pavle. Možda je zbog toga i bio okrutan, ni sam ne razumevajući svoje postupke. Nije on bio nikakav božiji glasnik, već samo čovek bolesnih nerava i veći grešnik nego iko.

Pa i kad napad padavice prođe' – nastavi razbojnik – 'takav čovek ne može normalano da rasuđuje, jer i dalje ima mutna raspoloženja, teške glavobolje i oseća zamor. Pavla treba i žaliti' – počeo da se izruguje krastavi Kaligula – 'jer mu je celo telo uvek bilo u ranama, modricama i ogrebotinama. Napadi su bili sve češći i sve žešći i prilikom svakog napada imao je sve više povreda koje su teško zarastale. Jezik mu je bio uvek natekao i sav u ranama, tako da najčešće nije mogao da govori, već je mumlao kao bik ili medved. Posebno je postajalo opasno kad su mu se napadi živčane bolesti počeli javljati noću i u toku spavanja. Sve je započinjalo jezivim snovima. Često je, kažu, ustajao noću i hodao po nekoj ogradi ili bi se penjao na krov i hodao njegovom ivicom. Znači, bio je i mesečar. To izgleda kao da čovek spava u budnom stanju. Čitav njegov život je bio takav. Ili je budan sanjao, ili spavao u budnom stanju. Zar se takvom čoveku može verovati? Onoga ko preživljava tolike patnje i ko hoda po ivicama opasnih provalija i krovova, treba pre žaliti nego ga uzdizati do visine božijeg glasnika. Ali, ono što je najčudnije kod svirepog Pavla bilo je to što je često i u potpunosti menjao svoja raspoloženja, pa je zbog toga i bio nepredvidiv za okolinu. Ovo se posebno uočavalo kad je postao hrišćanin. Čas je bio ljubazan, uslužan, dobroćudan, optimist, čovekoljubiv i ništa mu nije bilo teško. Sve se to pripisivalo bolesti od koje je patio, pa ste vi hrišćani po njemu ovakvo živčano oboljenje i počeli zvati „sveta bolest“. Drugi put, i u nekoj drugoj prilici, taj isti Pavle bio bi razdražljiv, naprasit i spreman na iznenadne svireposti. To crkva taji i krije. Hrišćanska crkva je faksifikovala istinske živote, i Hristov i njegovih apostola. Eto kakav je čovek bio vaš Sveti Pavle. On je bio običan padavičar koji je uobrazio da je

božiji izaslanik. Govorilo se za njega da je imao molitvenik u džepu, Boga na jeziku i zločin u duši.

Zato bi vašem 'svetom' Pavlu više odgovaralo da ga zovete svirepi ili bludni Pavle, a ne neko ko nosi svetački oreol. On ne samo da je uživao u mučenju drugih, to najbolje znate vi, hrišćani, već je uživao i u vlastitim stradanjima. To je isto kao biti alkoholičar koji zna da je alkohol otrov, ali bez njega ne može. Eto, igumane, kakav je bio vaš Sveti Pavle: i razvratnik, i padavičar, i mesečar i lažov i mučitelj sebe i drugih, a posebno hrišćana. Svi ti vaši apostoli, a posebno Petar i Pavle, imali su na ustima Boga, a u srcu đavola.

Za razliku od jurodivog Simona – Petra, Savle – Pavle nije bio tako ni glup, ni naivan. Zapravo, on je bio najmudriji među apostolima. Čak se ne zna sa pouzdanošću ni ko je koga nadmudrio, Isus Pavla ili Pavle Isusa. S jedne strane, kad se gleda, Pavle jeste pošao u smrt za veru nazvanu po njegovom učitelju. Od dvanaest Isusovih učenika, on je najviše doprineo učvršćivanju i širenju hrišćanstva. Ali, to Pavlovo hrišćanstvo više nema nikakve veze sa onim izvornim Hristovim učenjem. I sam Isus Hristos bi se prevrnuo u grobu kad bi video na čemu danas počiva vera koju je stvorio i započeo. Ništa nije ostalo od njegove izvorne propovedi. Na kraju ispade da je Pavle najveći mag i najveći mudrac, jer je iskoristio i Hrista i njegovo učenje da stvori veru kakvu je on sam, svirepi Pavle, želeo, i koja nema baš puno veze sa onim početnim Hristovim učenjem.

Kakva svetost vaših apostola! O čemu vi pričate?' – galamio je iz sve snage razbojnik Kaligula. – 'To su bile obične jurodive lutalice, lude i gotovo. Gde god se takvi pojave, samo donose razdor, rasulo i nesreću. Oni svojim lažima sve izokrenu kao i taj Hristos, i ne možeš ih uhvatiti ni za glavu ni za rep. Lažu i obmanjuju narod, pa gotovo. Sve su to obični opsenari i varalice. Te jurodive lutalice su sebi uvrtile u glavu da imaju tu moć da budu posrednici između bogova i ljudi i da prenose poruke 'odozgo'. Neki među njima, koji su malo hrabriji, kao taj Isus, izmisle i takvu laž da je on 'sin božiji', a njegovi apostoli 'glasnici božiji'. Svi su oni opsenari i lažovi, i to ti je to. Svako je samo jedna obična budala ako za sebe tvrdi, kao taj vaš Isus, da je 'sin božiji' i da ga je otac poslao na zemlju po 'specijalnom zadatku' da uspostavi 'carstvo nebesko'. Najsmešnije i najžalosnije u svemu je to da mu je toliki broj poverovao, jednom običnom jurodivom 'vodiču duša'. Vaši apostoli su bili varalice i alhemičari, neuhvatljivi za običan svet, pa su zato i mogli da varaju narod. I vaši sveti Petar i Pavle, više su bili neljudi nego ljudi, više prostaci nego sveci. Ponašanje njihovo uzdiže na pijedestal bolesno, odvratno, nakazno, osakaćeno, ludo. Oni izazivaju podsmeh i sažaljenje pre nego što 'uteruju

strah u kosti', kako to vi kažete. Pogledajte samo kako izgledaju ti vaši jurodivi 'glasnici božiji'.

O svirepom Savlu – Pavlu smo dovoljno govorili i videli smo ko je i kakav je. Ništa bolji nije bio ni vaš apostol snagator i kostolomac Simon – Petar. E, on je tek bio prava jurodiva budala ili 'sveta budala'. Pogledajte samo šta vaše svete lude rade. Da bi što bolje zavarali narod, svi su oni promenili i svoja imena. Od Savla je postao Pavle, a od Simona Petar itd. I zamislite još i ovo: taj lažov i kostolomac Petar postao je, kažu, čak i 'ugaoni kamen crkve', Hristove nauke, na kome je Hristos sazio svoju crkvu, svoje hrišćanstvo. E, pa gde to ima, da jedna takva budala i u suštini glup čovek, što je i sam Isus govorio za njega, postane 'ugaoni kamen crkve'. Sam Isus je dobro procenio da je Petrova duhovna snaga mala i koristio ga je samo kao svog snagatora, kostolomca i telohranitelja. Petar je imao samo sirovu fizičku snagu i zato mu Isus nije ni poveravao neke značajnije duhovne zadatke, osim što ga je koristio da uteruje strah u kosti drugima lomeći im zube, vilice, ruke i noge, a bogami i vratove kad bi to zatrebalo. To što mu je Isus rekao da će na njemu saizdati svoju crkvu, bila je sračunata Isusova izjava, jer je znao da je Petar oduvek želeo da igra velike uloge i da želi slavu i ulazak u istoriju. Eto kako ga je Isus zaveo i prevario samo jednom svojom izjavom. Glup, kakav je bio, Petar je u to i poverovao i bukvalno to shvatio... da će on biti ugaoni kamen crkve Hristove.

Znao je Isus koga će odabrati za svoje učenike: glupe i neuke, kao što je bio i Simon – Petar, galilejski ribar, kradljivac, siledžija, kostolomac i prestupnik. Upravo takve je birao kako bi što manje razumeli ono što je govorio, i kako ne bi mogli shvatiti njegovu podvalu. Jurodivi Petar, kao i svaki čovek male pameti, doslovno je i bukvalno shvatao ono što mu je Isus govorio. Čak i u jevanđeljima Petar je opisan kao jedna vesela i zadrta budala, koja je bila podobro udarena u glavu. Imao je veliku glavu, ali malu pamet. Glava mu je bila kao u ovna, ali prazna kao kanta. Ako je u njoj uopšte i bilo mozga, to je mogao biti samo pileći mozak. Glup kao kokoš i gotovo. Šta da ti pričam dalje? Uvek je nosio nož ili mač i bio spreman za tuču. Svi su ga se u Jerusalimu bojali i zvali ga 'kostolomac' i 'potezač noževa'. Imao je glavurdu kao u vola i na njoj lavlju ili konjsku grivu. Tačno je to da je bio najodaniji i najgorljiviji Hristov učenik, jer samo glupima je svojstveno da mogu biti tako dobro odani i verni. To su oni koji puno ne razmišljaju i ništa ne rade svojom glavom, već samo ono kako im se kaže i naredi. Samo glupi mogu biti tako odani i verni kao psi svom gospodaru, jer nemaju svoju viziju i ne misle svojom glavom. Zato oni i traže nekog koga bi sledili i ko bi mislio za njih. Zato, kad se pojavi vođa i mudrac kao Isus –

onda mu veruju bez ostatka i bez zadržke i to u sve što govori. Veliki mag Isus je vešto i do krajnosti koristio neukost, glupost i slepu odanost svog glupog učenika Petra. Takvi su bili i većina ostalih njegovih aposotola – izabrana *Dvanaestorica*. Samo su svirepi Pavle i Juda odskakali svojom pameću. Koliko je Simon – Petar bio glup vidi se i po tome što je on zaista poverovao i bio potpuno ubeđen da će sa Isusovom smrću zaista biti smak sveta. To je zbog toga što je bio glup i slepo odan Isusu. Ali, i takvi znaju da omanu kad dođu u škripac i kad ih obuzme veliki strah za vlastiti život. Tada bi lagali ne samo prost narod, već bi lagali, izdavali i cinkarili jedni druge. Zar se i ta sveta luda Petar, zbog velikog straha za svoj život, nije tri puta odrekao i samog svoga voljenog učitelja i sve to samo za jednu noć?

– 'Vi opet namerno izvrćete istinu' – kaza iguman. 'To uzrastanje ličnosti Svetog apostola Petra od običnog ribara Simona do ugaonog kamena Crkve Hristove jeste dokaz da je on postao božiji glasnik. Vama je to neshvatljivo, jer samo rušite i palite, a Sveti apostol Petar je graditelj, i hramova i boljeg života. Vi uništavate život na zemlji i u tome je vaš problem i vaše neshvatanje. Apostol Petar je svojim delima pokazao da je sveti čovek i božiji glasnik. Ugaoni kamen nije samo stena na kojoj je Isus Hristos sazio svoju crkvu, već i kamen o koji se može spoticati, a to se vama već događa i još više ćete to osetiti kad dođe vreme da idete pred Pravednog Sudiju. Od straha i mržnje ste izgubili pamet i zato činite ovakva nerazumna dela, paleći i robeći naš sveti hram. I ovaj naš hram je deo velike zajednice crkava svetog apostola Petra. On je bio i prvi koji je prepoznao i objavio dolazak Boga Živoga. Apostol Petar je bio postojan u veri Hristovoj. Zato mi hrišćani i kažemo da je on bio živa stena na kojoj je Hristos sazio svoju crkvu. Bio je postojan i tvrd kao stena o koju će se zlo razbiti, a dobro uzdići. Zato su ga i zvali kameni – stameni Petar. Grešne i kolebljive duše, kao što ste i sami, spotiču se i razbijaju o tu stenu. Uskoro ćete to i osetiti.'

– 'Da, ali vaša sveta luda Petar je bio i onaj koji ga je izdao i javno se odrekao svoga boga Isusa Hrista. Eto, kakvi su bili ljudi ti vaši apostoli. Obični lažovi i izdajice, spremni da na svakom koraku izdaju svoga učitelja. Znamo mi, igumane, Bibliju, vašu svetu knjigu, bolje nego ti. U toj vašoj svetoj knjizi piše da su i poslednji časovi vašeg Boga Isusa Hrista na zemlji bili ispunjeni izdajom. Bio je izdan tri puta: prvo Juda, potom usnuli učenici i na kraju njegov 'ugaoni kamen crkve', jurodivi Petar. I ne samo to, glupi Petar ga se i tri puta odriče. Pa svako vidi da je Simon – Petar bio

malouman, bolje rečeno lud, kad je pomislio da može da hoda po vodi⁵. Ne samo pomislio, već je i pokušao i umalo se nije udavio. Sve ovo, igumane, piše i u vašem svetom jevanđelju. Piše i to da ga je spasio od utapanja sam Isus lično, pa opet ništa to nije vredilo i nije imao zahvalnosti prema svom učitelju i spasitelju, jer ga se ne samo tri puta odrekao, već i izdao, i tako ga lično on, jurodivi Petar, poslao na raspeće, a ne Juda. I tebe će se, igumane, odreći i izdati ta tvoja bratija, samo još traže način kako da to izvedu. Već kuju zaveru, samo ti to ne znaš. Svi ste vi obične šićardžije i gledate kako ćete jedan drugog prevariti, a krivicu svaljujete samo na Judu. Kukavice i izdajice ste vi veće nego Juda. Nikada nećemo poverovati u vašu izmišljenu priču o spasenju i iskupljenju.’

– ’Ali, vi ne znate da je to trostruko odricanje apostola Petra od Boga i njegovo trostruko uravnoteženje sa njegovim trostrukim potvrđivanjem u

⁵ U Jevanđelju se nalaze i dvije dobro poznate priče, o dvije oluje na Galilejskom moru. U obje priče osnova je gotovo ista. Učenici se udaljavaju od obale i nailazi bura. U ovoj priči Hristos je ostao na obali sa mnoštvom, koje se razilazi poslije čuda sa hljbom i ribom, a njegovi učenici su se uputili na otvorenu pučinu i već su daleko od obale. Iznenada nastaje oluja i učenici se sami bore za spas. Njihova jedina zaštita od bure je krhka ljuska čamca. Bore se svom snagom, hrabrošću i vještinom, ali smrt ih vreba sa svih strana, uporna da razbije tu njihovu nesigurnu bezbjednost. U jednom trenutku ugledali su, tačno u sredini kovitlaca oluje, samog Hrista kako hoda po vodi. Kad su to vidjeli, prestravili su se i počeli da viču izbezumljeno, jer su znali da to ne može biti Hristos, već duh. Zašto? Zato što su znali da je Bog, njihov Gospod, njihov Učitelj, za sklad, za mir, za spas, za život, a evo ga sada u sred oluje koja znači smrt, nesklad i užas – to ne može da bude Bog, jer prisustvo božije ne može da bude sa svim ovim što se dešava na pobjesnjelom moru. Ovakvu reakciju često doživljavamo kad se dešavaju nevolje i dramatični događaji u našem životu, i reagujemo pogrešno, kao i učenici. Zaboravljamo da je Bog gospodar i oluje, baš kao što je i gospodar spokoja, vedrine i opšteg sklada. I iz ove priče se vidi da mi za sve naše nevolje (patnju, tjeskobu, bol, strahove, ratove, glad, zemljotrese, smrt) optužujemo i okrivljujemo Boga, a rijetko se pitamo jesmo li u pravu ili ne, jesmo li mi učinili sve što smo mogli, jesmo li grešni? Često čujemo kako se kaže: *Kakav je to Bog koji dozvoljava da i na hiljade djece stradaju u ratovima ili umiru u najvećim mukama od gladi, a drugi imaju i previše hrane i bacaju je u more ribama umjesto da je podijele siromašnima?* Međutim, pravo pitanje je ovdje: *Kakvi smo mi to ljudi kad sve to vidimo i dozvoljavmo da se to dešava pred našim očima i ništa ne činimo?* U ovoj jevanđeljskoj priči učenike je obuzeo izbezumljeni strah da će biti potopljeni i stradati u oluji, kad iznenada čuju kako Gospod kaže: *Ja sam, ne bojte se!* Ovaj ih glas čudno podsjeća na poznati i omiljeni glas njihovog Gospoda. Ali, Petar još jednom brže čini nego što misli, i kaže: *Gospode, ako si ti, reci mi da dođem tebi po vodi.* A zatim, nakon što Hristos kaže: *Da, ja sam, dođi,* Petar iznenada, jer je u njemu prepoznao Onoga koji je Život, koji je Smisao, koji je Sklad, koji je Ljubav i čije okrilje znači bezbjednost – napušta slabu zaštitu čamca i počinje da hoda po vodi, i to zaista da hoda, i sve dok gleda u Hrista, i sve dok je njegova jedina želja da bude sa Njim, da bude na onom mjestu gde Bog stoji u oluji, može da hoda po vodi. Ali, iznenada se sjetio i postao svjestan sebe. Sjetio se da je čovjek od krvi i mesa, da njegovo tijelo podliježe zakonima gravitacije, da nikad nije hodao po moru, nikad nije uspio da se izbori sa pobjesnjelim talasima, da će se udaviti; i onog trenutka kada skrene pogled na svoje brige i samog sebe, zaista počinje da tone i da se davi, zato što se još uvijek nalazi u onom dijelu oluje u kojem vlada smrt. On želi da stigne do Hrista, koji se nalazi u „srcu oluje“, do mjesta gdje se susreću sve suprotnosti i gdje se zato one potiru i tako čine ravnotežu. Ta ravnoteža se uspostavlja ne zato što nema napetosti, ne zato što nema tragedije, već zato što su napetost i tragedija dostigli takvu jačinu i susreću se sa takvom žestinom da grade ravnotežu, tj. nalaze se u kritičnoj tački. To je tačka u kojoj stoji Bog. On, Bog, odlučio je da stoji u kritičnoj tački svega. (Izvor: V. B. Popović: *O duši i bogovima*; A. Bloom: *God and Man*; M. Baigent, R. Leigh, H. Lincoln: *The Messianic Legacy*)

Bogu. Sveti Petar jeste u početku bio pun sumnji i male vere, ali to samo još više pokazuje koliko je uzrastao u veri Hristovoj i koliki je preobražaj doživeo' – nastavlja uporno iguman da brani Svetog apostola Petra, glasnika božijeg. – 'On jeste u početku bio i smušen i nespretno oponašao Isusa Hrista i to mu nije uvek išlo od ruke, kao u sceni hodanja po vodi, što je i Spasitelju često smetalo. Ukoravao ga je i zbog njegove malovernosti u početku, ali apostol Petar je na kraju najgorljiviji u iskazivanju svoje vere u Boga. On je dao i svoj život za veru Hristovu i kad je došlo vreme da bude raspet, on traži od svojih dželata da bude raspet naglavačke, čime pokazuje da niko nije vredan koliko Isus, i da je on, Petar, bio samo senka njegova. Jer Isus Hristos je, to svako zna, bio raspet uspravno i u normalnom položaju. To ukazuje na njegovu uzvišenost, jer je uzdignut nad svima ostalim likovima, i to se vidi i na manastirskim freskama i ikonama koje odslikavaju te događaje. Isusova glava na raspeću je u dodiru sa nebesima, a Petrova je okrenuta prema zemlji i u istoj ravni sa ostalim glavama koje teže prema zemlji. Isusovo raspeće i njegova glava iznad svih jeste dokaz njegovog božanskog porekla i statusa, gde caruju duhovne vrednosti i duhovno kraljevstvo, a položaj drugih ukazuje na njihovo zemaljsko poreklo.'

– 'Sve ti to lepo pričaš, igumane, i mi znamo zašto ti toliko uporno braniš svoga Boga Isusa Hrista i njegove apostole, ali bilo bi ti mnogo bolje da se što pre predaš, jer svako odugovlačenje će te skupo koštati. Skuplje nego vašeg jurodivog Svetog Petra kajgana. Uzalud gubiš vreme braneći te tvoje svete lude.'

– 'Od koga da branim Svetog apostola Petra? Od vas razbojnika? Pa on je nebeski sudija i on će suditi vama za vaša nečasna dela što robite i palite ovaj sveti hram. Njemu je naš Spasitelj poverio ključeve nebeske i svako mora da dođe pred njega kad se završi ovaj život. Isus je na svog učenika Petra preneo svoje moći. Apostol Petar sada poseduje ključeve raja. Znao je Isus kome će poveriti ključeve nebeske i ko će biti pravedan sudija. On je bio njegov najverniji učenik. Nije on bio jurodiva luda, kako vi to kažete, već svetac kome je Bog poverio ključeve nebeske i tako mu dao moć da se slobodno kreće između života i smrti, da svezuje i razvezuje, uvodi i posvećuje, ali i da isključuje i izbacuje koga on želi. Kad dođe Strašni sud, vi grešnici ćete se uveriti da priče o paklu nisu samo bajke. Nije on bio običan opsenar i lutalica, kako vi to kažete, već božiji glasnik i nepokolebljiv u veri Hristovoj. Vi ne razumete učenje naših svetih apostola, pa ih se zato i plašite i nazivate ih jurodivim lutalicama. Ali, ma koliko se vi trudili i govorili da je to što rade apostoli detinjarija, ludorija, nešto što

izaziva smeh i sažaljenje, ukratko sve ono što vi nazivate jurodivost, oni na svakom koraku pokazuju nadmoć nad vama razbojnicima. Naši apostoli, koje vi nazivate svetim ludama, nosioci su svete tajne i vode nas Onome koji je neizreciv i nedodirljiv. Vi to ne možete da shvatite, jer ste ogrezli u mržnji i u vašem srcu nema mesta za ljubav i duhovno prosvetljenje. Ne možete vi uniziti naše svete apostole. Oni su svojim delima pokazali kako se živi po veri Hristovoj i kako se strada za hrišćansku nauku. Oni jesu prošli kroz faze sumnji i odricanja, ali kad su jednom spoznali Boga u sebi, više dvojbe nije bilo. I uvek je tako, tamo gde vlada vera, javlja se i sumnja, a tamo gde caruje nepoverenje, vera niče. I u središtu pakla nalazi se raj i u sumnji vera niče. Ja, opet, kažem – nastavi iguman – 'da to trostruko odricanje apostola Petra od Hrista jeste ujedno i njegovo trostruko uravnoteženje sa njegovim trostrukim potvrđivanjem u Bogu. Sveti Petar jeste u početku bio pun sumnji i male vere, ali to samo još više pokazuje koliko je uzrastao u veri Hristovoj i koliki je preobražaj doživeo. Ova početna sumnja kod apostola Petra nije nešto loše i negativno. Zar i drugi veliki ljudi iz Biblije nisu bili to isto? Avram je najveći primer vere u Bibliji, ali je i skeptik i traži dokaze od Boga kojim će mu se potvrditi da će zaista dobiti Obećanu zemlju. Tvorac je hteo da iskuša čvrstinu vere Avramove i zapovedio mu da ubije svog milog sina Isaka kao žrtvu Bogu. Avram je ustao vrlo rano i natovarao magarca drvima od kojih će napraviti oganj za žrtvenik. Kad je stigao do žrtvenika, na obližnjem brdu potpalio je oganj. Dete je upitalo oca: *Eto ognja i drva, a gdje je jagnje za žrtvu?* Držeći nož u ruci, Avram kaza detetu svome: *Bog će se, sinko, postarati za jagnje na žrtveniku.* Nakon toga, Avram je privezao dete za drva i podigao nož. Tada ga je pozvao anđeo božiji da to ne čini: *Avrame! Avrame! Ne diži ruku svoju na dijete. Jer sada poznah da se bojiš Boga.* Kada je Avram uzeo nož u ruke da bi žrtvovao sina Isaka kao dokaz njegove vere u Boga, dete je progovorilo: *Prvo me dobro oslijepi da ništa ne gledam i da se moja duša ne bi mučila i da tvoja žrtva ne bi imala manu.* Avram je pogledao u Isakove oči koje su gledale anđela na nebu koji je progovorio: *Dodite i gledajte ova dva jedinstvena čovjeka na zemlji. Jedan žrtvuje, a drugi je žrtva; onaj koji žrtvuje ne oklijeva; onaj koji će biti žrtvovan namješta vrat.*

Ima toga još u Bibliji gde se vidi kako sumnja učvršćuje veru u Boga. Zar i Mojsije nije želeo da raspolaže jakim razlozima da će mu Izraelci verovati da ga je Bog poslao da im prenese pisane zakone? Zar i prorok Ilija nije posumnjao da Bog ima plan za njegov život, pa je legao da umre? I Isusovi učenici su u početku sumnjali da je Isus pravi Mesija i da će ustati iz mrtvih. Zašto ne kazati i to da je Jovan Krstitelj bio najveći skeptik u celoj Bibliji, čak veći i od apostola Tome. Jovan Krstitelj je dao najjače izjave o

Isusu. On je ukazao na Mesiju koji dolazi i ubeđivao ljude u to, ali je neposredno pre svoje smrti počeo da sumnja u istinitost onoga što je sam govorio i propovedao. Iz Jevanđelja po Luki se vidi da je on iz zatvora, gde ga je bezbožnik Irod bacio u okove, slao svoje učenike da pitaju Isusa: *Jesi li ti Mesija ili da čekamo nekog drugog?* Iz ovog se vidi da je Jovan Krstitelj, koji je snažno svedočio o Isusu, posumnjao najviše, jer mu je izgledalo da Isus nije Mesija koga je očekivao i najavljivao njegov dolazak u svojim propovedima. Ali, taj sveti čovek, Preteča Jovan Krstitelj, nije se ustručavao da pokaže i ispolji svoju sumnju. Poznat nam je Isusov odgovor na Jovanovo pitanje: *Jesi li ti Mesija ili da čekamo nekog drugog?* Svi znaju da ga Isus zbog toga nije ukoravao niti optuživao za neverstvo, već je pozvao Jovanove učenike, izaslanike i kazao im: *Slijedite i gledajte*. Zatim je počeo da leči bolesne, slepima da vraća vid, da čisti gubave, a onda im rekao: *Idite i javite Jovanu šta ste vidjeli*.

Po odlasku Jovanovih učenika, Isus je odao najveće priznanje njihovom učitelju. Iz svega ovoga se vidi da se Bog ne ljuti na nas ako pokažemo svoja osećanja i svoje sumnje, i moralne i spoznajne. Mi treba da ispoljimo ono što osećamo. Bog će odgovoriti na naše patnje i naše sumnje i zato Mu otvorimo svoje srce, kao što su to činili pravedni Jov, car David, prorok Ilija, Jovan Krstitelj i mnogi drugi. Ne radi se tu o sumnji u božije postojanje i njegovo postupanje, već o sumnji u samog sebe i u ono što činimo i kako činimo. Ovu sumnju u samog sebe i jeste najteže razrešiti i nje se osloboditi, jer stvara unutrašnju nesigurnost. Upravo ovu vrstu sumnje je ispoljio i apostol Petar. Nakon što se odrekao Isusa, i pošto se pogledom sa Njim susreo u sudnici, otišao je i gorko plakao. Ali, apostol Petar, gledajući kasnije Isusa na Krstu i sve ono što je Isus prošao tih dana, povratio je svoje samopouzdanje i uvideo svoju vrednost. To je jedini put i lek za svakog čoveka koji oseća grižu savesti za sve što je učinio u prošlosti, ako se zbog toga oseća nedostojnim i bezvrednim. Isus nas poziva da u ime onoga što je učinio na Golgoti, cenimo sebe i druge i onda će nestati sumnje koja razara naše lične vrednosti.

Mnogi su posumnjali u Isusa Hrista, jer se on nije pojavio u očekivanom sjaju kako bi bio naslednik Davidov i oslobodio narod izrailjski i bio vladar. Bilo je to vreme kada su Jevreji bili pod rimskom okupacijom. Bio je to porobljen narod. U svetim spisima se govorilo o skorom dolasku Mesije, koji će osloboditi Jevreje rimskog jarma i tiranije. Mesija će dići pobunu i oterati Rimljane. U Novom zavetu se vidi da, kad se Isus pojavio i počeo da propoveda, njegove reči su kod naroda probudile nadu da je On pravi oslobodilac: *Budite spremni jer se bliži Carstvo božije*, govorio im je.

Svi su shvatili da je došlo vreme kraja svakom robovanju. Baš zato i dolazi do razočarenja, jer je Isus govorio o oslobođenju od greha, a ne od Rimljana. To nije ono što je narod očekivao, jer je Isus govorio o grehu, pokajanju, ljubavi i oprost. Govorio je da ono što nas najviše čini ljudima nisu naše sposobnosti uma već sposobnosti našeg srca, sposobnosti da volimo. Opet vas podsećam na reči Jovana Krstitelja, koji je najviše govorio o Isusu, ali i najviše posumnjao u njega. Jovan nije hteo da uguši svoju sumnju, već ju je otvoreno ispoljio i zato šalje svoje učenike Isusu sa samo jednim pitanjem: *Da li si zaista Mesija? Drugima sam govorio da jesi, ali sada ja sumnjam. Želim odgovor – da ili Ne! Da li si ili nisi!* Kako je Isus odgovorio? On ne želi da odgovori sa *da* ili *ne*, već je Jovanovim učenicima kazao: *Dođite i vidite. Dođite i gledajte.* Isus je svojim odgovorom ukazao na dokaze: gluvi počinju da čuju, slepi da vide, hromi da hodaju, mrtvi da ustaju. Iz ovoga se vidi da je Isus dao dovoljno dokaza da svako ko želi može verovati. I vaše sumnje i vaše mržnje će nestati ako otvorite srce svoje, pokajete se za svoja grešna dela i zamolite za oprost i milost božiju. I krenućete putem spasenja' – kaza iguman razbojnicima

Stari zavet i počinje istorijom grešnog i okrivljenog čoveka, izgnanog iz raja i udaljenog od drveta života, a Novi zavet se završava isceljenjem naroda koji se vraća tom drvetu. Stari zavet počinje izricanjem kazne i prokletstva nad čovečanstvom, a Novi zavet se završava uklanjanjem tog prokletstva. Ovo i jeste najvažnija poruka hrišćanstva i naše vere u Boga, koja uči da ljudski rod, iako se pobunio protiv Boga, ipak, nije odbačen. Čovečanstvo nije napušteno i ostavljeno od Tvorca. Da Bog nije ostavio ljude pružio je i najveći i najjači dokaz žrtvujući na krstu svog Jedinorodnog Sina za palog čoveka. Svojom smrću i vaskrsenjem, Isus je učinio za čoveka ono što niko drugi ni pre ni posle njega nije učinio, niti je mogao učiniti: oslobodio ga je krivice i kazne za grehe i omogućio mu novi početak. Zato se i kaže da onaj ko se pokaje za svoje grehe i zatraži oprost od Boga, on postaje ponovo rođen i započinje novi život bez greha. Dolaskom Isusa Hrista osvanulo je novo doba za čoveka. Nijedan narod nije više privilegovan, pa ni jevrejski. Isusova smrt uklonila je sve barijere među ljudima. Nema potrebe da se neko posebno ističe, pa ni Jevreji ni Grci, niti bilo ko drugi. Celo čovečanstvo je postalo jedan narod. Nema više ni robova ni slobodnjaka. Sve podele i pregrade padaju i nestaju. Svi smo jednaki u božijim očima. Božiji plan za uništenje zla, patnje i stradanja sve objašnjava. Prvo treba uništiti uzroke zla, a nakon toga otkloniti posledice zla. Kako se uništavaju uzroci zla detaljno je opisano u božijoj knjizi, u Bibliji i jevandeljima.

Problem zla koje se nalazi u ljudskom srcu, i čiji je izvor ljudsko srce, otklonjen je i rešen u samo jednoj reči njegovoj: *oproštenje*. To je najvažnija reč za odnose među ljudima, kako bi bilo manje patnje, mržnje, zavisti, strahova i bola. Zato će Bog i vama oprostiti, samo ako se pokajete i zatražite milost njegovu. Sad i vi možete da vidite kako je to savršen, a opet tako jednostavan plan božiji, razumljiv i dostupan svima. Bog tako i čini svoja dela, i samo On to može. Vi ste najveći grešnici ne samo zbog svog razbojništva, već i zbog toga što tvrdite da je Isus bio samo prorok, koji je očekivao sudnji dan i kraj sveta, i da je zbog svoje umišljenosti tvrdio da je Bog. Najteža posledica naših greha je odvojenost od Boga. Greh je zato uzrok vaše duhovne smrti. Kao što fizička smrt nastaje kad se duša odvoji od tela, tako duhovna smrt nastaje kad smo odvojeni od Boga. Upravo tada kad smo odvojeni od Boga i kad smo prekinuli vezu sa njim i postajemo zli, nepravedni, zavidni, oholi, požudni i lakomi na sve, svadljivi i siledžije. Vama se to sada događa. I apostolu Pavlu se to dogodilo dok se nije obratio u veru Hristovu. On jeste bio uspavan i duhovno mrtav, ali jednom kad je ustao obasjan Hristom, postao je najveća snaga koja pokreće našu veru živu. I vi se možete promeniti, samo se pokajte i bićete ponovo rođeni i započeti novi život bez greha. Isus Hristos je razapet, umro i vaskrsnuo za naše iskupljenje. Zato se i vi okrenite Bogu i pođite putem kajanja i iskupljenja.

Biće tu u početku teškoća, ali ne treba odustajati pred prvim preprekama. Poznat je značaj *trpljenja* i *patnje u* našoj hrišćanskoj nauci. Tako jačamo našu veru u Boga. I *Knjiga o Jovu* govori o tome. I tu se vidi kako Bog nagrađuje pravednike i kažnjava grešnike. Prema ovoj starozavetnoj priči vidi se da je Jov dobar i pravedan čovek koji voli Boga i kloni se zla. Ima mnogo dece i velika stada. Srećan je. Tu se vidi da je Jov bio čovek po božijoj volji. Ali satana, božiji i čovekov neprijatelj, čini sve da tako ne bude. On tvrdi da ljudi ne služe Bogu zato što ga vole i da će to dokazati tako što će od Boga odvratiti svakog vernika samo ako mu to Bog dozvoli. Zato satana i govori Tvorcu:

– *Eda li se uzalud Jov boji Boga? Djelo ruku njegovih blagoslovio si, i stoka se njegova umnožila na zemlji. Ali pruži ruku svoju i dotakni se svega što ima, psovaće te u oči.*

Satana je, dakle, tvrdio da Jov služi Bogu samo zato što dobija nešto zauzvrat. Zato je i kazao samouvereno da bi se Jov, ako bi bio iskušan, okrenuo vrlo brzo protiv Boga. Tvorac je dozvolio satani da iskuša Jova kako bi se videlo da li je iskreni vernik. Bog kaza satani: *Evo ti ga u ruke. Ali mu dušu ne diraj.*

Već od narednog dana Jov sve gubi. Stada mu krađu pustinjski razbojnici, kuća mu se ruši u velikoj oluji i tako ginu sva njegova deca i

sluge. I pored svega ovog, Jov nije sagrešio niti išta loše kazao o Bogu. Ali, satana nije odustajao. Pomislio je, da bi se Jov, iako je podneo gubitke svog imanja, slugu i dece, okrenuo protiv Boga ako bi se teško razboleo. I Bog opet dozvoljava satani da udari Jova jednom užasnom i teškom bolešću. Njegovo telo, od glave do pete, počinju da prekrivaju rane i čirevi. Svi beže od njega. Tako bolestan, on usamljen živi izvan grada. Sedi u pepelu i ciglom struže svoje rane. Žena mu govori da treba da kune Boga i da ga se odrekne. On sam ne razume zašto mu se sve to dogodilo. Oplakuje svoju sudbinu i pita se zašto ga Bog kažnjava bez razloga, njega, pravednika koji nije učinio nikakvo zlo? Ali Jov čak ni tada nije izgubio veru u Boga, već je i dalje ostao čvrst i nepokolebljiv govoreći: *Dokle god dišem, neću odstupiti od besprijekornosti svoje*. Jov je ostao veran Tvorcu i satanina tvrdnja da on služi Bogu iz sebičnih razloga se pokazala kao neistinita. Jovova vernost je omogućila Bogu da pruži snažan odgovor na sataninu uvredljivu tvrdnju. Jov je dokazao da voli Boga i On ga je nagradio za tu vernost. Tvorac je zato svome slugi Jovu vratio zdravlje i blagostanje. Dao mu je svega dvostruko više nego što je ranije imao.⁶

Satana se raduje kad uspe svojim lažima i podvalama ljude odvratiti od Boga. Zato nas on stalno odvodi na stranputicu, kada napuštamo ispravan način života, što se i vama, razbojnicima, sada događa. I vas je đavo obmanuo svojim lukavstvom i odveo na stranputicu i mračnjaštvo greha. Iz ove starozavetne priče se vidi da je Jov bio pravednik i istinski vernik, a onda, kada je došlo vreme da on svoju veru stavi na probu, kad je gubio sve i kad su njegova žena i svi njegovi prijatelji govorili da je sve uzalud i da više nema smisla boriti se i verovati, pravedni Jov se nije predavao: *Ne, ja neću odustati od vere svoje i ostaću gde jesam, čak i ako me ubije. Postoje činjenice koje će mi Bog objasniti...*

Vi jeste sada grešni ljudi i odvojeni ste od Boga i zaboravili ste ga, ali i sami ste već istakli da su i neki od vas bili ranije hrišćani i odustali i napustili nauku Hristovu, čim ste se susreli sa prvim teškoćama. Đavo i jeste samo na to čekao i svojim lukavstvom vas odmah uzeo pod svoje i zaveo vas na stranputicu, obećavajući vam lagodan i lak život kad postanete razbojnici, kao što ste sada. Ali, zakratko će biti to vaše zemaljsko carstvo i zadovoljstvo, ako ne odustanete od vaših grešnih dela. Pokajte se i zatražite od Boga oprost i milost njegovu. Nikad nije kasno da se pokajete za svoja

⁶ Bog pita Jova: *Ko je to što zamračuje savjet nerazumno? Opaši se sada kao čovjek. Ja ću te pitati, a ti mi kazuj. Kaži, ako si razman. Gdje si ti bio kad ja osnovah zemlju? Ko je stavio u srce čovjeku mudrost? Ili ko je dao duši razum?* Jov odgovori: *Čudesno je to za me, te ne mogu znati.* I Gospod povрати što bješe uzeto Jovu. I umnoži Gospod Jovu dvojnim sve što bješe imao. (Jov, 42. 10) (Izvori: J. Musset: *Svet Biblije*; J. Ilijev: *Ateizam ili hrišćanstvo*)

nečasna dela i zatražite oprost i sigurnost njegova okrilja. Ne postoji neoprostiv, već samo neokajan greh.’

– ’Okani se, igumane, tih svojih izmišljenih biblijskih priča. Već si nam dosadio sa tim: *Pokajte se, pokajte se...* Za tebe je, igumane, već kasno, pa ti je bolje da brineš svoju brigu šta će biti sa tobom i tvojom bratijom. Tvoje propovedi i tvoja predavanja traju sve duže, kako bi bar malo odgodio ono što te čeka. Ništa ti više ne može pomoći. Kraj ti se bliži. Sve ćeš izgubiti, kao i taj tvoj Jov, samo što neće biti nikoga da ti vrati izgubljeno. I to o Jovu je namerno smišljena laž, kako bi naivni poverovali u navodnu božansku snagu i dobrotu. Uzaludna je vera tvoja i uzaludno trošiš vreme na te izmišljene priče.

Opet ponavljam, igumane, da ti bude jasno jednom i zauvek. Znao je Isus koga će odabrati za svoje učenike: glupe i neuke kao što je bio i Simon – Petar, galilejski ribar i siledžija, koji je uvek nosio nož ili mač. Upravo takve je Isus i birao, kako bi što manje razumeli ono što im je pričao i kako ne bi mogli shvatiti njegovu podvalu. Jurodivi Petar, kao i svaki čovek male pameti, doslovno i bukvalno je shvatao ono što mu je Isus govorio. Opet ti kažem, igumane, da je čak i u jevanđeljima Simon – Petar opisan kao jedna vesela i zadržta budala koja je bila podobro udarena u glavu. Nisu tog kostolomca tek tako zvali potezač noževa, jer je uvek i nosio nož i bio spreman za tuču. Koliko je Simon – Petar bio glup vidi se i po tome što je on ne samo poverovao, već i bio potpuno ubeđen da će sa Isusovom smrću zaista i bukvalno biti smak sveta. Mislio je da će sve što postoji na zemlji biti uništeno, kako je i predskazivano i zapisano u starim proročanstvima. Isus mu je tu priču iz starih proročanstava i podmetnuo i samo mu o tome i pričao, i bukvalno ga ispametio s tim, govoreći mu jedno te isto:

– *Kad ja budem razapet i umrem, biće smak sveta i gotovo. Nebesa će se otvoriti i ni kamen na kamenu neće ostati.*

Isus ga je tako stalno i učio da, kad se dogodi raspeće i smrt Isusova, tada će Bog sići na zemlju da proglasi strašni sud.

– *Ni kamen na kamenu neće ostati* – ponavljao je stalno u sebi jurodivi Simon – Petar.

Može se samo zamisliti kako je taj vaš kostolomac Simon – Petar, jedna jurodiva ili ’sveta luda’, u danima neposredno posle raspeća Isusova, bio zbunjen i uznemiren što svet oko njega ostaje netaknut.

– *Kako to* – pitao se zbunjeno – *pa u proročanstvima je zapisano i predskazano da neće ostati ni kamen na kamenu.*

Kako bi se sam utešio, kostolomac je pomislio da je uništenje sveta samo privremeno odgođeno zbog neke tehničke sitnice, iz nekog manjeg

tehničkog razloga znanog samo Bogu i neshvatljivog običnim smrtnicima. Zato sveta budala Petar očekuje smak sveta, i to svakodnevno. Kostolomac ni najmanje ne sumnja u to. To će se svakako dogoditi, ako ne sutra, a ono sigurno za njegova života. Takva pomisao i takvo saznanje ga pokreće i održava njegovu životnu energiju. On s nestrpljenjem očekuje smak sveta i strašni sud, kako bi se svi uverili da priče o paklu i raju nisu samo bajke. To će biti njegov ulazak u istoriju, njegov trenutak sreće i slave. Njemu je Isus poverio ključeve nebeske, i on će tada suditi ko će ići u pakao, a ko u raj. On će biti *pravedni i veliki sudija*. On će biti taj koji će davati večno blaženstvo pravednima, a večiti oganj i pakao bezbožnicima. Došao je njegov čas, da se vidi ko je on, Simon – Petar, i kakvu mu je ulogu poverio Isus, Sin božiji. Isus je baš njemu dao svoje moći, da se slobodno kreće između života i smrti. On će biti taj koji svezuje i razvezuje, uvodi i isključuje onako kako on misli da je najpravednije. To zaslužuje ulazak u istoriju.

Ali, gle čuda! Godine prolaze, a ništa se ne događa. Ne samo da nema smaka sveta i kosmičke kataklizme, već nema nikakvih promena ni na lokalnom nivou, čak ni u mestu gde Simon – Petar živi. Rimljani i dalje vladaju i drže u ropstvu njegov narod. Menjaju se samo rimski vazali, izdajice i mučitelji iz redova sopstvenog naroda. Pobune nastaju i guše se u krvi, kao i ranije. I sve se nastavlja, više ili manje, kao i pre. Sve je očiglednije da Isusovom smrću ništa nije postignuto. Gresi ljudi se uvećavaju i otpadništvo od Boga je sve veće. Za najodanijeg i najgorljivijeg Isusovog učenika to je prava katastrofa, tragedija. Jurodivi Petar to ne razume i ne može da zamisli da ono što mu je Isus govorio nije istina. On nikad neće moći poverovati u priče, koje sve češće čuje, da je Isus bio varalica i da ih je sve obmanuo. Čak je Petar i progonio one koji su otvoreno govorili da na krstu nije razapet Isus, već njegov dvojnik. Kostolomac je toliko verovao u ono što mu je Isus govorio da mu je bio odan do krajnjih granica i bio njegov najgorljiviji učenik. Nikako nije mogao da poveruje da od onog što mu je Isus govorio nema ništa. Nije bilo smaka sveta. To je za njega bila užasna duševna patnja. Sve ga je to vodilo u još veće beznade, da je počeo da razmišlja i o samoubistvu.

– *Ako vaskrsnuća nije bilo, život je besmislen. Za nas, hrišćane, smisao života je važniji nego sam život* – sve češće je počeo da govori sam sebi.

U zadnjim svojim godinama, ipak, Simon – Petar istrajava na 'širenju poruke' svog raspetog učitelja, ali činio je to nekako sa manje žara, skoro mesečarski, i to više kao sredstvo odvratanja vlastite pažnje od sopstvene nesigurnosti i zbunjenosti. Sve je to za svetu ludu Petra bio veliki udarac, od kog se nikad u potpunosti i nije oporavio. Iz te duboke duševne krize izvukao ga je veliki prevarant i padavičar Pavle. Jadni jurodivi Petar je

morao da svom sunarodniku i prevarantu Pavlu za to plati visoku cenu. Morao je napustiti izvorno Isusovo učenje i 'širenje poruke', onako kako mu je to Isus govorio. Kako ga je samo taj mudri i svirepi Pavle preveo žedna preko vode! I to samo jednom izjavom. Pavle mu je kazao da Isus nije ni hteo da otkrije tačno vreme smaka sveta, pa prema tome, to se može dogoditi sutra ili biti odgođeno za kasnije, za hiljadu, dve i ko zna koliko hiljada godina. Mudri Pavle je kazao glupom Petru da se spasenje i ne može naći na osvom svetu i u ovom životu, ovdje i sada, kako to misli naivna i zavedena svetina. Smak sveta i ulazak u božije kraljevstvo i nebeski grad Jerusalem nije se još dogodio, ali će se dogoditi sigurno, samo se ne zna kada. Potrebno je samo da damo izvinjenje vernicima, govorio je Pavle, i kazati im da će se smak sveta svakako dogoditi i prorokovano vreme će se ispuniti spasenjem duša umrlih. Ovo je važno, vernici i naši sledbenici treba da shvate da se spasenje sada seli sa zemlje na nebesa, sa ovoga na onaj svet, i to će se dogoditi sigurno, samo se ne zna tačno kada, jer to Isus i nije hteo da otkrije, i može se dogoditi ko zna kad, za hiljadu, dve ili ko zna koliko hiljada godina.

– *To obični smrtnici i ne treba da znaju* – kazao mu je Pavle. – *Za Isusa je hiljadu godina kao za nas jedan dan. Samo On može da se provozna na točkovima vremena i da se kreće u sadašnjosti, prošlosti i budućnosti.*

To je velika uteha za jurodivog Petra i, može se reći, njegovo spasenje. Ponovo pronalazi smisao i cilj života. Smak sveta će svakako biti. To je važno. A kad će se to dogoditi, koje godine, kojeg dana i kojeg trenutka, to će odrediti sam Isus, jer on jedini to i treba da zna. Samo on tim upravlja i samo on može da se provozna na točkovima vremena.

– *Ni kamen na kamenu neće ostati tada, tako je zapisano u proročanstvima* – hrabrio se sveta luda Petar. – *Bog će sići na zemlju i uspostaviti strašni sud. Ni kamen na kamenu tada neće ostati. Tako i treba. Takav je zakon božiji. Dok ne stigne nož do kosti, nema čuda. Ovako je govorio i stari rabin kad sam bio mali i dok sam sa grupom dece slušao njegove priče* – sećao se kostolomac Petar. – *Istinu vam, deco, zborim* – govorio je stari rabin – *dok ne stigne čovek do ruba provalije, ne niču iz leđa krila. Samo ja tada, kao dete, to nisam potpuno razumeo. Znao je Bog koga će izabrati da bude Mesija. Zato i nije izabrao mene, sina Joninog, jer ja nemam tu pamet i tu snagu, već sina Marijinog. On je božiji izabranik. On je Sin božiji, i samo On može da čini čuda.*

Još kao mali gledao je Petar rimske centurione, opaljene galilejskim suncem kako jašući po blatu vuku, privezane za konjske repove, jevrejske pobunjenike, zilote. Gledao je i njihovo razapinjanje na krstove. Video je on i to da to razapinjanje ne plaši pobunjenike protiv Rima. Kad jednog

razapnu, na hiljade drugih već stoje u redovima da zauzmu njegovo mesto u brdima odakle preduzimaju napade na rimske legije i utvrde. Kao mladić, Petar se divio tim ljudima, jer su ti ljudi, ti jevrejski pobunjenici koje su Rimljani razapinjali, postajali besmrtni u sjećanju njegova naroda i u njegovom pamćenju. Ti ziloti, koji su digli glavu protiv Rima, rušili su carske orlove, bežali u šume i huškali narod da krene u brda, da se pobuni. Još tada su ti ziloti govorili da će se roditi Mesija koji će porušiti Rim i osloboditi narod judejski. Zato uzalud Rimljani razapinju zilote na krstove. Za svakog raspetog javlja se na hiljade novih pobunjenika.

Sveta luda Petar, nastavlja dalje razbojnik, toliko se bio uživio u svoju ulogu pravednog sudije i onog koji pomaže narodu, posebno napaćenim i siromašnim, da je, posle navodnog Isusova raspeća, počeo da ide od kuće do kuće tražeći od ukućana da odmah ostave sve poslove koje su započeli i krenu za njim kako bi našli spasenje.

– *Ostavite svoje kuće i pokućstvo, svoju stoku i sve što imate i krenite za mnom. Idemo, nema šta da se čeka.*

Ljudi su se zabezeknuto pitali – *Kuda? Zašto?*

– *Kuda? Kako ne shvatate? Dolazi Sudnji dan. Dolazi smak sveta. Nebesa samo što se nisu otvorila i Bog će na zemlju sručiti oganj i potop. I zemlju će zatresti. Prvo će se sve pretvoriti u prah i pepeo, a potom sve potopiti. Požurite da zauzmete mesto u barki kako bi se izbacili* – vikao je Petar.

– *U koju barku? Kakvu barku?* – pitali su ljudi zbunjeno.

– *U koju barku? U okrilje Sina Marijinog, jedinorodnog Sina božijeg! Crkva Hristova je barka za naše spasenje. Ponovo dolazi na zemlju da spasi verne i pravedne, a kazni neverne. Dogovorio se sa svojim Ocem nebeskim kako da se svet spasi. Bog je kazao sinu Marijinom da je On novi Noje i samo će On odlučiti ko će biti spasen i izbačen njegovom barkom. Isus je novi Noe sa novom i još većom barkom. Bog Otac mu je dao i ključeve od barke da je otvara i zatvara kad On to odluči o tome ko će biti spasen, a ko ne. Dao mu je i još jedan ključ od zlata, koji Sin Marijin drži oko vrata. Ali ga naše oko ne vidi. Ljudima to nije dato da vide. Da se taj ključ može videti, prvi bi ga se nastojali dočepati bogohulnici, fariseji, lopovi, zločinci i Rimljani. Nova barka je srce čovekovo, srce Isusovo i okrilje Isusovo. Sve se može potopiti i nestati u morskoj oluji, samo ne srce čovekovo i srce Isusovo, samo ne barka našeg Spasitelja. To je novo srce čovekovo, Isus je naš novi Noe sa još većom i novom barkom. Srce bolje vidi i bolje čuje oluju koja se približava i oseća nepravdu i jauke pravednih i napaćenih. Ostavite, ostavite sve. Ostavite i kuće, i pokućstvo, i svoje alate, i obuću i sandale. Sve ćete to ponovo naći gore na nebu, i to sve od zlata. Tako je zapisano i u starim*

spisima. I prorok Danilo je o tome govorio. Zato i ja sada kažem ovo: Sin čovečiji, Sin Marijin, postao je naš Mesija, naš Kralj. On će sesti pored Oca svog – Tvorca nebeskog, na tron Vaseljene i samo On će upravljati barkom spasenja. To je Otac nebeski poverio Jedinorodnom Sinu svom. Samo onaj ko uspe ući u tu Barku, taj je dobio milost božiju i sigurnost Isusova okrilja. Ta barka je Isusovo okrilje. Samo onaj ko bude primljen u tu barku, u Isusovo okrilje, podeliće slavu i bogatstvo Carstva nebeskog zajedno sa božijim anđelima. U Carstvu nebeskom niko više neće biti ni bos ni gladan. Svi će imati zlatne sandale i jesti zlatnim kašikama.

Ljudi su sa čuđenjem gledali izbezumljenog ribara Petra, sina Joninog, kako trči od kuće do kuće sav pocepan, oznojen, bos i krvavih nogu od udaraca u oštro kamenje i kako više i izgoni narod iz kuća da što pre idu prema barki božijoj i traže spasenje.

– *U Carstvu božijem svi ćemo biti jednaki* – derao se sveta luda Petar. – *Neće više biti moje – tvoje. Sve će biti naše, zajedničko. Takav je zakon Sina čovečijeg. Svi smo braća. Celo čovečanstvo je postalo jedan narod. Nema više ni robova ni slobodnjaka. Sve podele i pregrade padaju. Svi smo jednaki u božijim očima. Takav je zakon Sina čovečijeg. Svi smo braća. Nema više moje – tvoje. Sve je naše, zajedničko. Cela zemlja je Obećana zemlja. Mojsijev zakon nije tako govorio. Ovako govori samo zakon Sina čovečijeg, Sina Marijinog. Sirotinja će dobiti sve u Carstvu nebeskom. Imaće sve počasti i sve što požele, i to sve od zlata – odeću, obuću, nakit, prstenje, najbolju trpezu i jela. Zato požurite dok ima mesta u barci, u okrilju sina Marijinog. On ponovo dolazi na zemlju da spasi pravedne i napaćene* – vikao je izbezumljeno jurodivi Petar, a stopala su mu bila sva oblivena krvlju od sudaranja sa oštrim kamenjem na putu kojim je trčao. Od prevelikog uzbuđenja bol nije osećao, niti gledao svoje rane na okrvavljenim nogama.

– *Dolazi strašna vojska, vojska božija. Nijedan njen ratnik ne posustaje, nijedan nije pospan niti umoran. Niti jedan opasač nije olabavljen niti remen nezategnut. Sve je na svom mestu i kako treba. Oštra su im koplja i lukovi zapeti. Iz kopita njihovih konja, kad se sudare sa kamenom, vatra žeže. Koga ta vojska sustigne, ne može da se spasi. To je vojska božija. Požurite što pre do barke, do okrilja Hristova, okrilja Sina Marijinog, samo on može da vam otvori vrata barke i da vas pusti unutra i u bezbednost svoga okrilja. Ali, prvo se svi moramo pokajati i tražiti oprost za svoje grehe. Sin Marijin i Sin čovečiji i dolazi zbog toga da spasi dušu čovečiju od greha.*

Uživljavajući se u svoju ulogu, jurodivi Petar se i sam sebi čudio otkud mu tolika snaga da izdrži na nogama već skoro čitav dan, trčeći od kuće do

kuće da sve obavesti o dolasku smaka sveta. On više ne razmišlja o samoubistvu, nada mu se vraća i ponovo vidi sebe u velikoj ulozi, koju mu Isus poverio. Ulazak u istoriju mu je ponovo na dohvat ruke. Kosmička drama će se ipak dogoditi. Biće to njeno poslednje poglavlje, vaskrsenje mrtvih i Strašni sud.

– *Svi će se uveriti ko je Simon – Petar i da priče o paklu i raj u nisu samo bajke. Svako će se moći uveriti kome je Isus poverio ključeve nebeske i dao svoje moći da se slobodno kreće između života i smrti, da svezuje, razvezuje i isključuje koga on želi* – stalno je to ponavljao samom sebi.

Jadni Simon – Petar, kao i svaka luda, nije mogao ni zamisliti da mu je veliki mag debelo podvalio. U tom svom novom oduševljenju, Petar i ne vidi da je svirepi Pavle stvorio novu sektu koja nema puno zajedničkog sa onim što je Isus utemeljio kao svoju veru i svoju crkvu. Za jurodivog Petra je važnije to da apokalipsa i uništenje sveta može biti odgođeno na neodređeno vreme, ali će se svakako dogoditi, i to će biti kraj svih neizvesnosti.

– *Ni kamen na kamenu neće ostati tada* – stalno je ponavljao.

Za Simona – Petra je važno i to da i dalje ostaje pravilo da se samo oprostom, kajanjem i milosrđem može stići do nagrada koje će nas čekati gore na nebu. Kako je samo bio glup najgorljiviji Isusov učenik! On je zaista i mislio da on poseduje ključeve nebeske i da je njega baš Isus izabrao za tu najsvetiju i najodgovorniju ulogu pravednog sudije u stvaranju bezgrešnog sveta. Da će on biti taj koji svezuje i razvezuje, uvodi i isključuje kao pravedni sudija. On, jurodivi Petar će određivati ko će u pakao, a ko u raj. Svi će se uveriti tada da priče o paklu i raj u nisu više samo bajke i da on, Simon – Petar, galilejski ribar i sin Jonin, ima ulogu velikog i pravednog sudije. To je trenutak za istoriju. Pa Isus je lično i samo njemu dao svoje moći da se slobodno kreće između života i smrti i poverio mu ključeve nebeske. Zato je jurodivi Simon – Petar zaista i poverovao da postoji život i posle smrti, da postoji i život besmrtni. Ta njegova samoobmana i lažna nada dali su mu novu snagu i polet. Kako i ne bi, pa ulazak u istoriju i traži napor, zaslugu svojim djelima. Sa još većim žarom i elanom nastavio je svoje propovedanje Pavlovog hrišćanstva, što ga je na kraju odvelo na vešala i smrt raspećem. Tako se ostvarila i njegova želja da umre kao mučenik, i to misleći da umire za veru Hristovu. Tražio je da ga razapnu naglavačke pokazujući tako da nije vredan ni senke Hristove. Jadna sveta luda Petar je i otišao u smrt, a da nikad nije shvatio koliko ga je Pavle iskoristio i 'uzidao' u temelje nove hrišćanske sekte, koja ni danas kao ni tada nema ničeg zajedničkog sa onim što je izvorno Isusovo učenje. Ipak, Pavle je pomogao Petru da ga izvuče iz teške duševne krize u koju je zapao posle navodnog Isusova raspeća. Naravno, Simon – Petar je za to platio visoku cenu svojim

prelaskom i prihvatanjem nove hrišćanske sekte koju je stvorio sam Pavle. Tako je na kraju ispalo da je svirepi Pavle bio najveći mag koji je sve nadmudrio i iskoristio za svoje ciljeve. Ne samo jurodivog Simona – Petra, već i velikog maga, samog Isusa Hrista, svoga učitelja, svoga ravija. Tako svirepi i prepredeni Savle – Pavle ulazi u istoriju. On je i Isusa i sve njegove učenike i sledbenike 'uzidao' u svoju sektu koja nema puno zajedničkog sa izvornim Hristovim učenjem.

– 'Opet vam kažem, kao i toliko puta ranije, da je sve što ste do sada govorili samo vaša izmišljotina i laž o našem milostivom Bogu Isusu Hristu i njegovim apostolima. Nama hrišćanima je potpuno jasno da postoji samo jedna istina, i samo jedna istinita priča, a to je ova: Isus je razapet, umro i vaskrsnuo. Za čudesa koja je Isus činio postoje dokazi i svedoci. Sve ovo piše i u jevanđeljima. Te vaše mnoge lažne priče o našem Bogu Isusu Hristu i njegovim učenicima i postoje samo zato što postoji i jedna istinita, a to je ova koju sam vam rekao: Isus je razapet, umro i vaskrsnuo. Upravo to što postoje i tolike lažne priče je najbolji dokaz da postoji samo jedna istinita, jer je i jedna jedina istina i ona je zapisana u jevanđeljima. Svakome je potpuno jasno da, ako postoje tolike lažne priče, da mora postojati i jedna istinita, jer zbog te jedne istinite su i izmišljene tolike lažne – da bi se pomračila slava i svetlost Hristova. Ali, to je nemoguće, jer sam Bog je Istina, sam Bog je Svetlost i sam Bog je Ljubav. Naša hrišćanska vera je istina i ljubav.'

– 'Uzalud se mučiš, i izmišljaš, igumane. Gubiš vreme mlateći praznu slamu. Celu tu priču oko vašeg Isusa su samo spretno i namerno smislili vaši apostoli i sam Isus, jer im je to trebalo, a sama crkva je izmislila priču o apostolima, koju je svesno širila. I gde je tu istina? Ovo je, igumane, istina što ti ja kažem. Kada je Isus izučio tesarški zanat kod poočima Josifa, kao mlad tesar nije ništa hteo da radi već da pravi krstove, jer su ga za to Rimljani u početku dobro plaćali. Na te krstove su Rimljani razapinjali jevrejske pobunjenke protiv Rima, koje je Rim osudio na smrt raspećem. Pobunjenici su najčešće bili iz redova zilota. Mladi tesar ne samo da je volio praviti krstove, već je uvek tražio i dozvolu rimskih centuriona i kapetana da može prisustvovati i posmatrati scene samog raspeća njegovih sunarodnika, pobunjenika protiv Rima. Bio je opčinjen tim scenama kao da je sam sebe ne samo zamišljao, već i video razapetog na krstu. Kao da je i sam slutio takvu sopstvenu smrt. Zbog toga što je pravio krstove na koje su razapinjani ziloti, pobunjenici protiv Rima, bio je prezren od svojih sunarodnika, pa i od svoje braće i sestara, te je bio isteran iz kuće. Prozvali su ga razapinjač. Nekoliko

puta je bio pretučen od mladića iz susedstva, te je morao da beži u druga sela i provincije, gde ga nisu poznavali. Da nije pravio krstove već kolevke, bolje bi prošao u životu i ne bi bio kažnjen najstrašnijom smrću, raspećem na krstu. Raspinjač je i sam bio razapet. Umro je živ prikovan i razapet na krstu u najvećim mukama, upravo onako kako je kao mlad tesar voleo da posmatra kako umiru njegovi sunarodnici ziloti, na krstovima koje je sam pravio. Umro je na istom krstu na kojem su Rimljani razapinjali njegove sunarodnike, jevrejske pobunjenike. Ali, ti pobunjenici su ostali u večnom pamćenju sunarodnika kao simbol otpora Rimu, a Isus je zapamćen samo kao razapinjač, izdajnik, i kao izdajnik je i umro. Ništa mu nije pomoglo to što su njegovi učenici kasnije raširili priču da on i nije imao nameru da se bori protiv Rima, već da je došao da oslobodi dušu čovečiju od greha. E, to je bila najveća laž i njega i njegovih učenika. Da je mogao osloboditi nečiju dušu od greha, oslobodio bi prvo svoju i ne bi umro na krstu u najvećim mukama. Šta mu je trebalo to da pravi krstove na koje su Rimljani razapinjali njegove sunarodnike? Bolje bi mu bilo da je pravio drvene zdele za mleko, sanduke za žito i brašno, jarmove za volove, ljuljaške, kolevke i tronošce. Mogao je tako dovoljno zaraditi da se može oženiti, imati decu i živeti sretno sa svojom porodicom i u miru sa svima. Završio je kako je završio. Ostao je prezren od svih. I braća njegova i sestre njegove su ga se odrekli.

Ono što je najviše zbunjivalo ljude je to što je taj tesar još od najmlađih dana, tek što je završio zanat, stalno govorio

– *Ljubav, ljubav. Samo ljubav će spasiti svet. Samo srce dobro vidi, samo srce dobro čuje* – a nastavljao je i dalje da pravi krstove na koje su Rimljani razapinjali njegove sunarodnike.

Jednom, kad su ga neki mladići presreli u sumrak na seoskom putu i počeli da ga mlate, zakukao je iz sveg glasa

– *Ja sam jagnje božije koga vode na klanje kako bi spasio svet.*

To je seoske momke još više ražestilo, pa je jedan zaista i potegao nož da s njim završi.

– *Kakvo si ti jagnje božije kad sarađuješ sa Rimom? Ti si samo razapinjač i izdajnik svoga naroda.*

Spasio ga je seoski rabin koji je čuo jauke i zapomaganje Isusovo.

Pretpostavimo ili recimo da vaš Isus, kako vi tvrdite, nije bio varalica već nekakav običan učitelj i propovednik? – kaza drugi razbojnik – 'ali kako to da je bio Bog? Kako neko može biti i čovek i Bog istovremeno? To je nešto najnerazumnije što sam ikad čuo. Pa još i ovo: kako onda da je imao braću i sestre i bio najmlađi od dece Josifove, ako je bio jednorodni Sin božiji. Sve se zna i susjedi su sve videli: i kad je rođen, i gdje je rođen, i ko

ga je rodio, i kako je rastao, kako je krao voće iz tuđih bašta i tukao sa ostalom decom i nije tu bilo nikakvog silaska s neba. To niko nije video, niti je toga bilo. Odmalena je bio bundžija i nije se slagao sa ostalom braćom i sestrama, pa su ga terali od kuće, jer nije hteo da radi, izuzev da pravi krstove. Nekako je izučio da bude tesar, ali se nikad, kažu, nije bavio tim poslom, jer je bio lenj. Voleo je da drži predavanja drugima šta i kako treba činiti, ali sam ništa nije hteo da radi. Zbog toga je rano morao da napusti očev dom, jer ga ostala braća nisu podnosila zbog njegove lenjosti. Iznenada je, kažu, nestao, kao da je u zemlju propao. Više od petnaest godina niko ga nije video niti je čuo za njega. A onda se iznenada pojavio, već kao tridsetogodišnjak, puno mudriji i naoružan trikovima koje je naučio od indijskih fakira. Tamo, u Indiji, kažu, prave velika čuda i puno čudesa, jer imaju i puno ljudi, i zato puno i znaju. A najviše znaju oni koji dobro varaju narod. Naročito su po tome poznati indijski joga-mudaraci. Svi su tamo veliki vrači i bogovi. U samom Madrasu ima ih, kažu, na stotine. A u Kalkuti i Bombaju ima ih još i više. Tamo ljudi veruju u stotine bogova. Imaju po jednog boga za svaku svoju potrebu. Isus je imao od koga šta i naučiti tamo. I ja bih mogao izvoditi ta čudesa da mi je petnaest godina biti tamo u toj Indiji. Eto, vidite zašto se nije znalo gde je, jer je stigao čak do daleke Indije da bi od tamošnjih fakira i mudraca naučio trikove kako se vara prost narod. Priča se da je i sam Isus ostavio potomstvo. Jesu li i to sve božija deca? A šta mu je bila Marija Magdalena? Otkud ona u toj priči i šta je bilo s njom? Ona uzdu i samar nije imala i jašili su je svi redom: Grci, Rimljani, Cigani, Egipćani, beduini i trgovci robljem' – izrugivali su se dalje razbojnici izazivajući igumana.

– 'Ti, igumane, brzo zaboravljaš ono što ne želiš da čuješ i ono što ne ide u prilog tvojoj hrišćanskoj nauci. Opet ti ponavljam ono što i sam znaš i što sam ti već jednom rekao. Čim je Isus izučio tesarški zanat kod svog poočima Josifa, počeo je da pravi krstove na koje su Rimljani razapinjali zilote, jevrejske pobunjenike protiv Rima. Toliko je mladi Isus bio opčinjen samim činom razapinjanja na krstu, da je počeo moliti rimske centurione i kapetane da mu dozvole da to posmatra. Pristajao je čak da pravi krstove i besplatno samo da mu dozvole da posmatra raspeće pobunjenika. On sam nije voleo da učestvuje u činu raspeća. Samo je voleo da posmatra kako to rade drugi, kako vade eksere iz džepova, kako vežu konopcima osuđenika za krst, kako teškim udarcima čekića ukivaju velike eksere kroz njegove ruke i noge. Majke osuđenih pobunjenika, znajući da je Isus napravio krstove na koje su razapinjani njihovi sinovi, preklinjale su ga i govorile mu pogrдно: *razapinjač, razapinjač...* Što mu je sve to trebalo? Mogao je bar živeti u miru i ne pomagati Rimljanima, ako već nije imao hrabrosti da se pridruži

zilotima i da se bori protiv Rima. A on upro u jedno te isto: *Ja sam jagnje božije. Ja sam došao da oslobodim dušu čovečiju od greha.* Samo to i samo to, stalno je ponavljao. On nije osećao tugu i bol jevrejskih majki, čiji su sinovi bili razapeti na krstačama pored samog puta, i čiji se lelek i proklinjanje čulo do neba.

– *Proklet da si, sine drvodeljnin, proklet da si, sine Marijin. Sad si napravio krstove na koje se razapinju naši sinovi, ali i sam ćeš jednog dana biti razapet. Sada si ti raspinjač, ali ćeš jednog dana i sam biti razapet. Vidi Bog šta radiš i On će te kazniti. Doći će i dan tvoga raspeća i tvoja će majka kukati i tugovati isto ovako kao što mi činimo sada iz žalosti za našim sinovima.*

Šta mu je sve to trebalo? – nastavljao je razbojnik, ali sada nešto pomirljivije. – 'Mogao je živeti mirno kao i svi ostali. Što nije radio kao i njegov poočim Josif i pravio ljuljaške, korita, plugove, jarmove za volove, astale, stolice, drvene zdelice i ostalo pokućstvo? Mogao je biti oženjen i bogat i poštovan. Mogao se oženiti nekom dobrom domaćicom iz poštene kuće, sa mirazom, da zasnuju porodicu i da ima decu. Ako je želeo da bude propovednik ili učitelj, ili ravi, kako je voleo da ga zovu, mogao je i to biti, ali samo povremeno, da zadovolji svoju želju, a ne da mu to bude zanimanje. To mu je išlo od ruke. Vešto je govorio i voleli su ga slušati. Znači, mogao je i to biti: propovednik ili ravi, ali Sin božiji, to nikako. To mora da je on nešto pobrkao i umislio, ili je bio smetnuo s uma. Poremećen, i gotovo. Bio je totalno izludeo od te svoje umišljenosti da je Sin božiji i da ga je Bog Otac poslao na zemlju da spasi svet. Što nije pustio Boga na miru?. Valjda Bog zna šta radi. Šta mu je trebalo da se petlja u božije stvari? I evo šta je stvorio: pakao na zemlji. Podelio i zavadio narod ni oko čega. Čak je uspeo da podeli i zavadi sopstvenu rodbinu, svoju rođenu braću i sestre: za Isusa ili protiv Isusa. Nema trećeg puta: *ili si za mene ili protiv mene.* Isus to čak postavlja i direktnije: *ako nisi za mene, onda si protiv mene.* Pa to nikad tako nije bilo. Gde je tu sloboda izbora? Gde je tu sloboda mišljenja? Šta sa onima koji neće ni jedno ni drugo, ni Isusa ni Rim, već nešto treće. Imaju li, ili ne i oni pravo na slobodu izbora? To je čista diktatura i tiranija gora nego kod Rima. Isus je veći diktator i imperator nego Cezar, protiv koga se on, navodno, borio. Zloupotrebljavao je i koristio sopstvenu rodbinu i sledbenke za svoje lične ciljeve i ličnu slavu. Nikad mi neće biti jasno što mu je to sve trebalo. Da je ostao samo stolar, pa i propovednik ponekad' – nastavlja razbojnik smirenije – 'ali da mu to ne bude zanimanje, svima bi nam danas bilo bolje. Prošlo je već više od hiljadu godina od kako se on pojavio i propovedao carstvo nebesko i raj i svakom je sada jasno da od toga nema ništa. Stvorio je samo pakao i ratove. Kakav raj, kakvo carstvo nebesko,

kakvi bakrači? Zar običan tesar i lažov može stvoriti večno blaženstvo? Mora da je bio lud kad je tako govorio. Samo me čudi kako su mu toliki poverovali. Podelio je i zavadio narod: za Isusa ili protiv Isusa. Gde to ima: propovedati večni život i blaženstvo, a krv se lije na sve strane, i to više od hiljadu godina, i to od dana kako se on pojavio i počeo da propoveda carstvo i raj nebeski. Eto, sad vidite šta je uradio običan tesar, navodni propovednik. Vidite u kakvu nas je, i vas i nas, nevolju uvalio. I, opet, kažem i ponavljam da je nepotrebno podelio i zavadio svet: za Isusa ili protiv Isusa – i boj se bije i krv se lije više od hiljadu godina. Nema tu druge, već se svako mora opredeliti: ili si za Isusa ili protiv Isusa. Dakle, ako se Isus i Rim ne slože, strada nevini narod. I to sada, kad se Isus pojavio, strada više nego ikad. Ako si za Isusa, onda si protiv Rima, a ako si za Rim, onda si protiv Isusa. Ne zna se šta je gore. Ne možeš biti prav nikako! S jedne strane bije Bog, a s druge Rim, pa sad gledaj kuda ćeš. Nigde nema mesta na zemlji da se možeš skriti i da te ne pronađe ili jedan ili drugi. Zato smo i morali pobeći i sad živimo samo na otvorenom moru, a na kopno dolazimo samo da robimo, jer i mi moramo živeti od nečega. Mi smo bili robovi i pobjegli smo nekako od svojih okrutnih gospodara, ali sad nas, kako vidim, na kopnu ne čekaju samo rimski, već i Hristovi ratnici. Nigde nam ne date mira! Po moru nas jure rimske galije, a po kopnu Hristovi legionari. Zato smo i primorani da činimo ovo što činimo. Ali, mi ćemo se nekako i spasiti i skupo ćemo prodati svoju kožu, ali šta će biti sa jadnim naivnim i napaćenim narodom? Čemu sve to i zašto? Potpuno besmisleno i nepotrebno da toliki stradaju, i to ni krivi ni dužni, već samo zato što su bili zavedeni, obmanuti, bolje rečeno primorani i naterani da se opredele za njega, tog vašeg Isusa. Pozovite ga neka vama pomogne i neka vas sada spasi. Neka sada napravi nekakvo svoje čudo, pa ćemo mu i mi poverovati. Sami vidite da vam nema izlaza, već da se predate.'

– 'Sve su to samo vaše izmišljotine i sve je bilo drukčije od toga kako vi govorite' – uzvraćao je iguman. – 'Nije on bio razapinjač, to svako zna. Sve su to vaše izmišljotine i laži. Samo vi zlobnici i takvi kao vi njega razapinjete već više od hiljadu godina i ponovo stavlјate trnov venac na glavu njegovu. Da je On bio običan propovednik ili učitelj, kako vi neznabošci mislite i govorite, zašto bi ga se onda svaka vlast toliko plašila kao što je tadašnje moćno rimsko carstvo i rimski carevi. Rimski car ga se toliko bojao da ga je dao smaknuti. To je zato što je Isusovo bilo Carstvo nebesko. Zar nije đavo obećavao Isusu svo zemaljsko carstvo, kao da je od njega hteo da stvori novog Cezara? Ali, Isus se opredelio za Carstvo nebesko i za duhovno kraljevstvo. I dok je celi jevrejski narod očekivao od novog Mesije da preuzme Davidov presto i da bude vladar, Isus je ukazao na večnu

istinu da tamo gde vlada sila nema ljubavi, i da tamo gde vlada ljubav sila nije potrebna. Hrišćanska religija je religija ljubavi, koja je istinska suprotnost đavolskoj sili. Ako je On bio jedan običan učitelj, smaknut na tako stravičan način, zašto bi onda njegovi sledbenici napustili svoje mirne i bezbedne živote i šireći njegovo učenje izlagali se najvećim progonima i mučenjima i sudbini kao što je bila njegova?

– 'To nam ti objasni, igumane' – ljutito se prodera jedan razbojnik.

– 'Ja vam to stalno i govorim. Nisu prvi hrišćani u doba rimskog carstva bili hapšeni, proganjani i mučeni samo zato što su sledili tamo nekog mislioca ili učitelja, kako to vi bezbožnici kažete i mislite. Kažnjavani su zato što su poštovali Boga otelotvorenog u Isusu iz Nazareta. Upravo je to mnoge njegove sledbenike i stajalo glave i bacalo u lavlje čeljusti, jer pristajanje uz Isusa značilo je istovremeno prestanak slavljenja rimskog cara kao Boga. Dolaskom Isusa Hrista, rimski carevi su shvatili da Bog vlada celim svemirom i da je njihovom tzv. božanskom carevanju došao kraj. Zašto bi apostoli i prvi hrišćani širili neistinu o Isusu iz Nazareta? Da li im je to donelo nekakvu slavu ili bogatstvo? Je li ono što su propovedali činilo njihove živote udobnijim i sigurnijim, ili ih je izlagalo još težim progonima i mukama? Sveti Pavle nije bio običan lutajući tkalac ćilima i padavičar, već nešto više od toga, božiji glasnik. On jeste bio grešnik i duhovno uspavan, ali je to bio pre pokajanja i pre obraćanja veri Hristovoj. I nije patio od megalomanije, kako vi tvrdite, jer vaše mišljenje bleđi pred svedočenjem istorije i sudom kasnijih naraštaja. Njegova dela i njegov život učinili su od njega nešto više od običnog zanatlije.

I sada postavimo jedno obično i jednostavno pitanje: da li bi iko pretrpeo ono što su pretrpeli prvi hrišćani i apostoli, za nešto što je satkano od laži? Moguće je, i zaista postoji ta mogućnost da čovek svojevoljno da svoj život za neku laž, ne znajući da je to laž. Ali, ne postoji niko ko bi svojevoljno dao svoj život za neku laž, znajući da je to laž. Apostolska jevanđelja pokazuju da se tu ne radi o izmišljotinama. Zašto bi onda oni davali svoje živote za hrišćansku nauku? Oni su imali iskustvo Isusa iz Nazareta kao ljudskog bića, Boga u ljudskom telu i svoje živote su dali za njega.

Ovo je jedina istina: Isus je razapet, umro i vaskrsnuo. Da nije bilo toga, život bi bio besmislen. Za nas, hrišćane, smisao života je važniji nego sam život. Da vam još jednom ponovim: da nije bilo ove istinite priče o Isusu i njegovim apostolima, zapisane u jevanđelima, ne bi bilo ni toliko vaših lažnih. Postoji samo jedna istina i jedna istinita priča o našem Spasitelju, i to je ova u Svetom pismu: Isus je razapet, umro i vaskrsnuo. Postoji i život besmrtni. Isus je već jednom došao i doći će ponovo. Upravo,

njegov ponovni dolazak mnoge i plaši, pa zato i izmišljaju te lažne priče, jer ih spopada užasna strava od zlodela koja su počinili i zbog kojih će im biti suđeno pred velikim i pravednim Sudijom. Tog se i vi plašite i to je razlog što se uporno držite tih izmišljotina o našem Bogu Isusu Hristu. Ne gubite vreme sa tim izmišljotinama, već odustajte od vaših grešnih dela, pokajte se i odmah ćete primiti ljubav božiju i biće vam sve oprošteno.

Isusov javni život trajao je samo tri godine' – nastavi iguman. – 'Pa ipak, za razliku od drugih ljudi u njegovim godinama, Hristos je, iako u dobu mladosti, ujedinio onu mudrost, umerenost i iskustvo koje se sreće samo u starijim godinama. Opet vam kažem da ako prestanete ovo da radite i ako se pokajete, sve će vam biti oprošteno. Okanite se razbojništva i korištenja sile. Nemojte rušiti ovaj sveti hram. Ovo je božiji dom. Isus je svojim životom najbolje ukazao na večnu istinu da tamo gde vlada božija ljubav ne vredi nikakva sila. Nikad se nećemo predati. Prestanite ovo raditi i pokajte se i odmah ćete primiti prosvetljenje i oprost božiji. Ovo nije samo sveti hram, već je ovo i sveto mesto. Nigde na zemlji nećete naći više crkava i manastira na ovako malom prostoru, kao što je naša Sveta gora. Što je više svetinja, to je svetija zemlja. Zato ovo mesto i jesu posetili Majka božija i apostol Pavle. Zbog svega ovoga, ovo i jeste sveto mesto, pa se zato i zove Sveta gora. Sad vidite kakav i koliki greh činite. Ovo je dom božiji na kojem su vrata nebeska, ulaz u nebo. Zar vam to nije dovoljno da se pokajete i molite za oprost i ljubav božiju? Milost božija dodeljuje se samo onima koji se pokaju i koji to pokažu svojim delima. Izujte obuću s nogu svojih, jer mesto na kome stojite je sveta zemlja, i jer su po njoj hodili Bogomajka, naša Presveta Bogorodica i sveti Pavle. Obratite se Bogu i sve će vam biti oprošteno. I ja ću se moliti za vas. Opet vam kažem da ne postoji neoprostiv, već samo neokajan greh.'

– 'Jesam li vam rekao? Imamo šta da pljačkamo celu godinu! Čuli ste šta je iguman kazao – da nigde na svetu nema više crkava i manastira na tako malom prostoru kao što je ovaj ovde, koji oni zovu Sveta gora. Pa kada opljačkamo vaš manastir i sve po Svetoj gori, onda ćemo se pridružiti krstašima koji su već krenuli na Carigrad. Oni to neće ni приметiti jer ćemo i mi obući krstaške odore i usput im se priključiti, i kad oni osvoje Carigrad, mi ćemo ga zajedno sa njima opljačkati. Carigrad je carski grad već hiljadu godina i najbogatiji je i najveći grad na svetu i prestonica vizantijskog carstva, najvećeg i najbogatijeg carstva na svetu. Njega do sada nije niko opljačkao, a u pljački je važno biti prvi. Znamo da ćemo tamo naći toliko veliki plen da mu niko ne može uhvatiti račun: velike crkvene sasude sa zlatnim i srebrenim novcem, mnogobrojne ikone optočene zlatom i srebrom, zlatne ikonostase u mnogobrojnim carigradskim crkvama, posebno u crkvi

Svete Sofije, mnogobrojne predmete od zlata i srebra, zlatno i srebreno posuđe, drago kamenje, saten, svilene haljine, krznene ogrtače od veverica i hermelina i sve druge dragocene predmete.

Imaš li još nešto da kažeš, igumane? Priča ti je dobra, samo nastavi. Nama se i ne žuri. Ne samo da ćemo dobiti sve što držite u manastirskoj riznici, u glavnoj crkvi i podrumima, već i vas ćemo pohvatati žive i prodati kao roblje. Za tebe ćemo, igumane, tražiti duplo u odnosu na ostale. To je jedino što ti možemo kazati sada. Nama se i ne žuri. Naša posada sa broda uvek nam može dopremiti dovoljno i vode i hrane, pa se s vama možemo ovako nadvikivati danima. Ali, šta ćete vi? Vama polako ponestaje i voda i hrana, pa sada živite samo na mrvicama. Vi nama stalno govorite: *pokajte se!* A naš odgovor je: *predajte se!* Uzaludan je vaš otpor i uzaludna je vaša vera. Naša vera da ćemo zauzeti vaš hram i vas pohvatati žive jača je od vaše vere da ćete se odbraniti. I još jednom, na vaše: *pokajte se*, odgovaramo: *predajte se*. Već izgledate kao rugobe i strašila, a postaćete još i gori od gladi i iscrpljenosti. Uzaludno verujete u spasenje i pomoć tog vašeg boga Isusa Hrista i njegove jurodive apostole. Sve su to bile obične vucibatine, besposličari i lezilebovići, koji su spretno i pomoću trikova varali običan i prost svet. Kakva njihova čudesa, kakvi bakrači. Oni treba da se kaju i traže pokajanje, a ne mi, koji smo bili u ropstvu i pobjegli od svojih mučitelja, pa sada večito lutamo morima i gubimo živote u pobesnelim morskim olujama. Oni su zavadili i podelili narod: za Isusa ili protiv Isusa – i krv se proleva već više od hiljadu gopdina. I vi sve to vidite i pristajete uz njihovu veru i nauku.'

– 'Da! Pokajte se! Naš Bog ne gleda spoljašnjost, već u srce. Vaša srca su otrovana mržnjom i zločinima. Samo težite za spoljašnjim bogatstvom i izgledom, a srce vam je prazno. Pokajte se i Bog će vam oprostiti, jer ne znate šta činite. Samo srce, očišćeno od zlobnih misli, mržnje, greha i zavisti, jeste zrno bisera ugrejano plamenom ljubavlju prema Bogu. Zašto se pokazujete neblagodarni prema Bogu, gazeći zapovesti njegove? Svojim gresima vi pletete novi trnov venac i stavljate na glavu njegovu. Je li vas On nekad uvredio da ovakvo zlo i sramotu činite? Ponižavajući i potirući njega, vi, u stvari, ponižavate i potirete sebe. Njega niko i ne može poniziti i uvrediti, jer On ima dovoljno ljubavi za čitav ljudski rod i On i vama želi dobro kao i svakom drugom, samo se pokajte. On je postradao za dobro svih nas, pa i za vas. On je vaš jedini istinski prijatelj koji se ne menja. Pokajte se. O, kakav stid i sramotu činite ljudima!' – igumanu zadrhta glas, ali nastavi. 'Ne budite tako tvrda i okorela srca. Pokajte se i odustanite od greha i odmah ćete osetiti ljubav božiju.'

– 'O, kako samo starac tužno nariče za svojim Isusom Hristom i njegovim domom! Vidi šta on nazva božijim domom! Ove zidine! Nijedan bog ne želi da živi u tim vlažnim i memljivim zidinama. Zar se ne bojite da će se prehladiti i dobiti kijavicu, čedo božije?' – nastavljaju razbojnici dalje sa izrugivanjima.

– 'Vi, neznabošci, ništa ne znate i zato tako govorite o Gospodu našem i stalno se pitate zašto na hiljade hrišćana podnosi sva mučenja i sa pjesmom idu u smrt, braneći veru Hristovu. Ni rimski carevi sa velikim vojskama i ubojitim oružjem nisu mogli pobediti Hristovu ljubav u nama. Zato se vi stalno pitate: pa ko je taj Isus Hristos kad toliko mnoštvo umire za veru njegovu? A mi vam stalno govorimo: Isus Hristos je Gospod naš i Bog naš. Naš Iskupitelj i Spasitelj Isus Hristos nije imao vojske da njome komanduje, ni carstvo zemaljsko da vlada njim, nikakav zemaljski položaj, nikakve zemaljske nagrade da udeli svojim sledbenicima. On je bio običan čovek, bez prijatelja i veza u Sinedrionu i dvorcu Irodovom. On nikad nije bio u prijateljskim vezama sa duhovnim i svetovnim vođama narodnim, koje je u svojoj dvanaestoj godini zadivio svojim pitanjima i odgovorima. Izabrao je svoje učenike među neobrazovanim ribarima galilejskim, i nije im obećao nikakvu drugu nagradu u ovom svetu izuzev udela u njemu dosuđenoj gorkoj čaši patnje. On je jeo sa carinicima i grešnicima, i družio se sa malim i neznatnim ljudima, a da nikad nije spao na njihovo nisko vladanje i navike' – govori iguman i nastavlja sa još većim žarom:

– 'Isus nigde ništa nije imao. Sve bogatstvo njegovo bilo je u njegovom srcu. On je bio toliko siromašan da nije imao gde da skloni svoju glavu. Podmirenje njegovih malih potreba zavisilo je od dobrovoljnih priloga nekoliko pobožnih žena, a ćemer mu je bio u rukama jednog lopova i izdajice. Nije bio ni učen, ni vešt ili rečit u onom smislu kojim veliki ljudi izazivaju pažnju i čuđenje sveta. Pa, ipak, Isus iz Nazareta, bez znanja i učenosti od ovoga sveta, raširio je više svetlosti na čovečije i božije stvari nego svi naučnici zajedno. Bez škole i govorničke veštine, izgovorio je takve reči života kakve ni pre ni posle njega nisu bile izgovorene. Iako nije nijedan redak napisao, pokrenuo je više umnih pera i dao predmete za više rasprava i govora, učenih knjiga i umetničkih dela, nego svi veliki ljudi do sada zajedno. Zato Isus Hristos i stoji usamljen među vitezovima istorije i pruža nam nerešivu zagonetku, ako nećemo da priznamo da je On bio više od čoveka, večni Sin božiji.⁷ Iz ljubavi prema nama, grešnicima, i postradao je i vaskrsnuo za naše iskupljenje i spasenje.

⁷ Irod Veliki, kralj Jevreja, neprikosnoveni je vladar i vlada Palestinom od 37. do 4. godine prije Hrista, zahvaljujući podršci Rimljana, čiji je vjerni saveznik i vazal. Godine 31. prije Hrista zadobija povjerenje Oktavijana, novog gospodara Rima, koji uskoro postaje car Avgust. Jevreji preziru i gnušaju se Iroda, jer su

Otreznite se jedanput' – nastavljaio je dalje da govori iguman – 'Bog će vam sve oprostiti, samo se pokajte i očistite od greha. Ne robite druge, već se vlastitim radom hranite i molitvom krepite. Samo tako će vam Bog oprostiti i ljubav svoju pokazati. I apostol Pavle je uvek govorio da od vlastitog rada treba živeti i biti stalno zaposlen, kako se u dušu ne bi uselili đavoli i njihove đavolske misli. Mi gradimo ovaj sveti hram u slavu Boga i živimo od svog rada na manastirskom imanju. I ovaj sveti hram je božije delo i božija promisao i mi ne možemo ovo sagraditi i održavati bez pomoći božije. Lenjo telo i lenja duša su najpodesnija njiva da satana zasadi svoje demonsko seme. Oni koji mrze i muče druge, ne nastavljaju, već razgrađuju život zemaljski. Dugovečni životi svetih otaca nam govore o tome. Svi su oni mahom živeli blizu sto godina, ako su izbegli mučenja i pogubljenja od strane neznabožaca i rimskih neznabožačkih careva. Ovi sveti oci, starci i pustinjaci su svu svoju imovinu podelili sirotinji, a sami su trpeli oskudicu, bili bijeni olujama, mrazevima i glađu. I nikad nisu posumnjali u ispravnost svoje vere i svojih postupaka.'

– 'Pa i ovo što mi radimo nije nimalo lak posao i sami vidite koliki napor ulažemo. Mogli biste nam uštedeti dosta truda i sebi i nama ako se predate. I sami vidite da vam drugog izlaza i nema. Kako ne shvatate to da ćete na kraju sigurno pasti u naše ruke. I što više pružate otpor i što se duže branite, duže će i veće biti vaše muke kad nam padnete u šake i vi i vaš sveti hram.'

– 'Vaši gresi su već dovoljno veliki, a put od greha do smrti je kratak. Odustanite od vaših zlodela i pokajte se. Ući ćete kroz rajska vrata u večni život. Vi kažete da je i sam sveti Pavle veliki grešnik bio. Jeste, ali je to bio pre obraćanja veri Hristovoj i pre pokajanja. I mi hrišćani znamo, kako sam već kazao ranije, da je on bio uspavan i duhovno mrtav, dok god se protivio veri hrišćanskoj. Ali, on se probudio, ustao, i duhom vakrsnuo obasjan Hristom. Nije to bila nikakva halucinacija, kako vi kažete. Apostol Pavle je doživeo prosvetljenje i svetlost Hristovu na putu za Damask, i to dva puta.

ga postavili Rimljani i nejevrejskog je porijekla. Irod nastoji da stekne naklonost naroda: ženi se Marijammom iz hasmonijske dinastije, obnavlja Hram, razvija spoljnu trgovinu izgradnjom morske luke u Kesariji, održava red unutar kraljevstva, pomaže zemlju kad ju je zadesila glad (25. godine prije Hrista), umanjuje poreze, štiti zemlju od stranih najezdi i izgrađuje zidine i tvrđave za odbranu Hrama i Jerusalima. On je i surov vladar koji kažnjava i nemilosrdan je prema svojim protivnicima. Na surov način guši pobunu fariseja. Ne štedi ni najbliže: pogubio je ženu Marijammu i nekoliko svojih sinova koje je osumnjičio za zavjeru. Poslije njegove smrti zemlja je podijeljena između njegova tri preostala sina: Arhelaja, Iroda Antipa i Iroda Filipa. (Izvori: F. Šaf: *Isus Hristos, vječni Sin Božiji*; J. Musset: *Svet Biblije*, M. Baigent, R. Leigh i H. Lincoln: *The Messianic Legacy i Sveta krv – Sveti gral*)

Prvo prosvetljenje je dobio za obraćanje Hristosu, a drugo za utvrđivanje sebe u Hristu. I vi ćete zadobiti milost božiju samo ako se obratite i pokajete. Velika je ljubav božija i izvor je svekolikog života. Nema života bez ljubavi. Tamo gde vlada ljubav, sila je nemoćna, a tamo gde caruje sila, nema života. Vi to ne možete osetiti, jer ste zaboravili Boga i tražite sebi dobro kroz zlo i živeći u njemu. Niste na dobrom putu i vaš put ne vodi prema Bogu. Ne okrećite leđa izvoru života. Gospod će pomoći i oprostiti svakom pokajniku. Velika je ljubav božija i ima je za celi ljudski rod. Ne postoji neoprostiv, već samo neokajan greh. Jednorodni Sin božiji je dobrovoljno postradao za palo čovečanstvo. On je svojom žrtvenom ljubavlju pokazao da ono što nas najviše čini ljudima nije sposobnost razuma, već sposobnost da volimo. Bog je najsretniji kad se grešni obrate. I u biblijskoj priči o dobrom čobaninu, Hristos govori svojim učenicima kako treba postupati sa grešnicima koji se pokaju. On kaže: *Koji čovek od vas imajući sto ovaca i izgubivši jednu od njih ne ostavi devedeset i devet u pustinji i ne ide za izgubljenom dok je ne nađe? I našavši je, digne je na rame svoje, radujući se. I došavši kući sazove prijatelje i susjede govoreći im: Radujte se sa mnom, ja nađoh svoju ovцу izgublenu. Kažem vam da će tako biti veća radost na nebu za jednog grešnika koji se kaje, negoli za devedeset i devet pravednika kojima ne treba pokajanje. Takva biva radost pred anđelima božijim za jednog grešnika koji se kaje* – kazao je Hristos. Još jednom kažem, ne postoji neoprostiv, već samo neokajan greh.’

– ‘Vidi sad ovo o čemu starac bunca! O kakvim čobanima i ovcama nam govori? Znači – što smo veći grešnici, veća će biti radost Hristova ako se pokajemo? Dakle, prema nauci Hristovoj, mi smo na dobrom putu. Što više greha – veća radost! Dakle, tek kad padnemo tako nisko i duboko zagazimo u grehe biće nam otvoren put za raj, jer samo ponekad, i to tek sa dna, ugledaš vrata nebeska. Tako sada svi govore. O, kakva divna nauka! Pa u čemu je onda nesporazum? Mi upravo i odrađujemo takve poslove i veliki smo grešnici, a bićemo još i veći, jer hoćemo još veću radost’ – nastaviše razbojnici smejući se.

U zanosu vere svoje, iguman više i ne obraća pažnju na ono što gusari govore, već nastavlja:

– ‘Sva živa bića na zemlji Bog vidi u svakom trenutku, kao da smo na dlanu njegovom. Uskoro ćete i vi osetiti pogled Boga. Sve On vidi šta vi radite. Ko se pokaje, On ga spasava, a one koji nisu okajali svoje grehe, On kažnjava. Niko se tome ne može odupreti niti od toga skriti. I vi to znate i zato vas je strah. Strah vas je izludio i zato ovo i činite. Ali, Bog će vam sve oprostiti, samo ako se pokajete. Svi smo mi deca božija. Samo se pokajte i oslobodićete se svoje unutrašnje patnje. Sve što nije dobro jača u mraku

utrobe. Samo svetlost dana ubija sve što ne valja. Ne stidite se i ne plašite. Iskreno se pokajte i sve će vam biti kako treba. Božija pravda biće zadovoljena. Pokajte se i ispovedite. Bog će vas saslušati i sve oprostiti...

Udarajte se u prsa i stalno vičite: *Grešni smo, grešni smo... Milostivi Bože, oprosti nam!* Dolazi smak sveta i u barku spasenja ući ćete samo ako se pokajete. Dolazi smak sveta, dolazi vojska božija i Mesija sa mačem i sekirom. Pokajte se i bićete spaseni. Ne postoji neoprostiv, već samo neokajan greh.'

– 'Starac mora da je poludio. Čujete li šta govori? Kakva vojska, kakve sekire?! Igumane, znaš li ti uopšte šta pričaš?! Tvoj Isus čas propoveda ljubav, čas drži vatru i žeže sve, čas čita knjige, a evo sada već drži i mač i sekiru. Kako samo tako spretno plašite i zavodite naivni svet, pa kad vam i to ne uspe, onda dolaze i pretnje sa mačem i sekirom. Tu nešto nije u redu ili si ti, igumane, sišao s uma. Stalno si nam govorio kako vaš Isus propoveda i viče: *Ljubav, ljubav, samo ljubav će spasiti svet* – a vidi sad, odjednom sekira seva u njegovim rukama. Šta se to dogodilo sa ogromnom ljubavi božijom, kako to da je odjednom tako nestala i isparila? Otkud odjednom tek iskovana blještava sekira u njegovoj ruci? Zar Mesija ne donosi na zemlju oprost, milost, ljubav i radost? Tako vi, igumane, propovedate, i sad odjednom ste okrenuli novi list. Sad pevate novu pesmu, oštrite sekire i u boj pozivate' – izrugivali su se razbojnici.

– 'Vi ne čitate stare spise' – uporno nastavlja iguman. – 'Spasitelj lomi zube i rebra, odbija bubrege, prebija noge i ruke, baca oganj i žeže polja da bi žeo. On tako čisti njivu Gospodnju. Drukčije se sa zemlje i ne mogu iskoreniti zli i nepravедni. Spasitelj će zemlju pročistiti od korova da bi posejao novo seme. Drukčije i ne može biti. Kad sve bude sprženo, nova trava će nići. I svaku travku čuvaće po jedan anđeo, i pomoći će joj da poraste bezbrižna i sretna. Pošaljite pogled iznad sebe i vidite kakvo je čudo zvezdano nebo, a kad zatovorite oči – opet vidite čudo. Kakvo li je tek zvezdano nebo naše srce; i u njemu se nalazi na hiljade zvezda koje se naizmenično gase i svetle. Pronađite put do svoje zvezde! Niko drugi to ne može uraditi za vas, već se sami morate potruditi svojom molitvom i pokajanjem. Samo pokajanje, molitva i ljubav jedini su put do te zvezde.'

– 'Starac nas samo zamajava, ali uzalud mu je sve, otići će mu mast u propast.'

– 'Sudnji dan samo što nije stigao. Spremno ga dočekajte i dobro se pripremite. Nije vam puno vremena preostalo!' – viče iz sveg glasa iguman.

– 'Pokažite dobrotu srca svoga. Nemojte napadati i pljačkati ovaj sveti hram, već siromašnima i napaćenima podelite i to što imate. Podelite im sva svoja dobra. Pokajte se i okajte svoje grešne duše. Molite se Bogu za milost da vas spasi pakla. Bog naš Isus Hristos nije osvetoljubivo zlopamtilo. I vas će spasiti, ako se pokajete i odustanete od svojih greha. On nije Bog osvete, već Bog oprosta i ljubavi. I nije On stvorio ljude za smrt, već za život. Hristova nauka propoveda utehu, oprost i nadu. Pokajte se i oslobodite vaše srce od sebičnosti, zavisti i mržnje. Pokajte se i promenite sebe odustajanjem od greha i mržnje i Spasitelj će vas odmah primiti u svoje okrilje. Pošli ste stranputicom. To je bio i Adamov put i zato je i izgnan iz raja. Pokajte se i bićete spaseni. Isus i nije došao da oslobodi Izrailj od Rima, već da oslobodi dušu čovekovu od greha.'

– 'Čujte, sad ovo. O kakvom grešnom Adamu on govori? Ko je bio taj?' – grohotom su se smejali razbojnici.

– 'Okrenite se ka istoku, odakle sunce izlazi i život nastaje, a ne ka zapadu, gde sunce zalazi i nastaje mrak. Samo na istoku su svi putevi obasjani već ranom zorom i lako ćete pronaći pravi. Zašto tonete u mrak zapada? Tamo sunce zalazi, a ne izlazi. Sva dobra dela dolaze samo od Boga, ali i od ljudi koji su se pokajali radom i molitvom i svojim dobročinstvima zaslužili ljubav božiju. I kad čovek učini neko dobro delo, ne može ga pripisati sebi, već Bogu, jer je vođen božijim prosvetljenjem da tako čini. Vi ste sada grešnici i ničim se dobrim ne ističete. Boga ste zaboravili i o Bogu ne mislite. Ali, ako se pokajete i obratite Bogu, odmah će vam pomoći i odmah ćete osetiti ljubav i dobrotu njegovu. Ljudi se i ne mogu ničim drugim pohvaliti već ljubavlju božijom i dobrotom božijom.

Pokajte se iskreno u srcu svome, jer ne pomaže molitva rečima ako srce ne učestvuje u molitvi. Samo usrdnu molitvu sluša Bog. Uzalud su puna usta molitve ako je srce prazno. Ono što nas najviše čini ljudima nije naš razum, već naše srce. Samo iskreno pokajanje i molitvu u srcu Bog čuje. Niste ni vi za sve krivi. Zaveli su vas lažni proroci i poroci i odveli na put greha. Ali, Bog je pravedan i On zna meru svačije krivice. Velike ste grehove počinili već do sada. Koliko li ste samo ljudi unesrećili i pobili u svojim krvavim pohodima. Kad vam bude oprošteno, više ćete ljubiti Boga. Gresni vaši odbijaju dobro od vas. I što više grešite, sve manje ćete dobra imati i vaše srce će postajati neosetljivo za ljubav. Prestanite sa gresima vašim i pokajte se, i sve će vam biti od Boga oprošteno. Samo pokajanje vodi ka ljubavi božijoj i samo tako ćete biti spaseni. To vi sada ne možete videti, jer u vama preovlađuju zlobne misli i seme demonsko. Oslobodite se zlih misli koje vas

navode na greh i koje donose samo smrtonosne plodove. Na vreme je Bog opomenuo Kaina, ali on nije hteo čuti opomenu, nego je pustio da paklena pomisao na brata donese zlo i bratoubistvo.'

– 'Hoćemo li dozvoliti starcu da nas i dalje ovako vesla svojom pričom? Sad je tu još i nekakav Kain. Ko će ih sve popamtiti! Prekinimo ovu lakrdiju. On nas samo zamajava, a ko zna šta nam sprema njegova bratija?' – dere se jedan hromi razbojnik sa odvratnim licem bez jednog oka, pa su ga, valjda, zbog toga ostali u grupi i zvali Neron.

– 'Prekini, Nerone!' – zagrmi vođa družine – 'Biće dosta kad ja kažem. Nastavi ti igumane, samo ne znam kuda sve ovo vodi. Puno sam ljudi slušao koji su govorili da je Isus bio samo mađioničar i buntovnik protiv Rima. I meni je jasno, kao što su dva i dva četiri, da on nije imao nikakve čudotvorne moći i da nije bio proboden kopljem, već se samo onesvestio od danonoćnog ispitivanja i mučenja, pa se kasnije, u toku noći, probudio u studenom grobu. To je iskoristio da se tajanstveno pojavi, kako bi se mislilo da je vaskrsnuo. Svako zna da su stari Jevreji svoje mrtve sahranjivali u pećinama isklesanim u steni i da su ulaz zatvarali kamenjem. Taj vaš Isus nije bio mrtav kad su ga sahranili, već se samo bio onesvestio od iscrpljenosti i prevelike žege. U pećini, gde su ga sahranili, bilo je hladno i on je u toku noći ponovo došao sebi i smislio laž o svom podizanju iz mrtvih.

Postoji i druga verzija o svemu tome, i to još gora po vas hrišćane. Neki tvrde da Isus uopšte i nije bio na krstu. Jedan deo njegovih učenika, i to onih u koje je imao najveće poverenje i koji su bili upućeni u postojanje tajnog plana, našli su i podmetnuli dvojnika, nekog odbeglog i maloumnog roba. Ubedili su ga da mora umreti na krstu razapet, ako hoće da se oslobodi greha za svoje bekstvo. Obukli su mu Isusove haljine i tako niko nije ni primetio prevaru. Rimski vojnici, koji su sprovodili trojicu kažnjenika na raspeće, nisu to mogli primetiti, jer niko od njih nije ni poznavao Isusa ranije. Taj odred vojnika je i prvi put doveden iz nekog udaljenog garnizona. Jadnom tom robu su Isusovi učenici dali još i opijum, i on je bio potpuno u besvesnom stanju, i nikako nije mogao shvatiti o čemu se tu radi, zbog čega se okupila tolika svetina i zbog čega tolika vika i galama. Za vreme samog raspeća tog roba, Isus se, kažu, nalazio skriven u udubljenju jednog zida, tu u blizini same Golgote i posmatrao svojim očima raspeće nevinog čoveka, svog dvojnika. Eto kakav je bio taj vaš Isus Hristos! Zar on može da propoveda milosrđe kad može da gleda smrt i raspeće nevinog čoveka, i to kao podmetnutog njegova dvojnika, kako bi sačuvao svoju glavu? Kakvo

vaskrsenje? To niti se desilo niti je iko video. To čak ne piše ni u Bibliji. Njegovi učenici su proširili tu laž. Sve ovo sam čuo od drugih. Priča o Hristu je izmišljena, legenda, kao i svaka druga legenda. Stvorio ju je on sam i njegovi apostoli, jer im je tako odgovaralo. To je jasno kao dan i noć. Pa i ti to, igumane, znaš, da nijedno jevanđelje ne opisuje taj sam trenutak Isusovog vaskrsenja, jer ga nije ni bilo. Gde je ta vojska božijih anđela koja je trebalo da siđe na zemlju i spasi posrnuli svet? Gde je taj krst sa koga je Isus trebalo da se uspne na nebo? Sve je to samo jedna izmišljotina i teška laž. To i sam znaš, igumane!’

– ‘Ne može jedna izmišljena priča ili legenda, kako vi to kažete, da uradi sa narodom ono što je Isus stvarno uradio. Doba pre Spasitelja i ono posle njega nikad više neće biti isto. Sa Isusovim dolaskom pomerili su se temelji sveta. Naše doba počinje Hristovim rođenjem. Ono što je bilo pre njegova rođenja možemo da izučavamo, ali to više nije naše doba, obeleženo je drugim brojevima i drugim načinom mišljenja i života. Sa Isusovim dolaskom čovečije srce je počelo da puca i krvari, jer se sudarilo sa mržnjom, zlobom i zavišću, ali je izdržalo. Doba pre Spasitelja je mrtvo i ne pokreće više istoriju, ne pokreće ljude. Cezar, Avgust, Neron, Kaligula i drugi rimski carevi su dizali veliku buku i, kažu, pravili i pisali istoriju. Ali, ko danas pada u vatru zbog Cezara ili protiv Cezara, za Avgusta ili protiv Avgusta? Isus, naprotiv, neprekidno živi u nama. Ima ih još koji ga vole i koji ga mrze; koji poštuju njegovo stradanje i koji uživaju u njegovom unižavanju i njegovim mukama. Ali, upravo to što i takvi postoje, što ga unižavaju i mrze, kazuje nam da je vaskrsnuo i da je živ.’

– ‘Opet ti, igumane, nastavljaš istu priču. Samo mlatiš praznu slamu kako bi dobio u vremenu. Iznesi bar jedan stvarni dokaz o njegovom vaskrsnuću.’

– ‘Vi mislite da Hristos nije postojao, da nije vaskrsnuo i ponovo se ukazao. Samo takvi kao vi, neznabošci i nevernici, misle da mogu jednim potezom pera izbrisati sve što je on uradio i stvorio. Ali, šta ćemo sa hrišćanstvom? To se ne može izbrisati. Da se to moglo uraditi, uradili bi rimski carevi koji su imali najveće vojske i najveće carstvo na zemlji. Naš Spasitelj i njegovi sledbenici su pobedili tu silu goloruki, svojim dobročinstvima, nadom, oprostom i ljubavlju. Zato se i moglo dogoditi čudo, da su Isusa jače voleli oni koji su ga ranije mrzeli. To se dogodilo i svetom Pavlu. Sa Isusovim rođenjem pomereni su temelji sveta, jer se pomerilo i promenilo srce čovekovo. On ima dovoljno ljubavi za celo čovečanstvo, za

celi ljudski rod. Dok On nije sišao na zemlju, duboko u mulju i blatu bilo je zatrpano srce čovekovo. Sa Isusovim dolaskom promenilo se i pomerilo srce čovekovo i počelo da puca i krvari, jer se sudarilo sa zlobom i mržnjom ljudi jednih prema drugima. On je ljudskom rodu doneo nove zakone koji daju smisao životu na zemlji. Snaga i smisao našeg života su naša duša i naša vera, a naše telo trune i pretvara se u prah, kao i sve drugo fizičko i telesno. Samo snagom naše vere u Boga i čistotom naše duše možemo pomerati brda i činiti čuda.'

– 'Iz svega što si do sada kazao, igumane, nama nije jasno da li to govoriš o čoveku koji je želeo da postane Bog ili o Bogu koji je želeo da postane čovek. Samo praviš zbrku. Ni tebi samom nije jasno šta pričaš, jer izmišljaš kako bi dobio na vremenu.'

– 'Mnogi kažu da je Hristos prorok slabih, a On, naprotiv, daje snagu onima koji su malaksali, i iznad careva uzdiže one koji su potlačeni. Neki, opet, kažu da je Hristovo učenje vera onih koji su bolesni i onih koji umiru, a On leči bolesne i vaskrsava mrtve. Jedni, opet, kažu da je On Bog tuge, a On svoje verne sledbenike poziva da se raduju i svojim prijateljima obećava večnu gozbu i radost. Pogledajte samo cvetnu livadu odevenu u hiljade najlepših raznobojnih cvetova. Takvu radost i lepotu može da stvori samo Bog. I sve što je na zemaljskom šaru lepo, to je i božije delo. Bog stvara život i radost na zemlji. Isus nije bio varalica i podvodio naivni narod pod rimske mačeve, kako vi to kažete. To je bila lažna optužba. Jevrejski prvosveštenici su znali da ga oni ne mogu osuditi na smrt bez dozvole Rima, pa su zato i smislili tu podvalu da je On bunio narod protiv Rima. Prvosveštenik Kajafa i njegov sinedrion su ga osudili na smrt, jer su Ga se bojali. Bojali su se istine da je On Sin božiji. Čuda koja je On činio, niko ne može poreći, jer su postojali mnogobrojni svedoci. Vi mislite – što nije moguće vama bezbožnicima da nije moguće nikome, pa ni Sinu božijem. Naravno da za razbojнике i bezbožnike kao što ste vi čudesa o izlečenju i povratku iz mrtvih nisu moguća, jer vi živite u zlu i verujete samo u smrt i to je put kojim idete. A onaj ko priziva zlo, to će ga i snaći. Ko mačem seče, od mača će i poginuti. To su večne istine. Ne samo da je Isus činio čudesa, već i sve što je u vezi s njim i njegovom verom ima moć. Samo njegov dodir je bio dovoljan da gluvi čuju, slepi progledaju, hromi prohodaju. Ali, čudesa su moguća samo za one koji istinski veruju i koji idu putevima božijim. Opet vam kažem, ne samo da je Isus činio čudesa, već tu moć imaju i neke freske i ikone koje prikazuju prizore iz njegova života, života Bogomajke Presvete Bogorodice, života njegovih apostola i mnogobrojnih drugih svetaca. Ako

vam je teško poverovati u ono što je Isus činio' – uporno nastavlja iguman – 'kako li bi vam tek bilo teško poverovati da postoje i čudotvorne ikone koje čine čudo izlečenja. Da to nije moguće, zašto bi dolazilo na hiljade hodočasnika da se poklone čudotvornoj ikoni ili da je dodirnu? Nema tu nikakvih vradžbina i trikova, kako vi, bezbožnici, to kažete. Mi vidimo objašnjenje toga u sledećem. Za vas je to neobjašnjivo i pitate se kako dodir ili pogled na ikonu može dovesti do izlečenja. Ali, vi treba da imate u vidu da postoji razlika između hladnog pogleda vas, bezbožnika, i pogleda istinskog verujućeg čoveka upravljenog na ikonu. I u pogledu ima nešto, kao i u ruci koja dodirom leči. Zar se i pogledom ne nastavlja dodir?

Postoje mnoge čudotvorne ikone u hramovima hrišćanskog pravoslavlja koje čine čuda izlečenja. Jedna takava ikona Presvete Bogorodice ima i u manastiru Rusikon, ovde, na Atosu. Zato na hiljade hodočasnika dolazi ovamo radi pomoći i izlečenja. Dolaze iz udaljenih mesta – Soluna, Carigrada, Srbije, Bugarske, Rusije. Očima smo svojim videli kada su prošle jeseni došla dva bogalja u Rusikon da se poklone ikoni Presvete Bogorodice. Jedan je imao oko trideset godina i bio je hrom. Desna noga mu je bila potpuno oduzeta. Drugi, nešto stariji, imao je obe noge otekale kao bure, jer je patio od neke vodene bolesti. Obojica su se jedva kretali uz pomoć štaka. Za vreme jutrenja, onaj prvi se primakao svetoj ikoni i samo što ju je poljubio, momentalno se osetio zdravim. Položivši svoje štake, pokloni se ikoni do zemlje, što nikad ranije zbog bolesti nije mogao učiniti. Kada je izašao iz crkve, odmah je bacio svoje štake. I drugi je bio izlečen od svoje vodene bolesti, čim se dotakao svete ikone. Samo pre dva meseca neki čovek je došao sa potpuno oduzetom levom rukom. Kada je dodirnuo ikonu, osetio je potpuno izlečenje. Takvo čudo i takvu sreću može doživeti samo onaj ko se usrdno moli Caru nebeskom Isusu Hristu i Carici nebeskoj Presvetoj Bogorodici. Onaj ko veruje u jedinog Boga živoga i ko ide putevima božijim, za njega su i čuda moguća.

Kao što verujući čovek može da čini čudesa, ne on sam, već to čini Bog kroz čoveka, zašto bi bilo nemoguće da to čini i ikona čudotvorka, ne sama po sebi, već to čini Bog kroz ikonu. A Bogu je sve moguće. Da, da. Smejte se vi, ali ćete se i sami uveriti da Bogu ništa nije nemoguće. Zato su i čuda moguća, samo ako se snažno veruje. Neki kažu da ta stara ikona leči svojom energijom nagomilanom kroz vekove, koju ona (ikona) predaje onima koji je dodirnu i kojima je potrebna. Ikona je kroz vekove uzimala od onih koji su imali višak i sada tu energiju kao lek daje onima koji je nemaju dovoljno i tako ih leči. U stvari, to sve Bog čini kroz ikonu. Tu energiju čini moć vere onih koji su došli da traže pomoć. Kao što Bog može da čini čudesa kroz verujuće ljude koji su se za to pripremili svojim delima, tako isto Bog može

da čini čudesa i kroz ikone. I sam naš Spasitelj je to pokazao svojim primerom. Lečio je druge svojim dodirima, vraćao vid slepima i slično. Na sve njih je On prenosio svoju božansku energiju. Samo istinska vera u božansku snagu i božansku ljubav može pomoći da se nađe izlaz i iz najtežih situacija, pa da se dogode i čuda. Bogu je sve moguće.

I bolesnik koji istinski veruje, a koji je odlučio da pođe na daleko hodočašće da se pokloni čudotvornoj ikoni ili čudotvornim moštima nekog sveca, već je započeo duhovnu pripremu za svoje natprirodno ozdravljenje svojom bezgraničnom verom u mogućnost postojanja čuda i mogućnost natprirodnog ozdravljenja. Ili, uzmite ovo čudo. Manastiru Sv. Pantelejmona, ovde, na Atosu, pre dve godine došao je u posetu jedan mladi ruski princ. Zaželio je da se provoza konjskom zapregom uskom stazom pored strme morske obale. Ispod puta se nalazila velika provalija sa strmim liticama i ostrim kao nož stenama. Dolje duboko nalazio se morski ambis u koji je bilo strah i pogledati. Konjska zaprega se nečeg uplašila i otrgla, a kola pojurila prema dole, u ambis. Mladi princ je već video svoju smrt. Samo je zažmurio i pomolio se Bogu. Sledeći trenutak, kad je progledao, oko njega je vladala grobna tišina. Kola su se zaustavila na samoj ivici jedne oštre stene i skoro visila u zraku nad ambisom. Samo božanska moć je imala tu snagu da zaustavi kola nad samom ivicom provalije i spasi život. Svako ko doživi tako nešto ili, kako mi to kažemo, susret sa smrću, i to samo za jedan trenutak, menja svoj život iz osnova i zauvek. Mladi princ nije više niti poželio, niti pomislio da se vrati kući na dvor svoga oca, već je ostao ovde i posvetio svoj celi život služenju Bogu. I ovo nam govori da se svaki čovek bolje ubeđuje razlozima koje je sam otkrio ili doževio, nego onima do kojih su došli drugi.'

U zanosu svoje vere iguman i dalje govori sa sve žešćim žarom i ne obraćajući više pažnju na razbojнике, kao da nije ni svestan njihova prisustva i nevolje koja ga je snašla.

– 'Kako vi, hrišćani, igumane, možete verovati u takvu glupost da kad čovek jednom umre da može da oživi' – ne odustaju ni razbojници sa svojim izazivanjem. – 'U to sa vaskrsnućem samo glupi, bolesni i umirući mogu poverovati, jer im ništa drugo i ne preostaje. I još jednom da vam ponovimo: to vaše hrišćanstvo je vera bolesnih, izgubljenih i umirućih. To je vera gubitnika. Eto šta je vaše hrišćanstvo.'

– 'A ja vama, opet, kažem da je ovo jedina istina: Isus je razapet, umro i vaskrsnuo. Da toga nije bilo, život bi bio besmislen. Čoveku je potrebniji

smisao života nego sam život. Zar bi uzalud u narodu postojala izreka da onaj ko zna *zašto* živi, taj će lakše podneti i svakojako *kako* da živi. Ako smo prožeti osećanjem beznađa i život nam izgleda besmislen, onda tu nikakvo materijalno bogatstvo ne može pomoći. Vi ste nesrećni i izgubljeni, jer ste prekinuli vezu sa Bogom. I vi sami znate da je vaš život besmislen i ne znate zašto postojite. Svojim zlodelima vi se sve više udaljavate od Boga i zato i jeste nesrećni i usamljeni, ostavljeni od Boga, jer ste i zaboravili na njega. Bog bi vam odmah pomogao, samo ako se pokajete. Pokajanje donosi oprost i vodi ka iskupljenju...

Ogromna je snaga božija. Pogledajte iznad sebe, u nebo. Pogledajte onoga koji nas je stvorio. Pogledajte koliko zvezda ima i koliki je svemir. Sve je to Bog stvorio. I sve to božanska snaga drži na okupu i ništa ne skreće ni levo ni desno, već sve stoji ili se kreće u savršenom redu. U celom svemiru vlada savršen red, jer je te prirodne zakone Bog stvorio i sve što postoji Bog je stvorio. Po tome se može videti kolika je snaga božija. Ovaj savršeni prirodni poredak postoji zahvaljujući našem Stvoritelju, koji je i nas stvorio sa određenim ciljem. Zato je Bog i nama ljudima dao veru da u svemu vidimo smisao, red i sklad, a ne metež i kaos. U tome nam naša hrišćanska vera pomaže. Uzaludna su vam vaša blaga koja dobijete pljačkom i razbojništvom, kad u sebi osećate kaos i užas, uzrokovan strahom od božanske kazne za svoja zlodela i nedela. Samo vera pomaže čoveku da povрати mir i sklad u duši i da nađe smisao života. Istorija nas uči da je bilo naroda bez vladara i bez kraljeva, ali ne i bez vere. Ako je i bilo takvih, oni su nestali sa istorijske pozornice. Čovek ne može odgonetnuti zagonetku života, ako ne veruje. U našoj hrišćanskoj nauci *verovati* znači *voleti*. I opet vam moram ponoviti da Hristovo stradanje i njegova žrtvena ljubav za palo čovečanstvo, nas uče da ono što nas najviše čini ljudima nisu samo sposobnosti razuma, već sposobnosti našeg srca, sposobnost da volimo. Njegova bezgranična ljubav i stradanje su naše iskupljenje i naše spasenje.

Vi sada vršite nasilje nad ovim svetim hramom, i to iz koristoljublja. Time nanosite najveću štetu sebi, samo vi to ne vidite. Štetu svoju ne vidite, jer ste zaslepljeni onim što mislite i što nameravate činiti i dobiti razbojništvom i pljačkom. Ali, gresi vaši i šteta vaša biće daleko veća. Vi jeste bezbožnici, ali se i vi bojite smrti, kao što se klevetnik boji suda i istine. A čega se neko boji, to će ga i snaći. Bog je pravedan prema bezbožnicima, nasilnicima i klevetnicima, a preblag prema pravednicima i bogougodnicima. Onog što se bezbožnici, nasilnici i klevetnici plaše, to Gospod i pušta na njih, a ono čega se pravednici i bogougodnici boje, to Bog otklanja od njih. Pravednici i bogougodnici boje se samo greha. Bog otklanja

grehe od pravednika i bogougodnika i upravlja ih na put dobročinstva i uleva ljubav u srca njihova.

Bog je kazao da će onaj ko seje bezakonje i ne poštuje njegove zapovesti, živeti u mukama i umreti u njima. Možda će vas te muke i zaobići danas i sada dok činite ovakvo bezakonje. Ali, doći će muka neizostavno po vas i to u onaj čas kad se ne budete nadali. Bog neće tada čuti vaš vapaj za pomoć i spas. Odgovaraćete pred sudijom velikim i pravednim. Kao što kazna stiže majku koja odvaja dete od oca svoga ili otac dete od majke svoje, pa dete ostaje samo i ne zna za ljubav oba roditelja – tako ćete i vi patiti. Zamislite koliko može patiti otac ili majka koji vole svoje dete, a uskraćeno im je da ga viđaju? Kolika li je tek patnja ako ga ne vide dvadeset ili više godina ili nikad. Niko nema to pravo da odvaja ili odvraća pravednike od ljubavi božije, jer smo mi svi deca božija. Kain⁸ je izvršio bratoubistvo i zato ga je snašlo prokletstvo neprekidnog lutanja. Sodoma i Gomora posejaše bezakonje, pa ih snađoše grozne muke i smrt. Setite se Iroda i Jude. Ko seje bezakonje i žnjeće ga.'

– 'Ovo više ne mogu da slušam. Starac počinje i da preti. Kain, Sodoma, Gomora, Irod, Juda. Sve mi se zbrkalo' – povika razbojnik koga su zvali Neron.

– 'Ti više da nijednu nisi zucnuo' – prekida ga vođa udarajući ga snažno. – 'Samo ti, igumane, nastavi. Dosta će biti onda kad ja to odlučim i kad ja to kažem.'

Ovde iguman zastade u svojoj nedoumici, pitajući se da li se vođa još uvek izruguje ili misli ozbiljno. Posumnja da reči koje je izgovorio nisu delovale i opet se priseti Isusa da tamo gde sila caruje nema mesta za ljubav. Ipak odluči da nastavi, verujući da će Hristove reči pokolebati razbojnike u njihovoj nameri.

– 'Ima li ikoga na svetu kome ovo nije jasno? Ko ne veruje apostolima – taj veruje Irodu, Kajafi i Neronu, koji su bili neprijatelji Istine, neprijatelji Hristovi. Ko ne veruje stradalnicima za istinu, taj će poverovati njihovim mučiteljima. Vi se izrugujete svetinjama božijim, jer ne verujete da će Bog doći ponovo i zato se ne bojite ničega.'

⁸ Ova priča o Kainu i Avelju je napisana u 10. veku prije Hrista. Ona izlaže biblijsko učenje o smrtnom grehu i smrtnom nasilju među ljudima i narodima. Ubistvo čoveka je uvek zločin protiv čoveka i Boga: svaki čovek može postati ubica ako dopusti da ga obuzmu strah, ljubomora i mržnja. Želja za osvetom navodi na nasilje. Zakon odmazde izgleda kao da propisuje osvetu, a prema Bibliji, on zapravo sprečava da se ona razvije u nekontrolisano nasilje.

– 'Pa zašto ga još nema? Neka dođe već jednom kad stalno ponavljate i pretite da će doći, a već je prošlo više od hiljadu godina pa ne dođe!' – sav uzrujan izdera se vođa.

– 'On se već jednom vratio, i to pobednički. Zar nije pobedio, i to goloruk i bez oružja, svoje najljuće neprijatelje, rimske careve i njihove legije, najveću silu na zemlji sa najvećim vojskama? Ljubav, nada, opraštanje i prosvetljenje bili su njegovo ubojito oružje protiv rimskih careva i rimskih legija. Ako su Rimljani ovozemaljskog Isusa razapeli na krstu, vaskrsli Isus se vratio i osvojio Rim. Nije li njegova nauka postala zvanična religija tog istog carstva, iako su se Rimljani protiv toga žestoko borili i poubijali na hiljade nedužnih, samo zato što su prihvatili Hristovo učenje? Zar treba veći dokaz o božanskoj prirodi našeg Spasitelja? I doći će opet, da kazni neverne i nagradi pravedne. Ovo je vreme našeg Hrista Spasitelja i zato ovo vreme zna i za život besmrtni. Carstva kao što su bila egipatsko, vavilonsko, asirsko, rimsko i persijsko, razorena su i nestala, a Carstvo božije, Carstvo našeg Hrista Spasitelja će trajati večno. Mačevi kojim su sekli Egipćani, Rimljani, Asirci, Vavilonci i Persijanci su otupeli i polomljeni, a pobedila je večna ljubav Carstva nebeskog.'

– 'Bolje bi ti bilo, igumane, da ne ideš okolo i ne vrdaš, već da odgovoriš na pitanje: kako to da prođe više od hiljadu godina, a od njega ni traga, a uvek pretite njegovim dolaskom i sudnjim danom?'

– 'On je obećao da će doći. I doći će sigurno da spasi verne i kazni neverne. I znate šta: za Gospoda je hiljadu godina kao za nas jedan dan. Samo naš Spasitelj može da se provoza na točkovima vremena, jer on time i upravlja i može da se vozi i kreće i u prošlost i u sadašnjost i u budućnost. Zato se i ne žuri njemu besmrtnom i niko ne zna čas i dan njegovog dolaska. Vama se žuri, jer vas vaši gresi u smrt vode, a njemu se ne žuri, jer je besmrtan. Pokajte se pre nego što smrt zatvori vrata vaših života. Pošto ne možete znati dan i čas vaše smrti, najbolje je da se pokajete danas, i to odmah. Prestanite vaše napade na ovaj sveti hram. Gospod će vam suditi po delima vašim. Odgovaraćete pred Sudijom velikim i pravednim!

Vi ste gnevni ljudi i zato još više grešite. Pokajte se i budite gnevni na svoja dosadašnja dela, pa nećete više grešiti. U vas se uselio satana i budite gnevni na njega. Vaša srca su puna straha i mržnje, zato u njima i nema mesta za ljubav i pokajanje. Ali, za sve ima leka. Pokajte se i Bog će vam

oprostiti. Božija ljubav i snaga su veliki. *Njega i vetar i more slušaju.*⁹ Ima leka za svakoga, čak i za najokorelije nevernike i kriminalce. I sami ne znate kakva ste sve nedela činili, dok se ne počnete kajati. Vi robite ovaj sveti hram, a i sami ste sebi najveći robovi. Robovi svojih strasti i svoje pohlepe. Zato i činite ovakva nedela. Ali, opet vam po stoti put kažem, pokajte se i Bog će vam oprostiti. Božanska ljubav i snaga su veliki. Može planine da premešta, da isceljuje bolesne, da vraća vid slepima i da vaskrsava iz mrtvih. Sve je to činio i naš Spasitelj, i za to postoji na stotine svedoka.'

– 'Igumane, najviše volimo ono kad kažeš da tog vašeg spasitelja slušaju more i vetrovi. Znači, može da naredi da oluja prestane i da se pobesnjelo more umiri. Kako ti ono kažeš: *njega i vetar i more slušaju*. Moram priznati da mi se ne dopada ovo što sad govoriš. Ti nama kažeš da nismo svesni svojih greha i da ne znamo šta radimo. Ali, ni ti ne znaš šta pričaš' – grmnu ljutito vođa i nastavi dalje. – 'Ima li išta nerazumnije od toga što vi hrišćani radite? Slavite ubistvo i smaknuće onoga za koga uporno tvrdite da je vaš spasitelj i koga neizmerno volite.'

– 'Hristova nauka uči da je njegovo stradanje i raspeće bio neophodan korak za daleko veće pobeđe. Njegovo smaknuće nije bilo poslednja reč. Poslednja reč je bila njegovo vaskrsenje, da je On pobedio smrt za sve nas, ustavši iz groba. Zato tu nema ničeg nejasnog i nerazumnog! Krst jeste bio sredstvo Isusove smrti, ali i sredstvo njegove pobeđe. Vi napadate nevine ljude i ovaj sveti hram. I što više činite to, sve više padate u tamu i greh. Vi

⁹ Prema Bibliji, tokom jedne oluje na moru, od straha izbezumljeni učenici bude Isusa govoreći: *Gospode, izbavi nas! Izgibosmo!* (Mat 8, 25) On smiruje vjetrove i oluju na moru govoreći im: *Zašto se bojite vi, malovjerni* (Mat 8, 26). A ljudi čudiše se govoreći: *Ko je ovaj da ga slušaju i vjetar i more?* (Mat 8, 27). *Ama ko je ovaj da ga i vjetar i more slušaju?* (Mar 4, 41). U Jevanđeljskoj priči koja se ovdje pominje Hristos je napustio obalu Galilejskog mora zajedno sa svojim učenicima. On spava na pramcu ladice udobno, sa glavom koja počiva na jastuku. Diže se bura, smrt je na lađici, strah se uvlači u srca učenika. Bore se da se zaštite u krhkoj ljusci čamca, i osjećaju da su poraženi. Tada se obraćaju njemu koji je njihov spas, ili bi bar trebalo da bude; vide da je On, koji bi trebalo da bude njihov Spasitelj, potpuno ravnodušan, spava, odmara se, i da se povrijeđenosti doda i uvreda, ne samo da spava nego se još i smjestio udobno, sa glavom na jastuku. I u ovoj priči se vidi da nam je za sve naše nevolje (za patnje, za strah, za tjeskobu, za bolesti, za smrt) najlakše okriviti Boga ne gledajući šta i kako mi radimo, da li smo grešni i jesmo li u pravu ili ne. U ovoj priči se vidi da se učenici osjećaju poraženi. Tu je smrt i nema više nimalo snage i nimalo nade. Okreću se njemu i bude ga, možda čak i grubo, jer su njihove riječi grube: „*Po Tebi bismo mogli i da izginemo.*“ Umjesto da mu kažu: „*Ti si Gospod, jedna tvoja riječ biće dovoljna da nas spase.*“ Ne, oni priznaju poraz i prihvataju ravnodušnost božiju. Sve što žele od ovog Boga koji je postao čovjek, i pokazao se nesposobnim da im pomogne i spase ih, ako već ne može ništa bolje da učini, jeste da bude u mukama, u očaju, zajedno sa njima i da umre sa njima, ne da se udavi u snu i da ne sazna da će smrt poraziti život. I Hristos se okreće od njih, i ne osvrćući se, kaže: „*Koliko ću još biti s vama, malovjerni.*“ Zatim, obraćajući se oluji naređuje moru da se smiri i vjetru da prestane, prenoseći, takoreći, svoj sopstveni mir, svoju sopstvenu vedrinu i svoj sopstveni sklad na sve oko sebe. Kod učenika je bilo drukčije, jer su dozvolili da bura bjesni ne samo oko njih, već da bjesni i u njima. Bura je postala njihov unutrašnji doživljaj i pobijedila ih. U Hristovom slučaju bura je ostala izvan njega. On je nju pobijedio. Ovim se kaže da je Hristov dolazak donio svijetu vječnost, stabilnost, spasenje i sigurnost, a ne nesigurnost i krhku bezbjednost malog čamca. (Izvori: J. Musset: *Svet Biblije*; A. Bloom: *God and Man*; M. Baigent, R. Leigh i H. Lincoln: *The Messianic Legacy, Sveta krv – Sveti gral*)

mislite da vas Bog ne čuje kako hulite na njega. Bog čuje i vidi sve. Ali čućete i vi njegov glas. Ubrzo ćete osetiti pogled Boga koji će da vam sudi za vaša grešna i neokajana dela. Pogled Boga učiniće da skrenete s uma, a kad čujete njegov glas, zemlja će se zatresti!’

– ‘Vidite sad i ovo. Starac uporno preti. Kao da smo mi u nevolji, a ne on. Baš bismo voleli da čujemo taj gromki i preteći glas njihovog Boga, i to pre nego što nam padnu šaka’ – izrugivao se razbojnik koga su zvali Irod.

– ‘Na Jordanu se čuo glas gospodnji, kada je sveti Jovan Krstitelj krstio Spasitelja’ – opet počeo da govori iguman i nastavi sa još većim žarom – ‘na moru Galilejskom, kad su bile bure i vetrovi, čuo se glas gospodnji, i bure su se utišale i vetrovi utihnuli. Glas gospodnji čuo se i na svadbi u Kani Galilejskoj,¹⁰ i voda se pretvarala u vino. Na Crvenom moru čuo se glas gospodnji i more se razdvojilo kako bi narod jevrejski bezbedno prošao i pobegao iz egipatskog ropstva. More se ponovo sastavilo, po naredbi božijoj, kako Egipćani ne bi mogli sustići Jevreje. Tako Bog izbavi narod izabrani i dotadašnji robovi udoše u slobodu, kličući Gospodu: *Slavno se proslavi!* Bogu je sve moguće.

I u pustinji se razleže glas gospodnji, i poteče voda iz suvog kamena. Sve se to dešavalo po glasu i naredbi gospodnjoj. Božiji gnev je trenutao, a njegova milost bezgranična ako se pokajete. Ne budite tako neblagodarni prema Bogu. Kako će se Bog na vas smilovati kad na njega nikad i ne pomislite? Ne možete vi osetiti milost božiju kad se svojim gresima sve više udaljavate od njega. Samo pokajnici osećaju svetlost i radost božiju. Očistite svoje srce od mržnje i grehova i napravite mesto za ljubav i odmah ćete osjetiti blagost i ljubav božiju. Vi kažete da ne verujete u Hrista Boga i u snagu njegovu. Ako Bog može izvesti vodu iz suvog kamena radi utehe ljudima, može i oganj sa neba pustiti, i poplavu narediti i zemlju zatresti da kazni neposlušne. Pogledajte šta je snašlo Sodomu i Gomoru. Ti grešnici su zaslužili božiji gnev i zato su kažnjeni. I vas će stići kazna ako se ne pokajete i ne prestanete sa vašim nedelima. Sručiće se božiji gnev i na vas. Nećete ni osjetiti kako je brzo došlo, i to bez najave i opomene.’

– ‘Ne treba nam njegov oganj. I bez njegove pomoći spalićemo vaš manastir, a ako može izvesti vodu iz kamena, neka je izvede i dâ je vama. Već ste počeli crkavati od žeđi. Neka vam pomogne. Vi se samo uzdajete u to da će ‘nebesa intervenisati’ i da će Bog doći da vas spasi i da vam pomogne.

¹⁰ Svadba u Kani Galilejskoj, na koju su pozvani Isus i Marija, njegova majka. Kako je vina ponestalo, Marija to napominje Isusu, koji toga dana čini svoje prvo čudo ili znak. (Izvor: J. Musset: *Svet Biblije*)

Vi ste bogougodnici, zna on to. Neka vam pomogne. Nemamo ništa protiv. Nama njegova pomoć ne treba! – dovikuju razbojnici smijući se.

– 'Odustajanjem od greha dobićete nove živote. To se dešava svakome ko se istinski pokaje. Kad se iz dubine svoga srca pokajemo i zgradimo se nad svojim gresima, tad smo ponovo rođeni. Tad počinje novi život. Oslobodili smo naše srce i našu dušu od mržnje i zavisti. Iz dubine srca smo se pokajali i ponovo smo duhovno rođeni i započinjemo novi život. Bog oprašta sve ako se pokajemo i ne pita nas ko smo bili ranije, već ko smo sada. Nismo više ono što smo bili i to je ponovno rođenje. Valjali smo se u kalu greha. Pokajali smo se i više to nismo. Bog nam je oprostio. Ponovo smo rođeni. Promenili smo svoje ponašanje, promenili smo se i u duši i u srcu. Ponovo smo duhovno rođeni. Započinjemo novi život, osolobođen od strahova, gneva, zlopamćenja, zavisti i mržnje. Počinje svetlost i radost, a prestaje mrak i mržnja. Pokajanje je početak i u srce ulazi ljubav, a krajnji cilj ljubavi je spasenje. I najneosjetljivije ljudsko srce, ispunjeno prosvetljenjem i toplom ljubavi našeg Boga Isusa Hrista, izađe na pravi put, jer ga vodi ljubav božija i ruka gospodnja. Zašto se pokazujete tako neblagodarni prema Bogu, gazeći zapovesti njegove. Opet vam kažem da svojim gresima pletete novi trnov venac i stavljate na glavu njegovu. O, Gospode naš, Isuse Hriste, vrhovna visino svih napora i nadanja naših, poslednja stanico svih putovanja naših, približi nam se, nama koji gradimo i branimo ovaj sveti hram i njima koji ga napadaju i ruše! O, Gospode Isuse, blagi Gospode naš, pomiluj nas i spasi! Tebi slava i hvala zanavek. Amin.'

Posle ovih reči iguman, sav bled i u znoju, klону, i dva ga inoka pridržaše da ne padne.

– 'Izgleda da starcu nije dobro ili se toliko umorio da je odlučio da se preda. Počeo je da bunca besmislice i da govori o nekakvom ponovnom rođenju. Zar je i to moguće? Ili je poludeo ili nas samo obmanjuje da bi dobio u vremenu. Konačno je uvideo uzaludnost svoje vere i da mu nema spasa. I sami će prestati dalje da veruju kad im niko na molitve ne odgovara. Sad je trenutak da jače napadnemo dok su još zbunjeni i zabavljeni oko igumana. Srušićemo i spaliti njihov manastir, da ni kamen na kamenu neće ostati. Napadnimo snažno i složno, pa kom opanci kom obojci.'

Branici bi žao njihovog staroste shvatajući da on više nema snage da se nosi sa razbojnicima.

– 'Nikad se nećemo predati i daćemo svoje živote za veru Hristovu. Vi ste najbolji dokaz onog što je naš Spasitelj Isus iz Nazareta stalno govorio, da ljudi nemaju drugih neprijatelja do samih sebe. Učenje njegovih apostola je u srcima miliona. Iz ljubavi i zahvalnosti prema njima, koji su širili veru Hristovu, hrišćani daju imena svojoj deci Petar, Pavle, Jakov i Stefan, a psima Irod, Cezar, Neron, Pilat, Kaligula i Juda. Apostoli su postradali i umrli za veru Hristovu. I stotine hiljada drugih znanih i neznanih do sada je umrlo u najvećim mukama za veru i nauku Hristovu. Pristali su da umru u najvećim mukama i sveti Petar, i sveti Pavle, i sveti Jakov, i sveti Stefan i milioni drugih. Razapinjani su na krstove, bacani u oganj živi i u lavlje čeljusti i niko od njih nije hteo napustiti veru i nauku Hristovu. Izdavane su i naredbe rimskih careva da svako može ubiti hrišćanina u svako doba i gde ga god susretne. Sve je bilo uzaludno, jer božije stado nije uništeno, već je stalno raslo. Što je više isključivalih mladica i pupoljaka sa drveta odsečeno, iznicalo je sve više novih izdanaka i njihov rast bio je nezaustavljiv. Drvo je puštalo sve dublje korene i hranilo nove mladice i jačalo veru Hristovu u kojoj čovek nije greška neba, već njegov dar, njegova ljubav.

Snaga nas hrišćana leži u našem jedinstvu sa Bogom, našim Spasiteljem Isusom Hristom. Progoni i mučenja odvojili su mnoge od prijatelja i svojih najmilijih, ali nikad od ljubavi Hristove. Duša koja se bori sa iskušenjima nije Spasitelju nikad draža nego kad je izložena napadima zbog istine. Kad se vernik zbog istine nalazi na optuženičkoj klupi, Hristos stoji pored njega i uleva mu snagu. Kad se nalazi u okovima, u hladnim tamničkim zidinama, Hristos mu otkriva ljubav koja greje njegovo srce. Ako polazi u smrt Hrista radi, Spasitelj mu govori: *Oni mogu ubiti telo, ali ne mogu duši nauditi. Ne bojte se, jer ja sam sa vama. Pomoći ću vam, podupirući vas desnicom pravde svoje.* Tek bi to bio greh i sramota naša, ako i mi ne bismo postupili tako. Nikad se nećemo predati, niti ćete vi zauzeti ovaj sveti hram i pokolebati našu veru u nauku Hristovu. Vi ne znate kolika je naša ljubav prema Bogu. Mi hrišćani dobro znamo u koga smo poverovali i zašto za nas život ima smisla, jer onaj ko zna *zašto* živi, taj će podneti i svakojako *kako* da živi. Milioni hrišćana su bili izvrgnuti najvećim mukama, ali nisu popustili u veri svojoj. Bili su mučeni i glađu i žeđu. Dželatili su im prvo sekli prste na nogama, pa na rukama, pa zatim noge i ruke i, najzad, glavu, ali mučenici nikad, nikad nisu popustili, već su umirali sa Hristovim imenom na usnama i u srcu svome. I mi ćemo dati i poslednju kap krvi za veru Hristovu, za Boga našeg jedinog i za ovaj njegov sveti hram. Grešni ste, a kazna brzo sleduje greh, kao što noć sleduje dan. Dešava se to nekad sporije, a nekad brže, ali se dešava neizostavno. Što duže grešnici čekaju kaznu, duže pate, jer i sami znaju da će kazna doći, samo ne

znaju kad. I onda, kad shvate šta se dogodilo, obično je kasno da mole da kazna dođe što pre. Ali, ona će doći samo onda kad to Bog odluči. Umrećete u strahu, čekajući pravednu božiju kaznu.'

Kad razbojnici čuše ove reči, još žešće navališe psujući i izrugujući se svemu u čemu je utisnuto ime Hristovo. Zaključiše da su branioci u beznađu i očajanju, te da bi se mogli ubrzo i predati ako pojačaju svoje napade.

– 'Hvala starom igumanu i njegovoj bratiji na ovako divnoj propovedi i nauci, ali sad još više želimo da se uverimo u čudesa njihovog Boga. Udarimo još žešće nego do sada, i starac i njegova bratija će i sami uvideti uzaludnost svoje vere, jer nikakva pomoć im ne može ovde stići. I sami će prestati da veruju kad uvide da im nikakva pomoć sa neba ne dolazi, a bratstva ostalih manastira su se zavukla u mišije rupe i ne smeju pomoliti glavu od straha, a kamoli priskočiti u pomoć. Starac i njegova družina su se raspričali kao da nam drže predavanje o hrišćanstvu i Isusovim delima na nekom slavlju ili bogoslužanju u crkvi. Zaneo se starac u svojoj veri pa priča li priča, a zaboravio u kakvoj se nevolji nalazi. Podsetimo ih da znaju s kim imaju posla, pa kom opanci kom obojci' – ponovo je uzvikivao vođa družine.

Pošto više uzastopnih naleta na kapiju i odbrambenu kulu nije uspelo, negde iza ponoći napadi iznenada prestadoše. Branioci sa vrha odbrambene kule javiše da se gusari u žurbi povlače prema morskoj obali. Iguman naredi da i dalje celu noć moraju držati straže i da celo bratstvo bude u pripravnosti iz straha da bi se razbojnici mogli vratiti. Odluči da se niko ne šalje da obavesti bratstva obližnjih manastira i zatraži pomoć, dok se potpuno ne razdani i ne izvidi situacija. Plašio se da su razbojnici postavili zasede. Gusari i jesu jedva čekali da uhvate nekog člana bratstva živog kako bi mogli da ga stave na muke i tako ucenjuju igumana, tražeći veliki otkup i predaju. Igumana je brinulo i to što je postojala mogućnost da su napadnuti i drugi manastiri u okolini i da niko nikome više pomoć ne može pružiti.

Pred zoru, stražari sa kule javiše da se razbojnici vraćaju i da nose ogromne toware drva i suvog granja koje postavljaju uz same zidine odbrambene kule i glavne kapije. Počeše da dovikuju stražarima na kuli da iguman nema drugog izlaza, već da naredi predaju svojim ljudima, a ako do toga ne dođe, da će podmetnuti požar i manastir spaliti. Odmah i potpališe nekoliko vatre da uvere igumana u ozbiljnost svojih pretnji. Zlokobni plamenovi počеше da se dižu uvis.

Kad doznade kakva je opasnost sada snašla sveti hram, iguman naredi da se sve zalihe vode iznesu na odbrambenu kulu i pokuša suzbiti požar.

Udvostručena je i posada strelaca na gornjoj platformi kule, koji su branili prilaz kapiji. Drvo i granje koje su razbojnici doneli bilo je toliko suvo da je gorelo svom silinom, tako da su plamenom bila zahvaćena i spoljna vrata manastirske kapije. Od prevelike toplote usijao se i kameni zid, čime se požar preneo i na unutrašnje drvene stepenice koje su vodile prema platformi na vrhu kule. Branioci se uplašili da bi se kula od prevelike toplote mogla srušiti i počele salevati donesene zalihe vode, kako bi suzbili požar na glavnoj kapiji i na unutrašnjim stepenicama. Istovremeno su strelci pojačavali svoje napore da odbiju napadače od zida kako bi ih sprečili u donošenju novih količina suvog drveta za loženje novih vatri. Izgledalo je da je požar za trenutak suzbijen, a toplota opala. Ništa se nije moglo videti od prevelikog dima i pare koja se stvorila gašenjem. Razbojnici to iskoristiše i počele donositi nove toware suvog granja bez straha da će ih branioci moći videti i gađati s vrha kule. Zapališe nove, još veće vatre, čiji su se plamenovi, potpomognuti vetrom koji je dolazio iz pravca mora i postajao svakog trenutka sve jači, dizali u nebo. Pošto i poslednja kap vode bi potrošena, iguman shvati bezizlaznost situacije i prvi put pomisli u sebi da je sve izgubljeno. Obuze ga strah i prvi put priznade sebi da je bolje i pregovarati, pa bar nešto spasiti.

– 'Još uvek postoji mogućnost da se bar nešto spasi od ovih svetih stvari u ovom svetom hramu. Ako se ne predamo, sve će nestati u naletu vatrene stihije' – pomisli. Ali, nešto ga je sprečavalo da to učini. Sramota ga je bilo da pokaže strah, povuče svoju reč i prizna pobedu razbojnika. Shvatio je da je, braneći manastir, on, u stvari, nastavljao da brani i sebe.

– 'Ako se i predamo, oni će sve ovo opet odneti, a nas povesti kao roblje i tražiti još i otkup' – zamisli se za trenutak i naredi da jedna grupa branilaca pođe za njim u manastirski podrum, a da se ostali i dalje bore sa razbojnicima. Kada se nađu u podrumu, naredi da se sve bačve sa manastirskim rezervama vina iznesu na vrh odbrambene kule i da se još jednom pokuša zaustaviti požar.

– 'Ako razbojnici prodru u hram, pripašće im i ovo vino, pa onda je bolje da ga koristimo za gašenje vatre nego da ga prepustimo njima. Vredi pokušati još jednom, jer nam je to jedino i preostalo. Dragi Bog vidi u kakvoj smo nevolji i kako branimo ovaj sveti hram i oprostiće nam za ovo. Milostivi Bože, ne ostavljaj nas. Izbavi nas i spasi naš sveti hram od ove nesreće' – ponavljao je iguman moleći se tiho u sebi.

Preksrsti se i naredi da se bačve nose na vrh odbrambene kule. Kad je i poslednja bačva bila iznesena na gornju platformu, vatra je bila ponovo zahvatila donji deo stepenica koje su počele da se ruše i branioci na vrhu kule sada su bili potpuno odsečeni. Vanjska vrata kapije su već potpuno

sagorela, a razbojnici su donosili granje i ložili nove vatre kod unutrašnjih vrata. Daleko na morskom horizontu zora je najavljivala svoj dolazak. Na moru je besnio uragan, a ogromni talasi sudarali su se sa obalskim stenama i tle je podrhtavalo. Nekoliko razbojnika ostavi opsadu i potrča prema obali da čvršće veže čamce. Zemlja se tresla od udara morskih talasa o stenovite obale Halkidikija. Džinovski plamenovi su se dizali do vrha kule, a nepodnošljiva toplota se širila na sve strane. Kamen se već toliko usijao da je pretila opasnost da se zidovi kule uruše. Činilo se da zemlja gori. Strašna pitanja potresaju veru branilaca.

– 'Da li nas je Bog ostavio? Iguman nam je govorio da Bog nikad ne ostavlja pravedne i napaćene, ali šta ako nas je napustio? Da li uzaludno ginemo za odbranu hrama i nije li bolje predati se? Gospode milostivi, izbavi nas!'

Ali, ova teška i mučna pitanja niko glasno ni pred samim sobom se ne usuđuje da izgovori. Iguman ih i dalje hrabri, iako je pao na postelju. Teško diše, a znoj se cedi niz njegovo lice. Vetar je duvao sve jače i razbuktavao potpaljene vatre celim krugom oko manastirskih zidina, tako da je manastir sada bio u vatrenom obruču. Branioci na vrhu odbrambene kule, po naredbi igumana, čekali su do zadnjeg časa, i kad više nisu mogli podneti toplotu, počеше salevati vino na vatre kod ulazne kapije. Ogromni oblaci dima i pare dizali su se uvis i obavili celo manastirsko zdanje. Kad je i poslednja bačva izručena, sve se utišalo. Gusti slojevi pare i dima valjali su se manastirskim dvorištem. Više se nije čuo nikakv zvuk koji bi govorio o prisustvu razbojnika. Niko više nije tražio predaju. Samo se čulo snažno zavijanje vetra koji raznosi guste slojeve dima i pare. Već je svanjivalo kad je jedan stražar sa vrha kule javio kako su razbojnici napustili opsadu i nestali. Niko nije ni video ni čuo šta se sa njima dogodilo i kamo su se izgubuli. Kao da su u zemlju propali. Vetar je počeo da besni. Drveće se uvijalo pod snažnim naletima uragana koji je raznosio užareno ugljevlje. Branioci kao da još nisu bili svesni šta se događa kad spaziše dim i prve plamenove u unutrašnjosti manastirskog dvorišta.

Prvo su planuli manstirski konaci. Začas se vatra prenela sa jednog konaka na drugi, dok nije napravila celi krug oko glavne crkve. Vetar je vatru ubrzo preneo na kapelicu, a potom i na samu crkvu, čiji je gornji deo bio u celini od suve drvene građe. Crkva je začas buknila. Samo nešto malo stvari smo uspeli spasiti, a iz manastirske riznice gotovo ništa. Sve carske povelje, ikone, psaltiri, i cela manastirska biblioteka nestali su u požaru. Borili smo se protiv zla u ljudima i prirodne nepogode istovremeno i bili smo iscrpljeni. Zato nismo uspeli spasiti naš hram. I nismo imali više nikakve zalihe vode kako bismo gasili požar. Sve se dešavalo tako brzo. Ono

što smo stvarali i gradili desetinama godina nestalo je samo za nekoliko minuta. Zemlja je još uvek podrhtavala od ogromnih talasa koji su udarali o stenovite obale Halkidikija. Posle podne, kad se sve smirilo i kiša ugasila požar, dva naša inoka pošla su prema obali da u maloj arsani pronadu čamac i odu da jave bratstvu manastira Vatoped šta nam se dogodilo. Ali, čamca nije bilo nigde. Bura i snažni morski talasi su ga odneli. Nije bilo nigde na vidiku ni gusara ni njihove lađe. Kad su videli da će požar uništiti celo naše manastirsko zdanje sa plenom koji su nameravali da prigrabe verovatno su na vreme napustili opsadu i nekako došli do svog broda. Oni su se svakako spremali da se posle pljačke svetogorskih manastira priključe krstaškim pohodima na Carigrad, gde se nadaju da će naći daleko veći plen za sebe.

Žao nam je našeg igumana“ – nastavi inok Grigorije. – „Srce mu je prepuklo od iscrpljenosti i tuge kad je video kako sve nestaje u požaru. Mnogi ljudi dolazili su našem starosti da traže pomoć. To je bio sveti starac. Čini se da nije bilo nesreće, nevolje, žalosti ili duševne boljke zbog koje se nisu obraćali našem igumanu. I svi su nalazili odziv u njegovom srcu, sve je obuhvatala njegova ljubav, koja se pokazivala u rečima i delima. Igumanov anđeoski izgled i krotkost u ophođenju otkrivali su neobičnog čoveka. Ko god je prvi put video tog svetog i pravednog starca, nikako nije mogao odvojiti oči od njegova lica, jer je ono zračilo dobrotom, smirenošću i svetošću. Primetili su to svi koji su mu se obraćali za bilo kakvu pomoć. Sve je primao kao otac svoju decu. On čak ni o razbojnicima nije ružnu reč kazao, već je pokušao da ih urazumi da se pokaju zbog svojih zlodela.

Dva sata pred smrt iguman je pao u komu. Monah Pajsije, koji se zatekao pored njega, dok smo mi ostali bili na zidinama braneći manastir od požara i razbojnika, pričao nam je kasnije da je iguman bio ponovo došao svesti na nekoliko minuta pred smrt. Bio je sav oznojen i u vrućici. Izgledao je, kaže, kao da se probudio iz nekog teškog sna i sa usporenim disanjem počeo da priča o onome što je sanjao. Govorio je, kaže, da mu se u snu javio sam Isus, i to sav u ranama, obliven krvlju i sa trnovim vencem na glavi, noseći veliki i teški krst. Sa otežanim disanjem iguman je ponovio reči koje mu je Isus u snu kazao: *Izdržite i ne prodajte svoju dušu đavolu. I ja ću izdržati svoje muke, iako sam mogao bez ovoga, jer mi je satana nudio celi svet, samo da mu se poklonim.*

– 'Zar i ovaj moj san nije božiji znak da izdržimo, kao i naš Spasitelj, koji je bio živ razapet na krstu sa trnovim vencem na glavi i obliven krvlju od udaraca neznabožaca i razbojnika. On je postradao za naše iskupljenje... I uvek će tako biti' – nastavio je iguman posle malog zastoja da se odmori. – 'Uvek će postojati razbojnici i neznabošci, dok ne budu svladani borcima za

Hristovu veru. Zato će i postojati oni koji drugima stavljaju trnov venac na glavu i oni koji će ga nositi. I to će tako biti dok ne siđe na zemlju vojska anđela, božija vojska, koja će pročistiti zemlju od korova. I učenici Hristovi dali su svoje živote za njegovu veru i nisu se uplašili svoje smrti, već su sa osmehom umirali i sa njegovim imenom na usnama i u srcu.”“

– „Već sam kazao da ćemo pomoći obnovu manastira i da ćemo poslati karavan sa sanducima, u kojima će biti pokloni i sasude pune zlatnog i srebrenog novca. Poslaćemo i naše najbolje tesare, zidare, kovače, rezbare i slikare. I sami ćete se iznenaditi koliko imamo talentovanih ljudi. Neke od njih slao sam u Carigrad i Solun da izuče zanate kod najboljih carigradskih i solunskih zlatara i ikonopisaca. Našim snagama izgradili smo manastire Sv. Bogorodice i Sv. Đorđa, a moj prepodobni otac Stefan Nemanja, čije je monaško ime Simeon, podigao je ovde manastir Studenicu, gde se i zamonašio. Kasnije se pridružio mom mlađem bratu Rastku, sada monahu Savi, i u vašoj Svetoj gori podigli su zajednički našu svetinju Hilandar“

Ovdje srpski vladar zastade i iznenada upita inoka: – „Zašto postoje tolike izmišljotine i laži o našem Spasitelju Isusu Hristu?“

– „Opet ću ponoviti samo ono što sam već rekao. Zato što se njegovi protivnici plaše istine da je On Bog u ljudskom telu i zato stalno govore da je bio samo običan propovednik koji je dobro i lepo pričao. Ali, ako je Isus bio samo jedan običan propovednik i učitelj, smaknut na tako stravičan način, zašto bi onda njegovi sledbenici napustili svoje mirne i bezbedne živote i šireći njegovo učenje izlagali se najvećim progonima i mučenjima i sudbini kao što je bila njegova. Te lažne priče o našem Spasitelju stvorili su njegovi neprijatelji i neprijatelji istine. Bojali su se istine da je Isus Hristos večni Sin božiji, razapet, umro i vaskrsnuo, dokazavši tako da postoji i život besmrtni. Upravo te mnoge lažne priče o našem Spasitelju i jesu izmišljene zbog toga što postoji samo jedna istina i samo jedna istinita priča. Da nije bilo ove istinite priče, ne bi bilo ni tih lažnih, koje su stvorili neprijatelji njegovi i neprijatelji istine. Pa i zdrav razum nam govori da prvo postoji istinita priča, a mnoge lažne su nastale kasnije da pomute istinu njegovu. Kad neprijateljima istine to ne uspe, onda izmišljaju nove lažne priče. Te njihove lažne priče nisu samo suprotne istini njegovoj, već su one suprotne i jedna prema drugoj. To samo ukazuje na njihovu nemoć da se odupru istini njegovoj i svetlosti njegovoj. Sve ih to dovodi do još većeg besa i još veće nemoći. I razum im se pomutio zbog toga. Istinita priča može biti samo jedna i jedina, jer postoji samo jedna i jedina istina, a lažnih priča postoji bezbroj i to je, upravo, najveći dokaz sa su lažne i izmišljene. Čim jedna laž protiv istine ne uspe, stvara se druga laž i zato ih postoji bezbroj. Istina je samo jedna: Isus je raspet, umro i vaskrsnuo. Da nije ove istine, život bi bio

besmislen i ne bi bilo ni spasenja ni iskupljenja. Za nas hrišćane smisao života je važniji od samog života. Upravo postojanje mnogih lažnih priča o našem Spasitelju je najbolji dokaz da postoji i jedna istinita. A to je ova napisana u jevandeljima: Isus je raspet, umro i vaskrsnuo.“

POVRATAK NA POČETAK

– „Oduvek je bilo svetih ljudi, još od postanka sveta, koji su govorili da će se roditi Otkupitelj, koji će spasiti palo čovečanstvo“ – kaza inok i nastavi svoje kazivanje. – „Nakon mnogo, mnogo vremena pojavio se Avram i kazao da su mu proroci i mudraci javili kako će se Spasitelj roditi od njega, biti od roda njegova, i to od sina Isaka, kojeg će on, Avram, imati sa Sarom. Kasnije je, opet, Isakov sin Jakov izjavio kako će se od njegovih dvanaest sinova On roditi od Jude. Zatim su kasnije Mojsije i proroci došli nagovestiti rok i način njegova dolaska. Oni su još kazali da njihov zakon vredi samo dok ne dođe Mesija, čiji će zakon biti večan. Tako je naš Spasitelj došao u svim predskazanim okolnostima. Samo, ono što je ljude zbunjivalo i čudilo jeste to da se On nije pojavio u očekivanom sjaju, kao naslednik prestola Davidova. Zato su mnogi i pomislili da to nije On, naš Spasitelj. Ali, zar spoljašnji izgled i prolazno bogatstvo i sjaj ovoga sveta ne varaju? Bog se ne veseli spoljašnjem sjaju i vidljivom bogatstvu ovozemaljskog sveta, već čistoti i skromnosti srca.

Još dok je žezlo bilo u rukama starih aktera Vavilona, Egipta i Rima, čuo se žamor Hristova dolaska koji je predskazivan neprekidno četiri hiljade godina. Postojali su i proroci i pre Hristova vremena, što znači da postoje proroci i Starog zaveta. Oba zaveta, i Stari i Novi, gledaju Isusa Hrista: Stari kao očekivanje, a Novi kao stvarnost i uzor. Proroci i nisu kazali da će se Bog moći lako prepoznati.

Prema Starom zavetu, kad su Jevreji izašli iz Egipta, i nakon četrdeset godina lutanja po pustinji stigli u svoju Obećanu zemlju, oni su tada prvi put izabrali svog cara, jednog vladara, kao što su imali i ostali narodi u njihovom okruženju. Do tada su živeli u dvanaest odvojenih plemena koja su nosila imena dvanaestorice Jakovljevih sinova i udruživali su se samo kad im zapreti neka zajednička opasnost. Zato su i izabrali svog prvog cara, koji se zvao Saul. Nakon smrti Saula, nasledio ga je njegov mlađi sin David, poznat iz biblijske priče kako je pobedio glavnog junaka Filistejaca, koji su napali jevrejska plemena. Za prestonicu svoga kraljevstva David je izabrao Jerusalim, utvrđeni grad koji se nalazi na bregu i u središtu njihovog kraljevstva. Nazvao ga je Gradom Davidovim i u njemu sagradio svoju

palatu. Tako je David Jerusalem učinio i verskim sedištem svoga carstva. On želi da podigne i hram u kojem bi se čuvao Kovčeg zaveta (Mojsijev zakon o savezu Jevreja sa Bogom). Prorok Natan govori Davidu da će njegov, Davidov potomak podići hram i učvrstiti carstvo njegovo doveka. Od tada, između Boga i Davidove loze postoji čvrsta povezanost. Car je tako za Jevreje postao živi znak božije vernosti. David je u svojoj zemlji sprovodio vladavinu zakona i pravde. Njega je nasledio njegov mlađi sin Solomun. Koristeći se periodima mira sa susedima, on je učvrstio očevo carstvo i učinio ga slavnim. On započinje velike radove širom zemlje. Proširuje Jerusalem i u njemu podiže veliku palatu i veličanstven hram u kome je smešten Kovčeg zaveta. Gradnja hrama je trajala sedam godina. Kasnije se Davidovo carstvo raspalo i izdelili na manje državnice i oblasti i sve se pogoršalo.“

– „Slično kao i kod Jevreja ranije, i kod nas Srba sve doskora bile su samo manje i usitnjene oblasti u kojima su vladali posvađani i nesložni oblasni gospodari. Moj dragi otac Stefan Nemanja je velikim trudom i upornošću uspeo da ujedini te oblasti i stvori jedinstvenu državu“ – kaza veliki župan.

– „Kad se Davidovo carstvo raspalo na manje državnice i oblasti, Novuhodonosor, moćni car Vavilonije, prvo osvaja Asiriju i potom Egipat i njegove saveznike. Zatim su na red došli Judeja i Jerusalem. Jevreji moraju da plaćaju velike poreze i odlučuju se na pobunu. Prorok Jeremija opominjao je svoj narod da se ne treba suprotstavljati vavilonskom moćniku, jer će ih on smrviti i baciti u ropstvo. To se i dogodilo. Bilo je to 597. godine pre Hrista. Novuhodonosor opkoljava Jerusalem i grad se predao. Car i mnogi njegovi savetnici su odvedeni u Vavilon. Život postaje težak za Jevreje i oni se sa svojim malim okolnim susedima ponovo bune i kuju zaveru protiv Vavilona. Prorok Jeremija ponovo upozorava da je uzaludno pružati otpor vavilonskom divu. On im govori: *Bolje je poneti svoj jaram i sačuvati glavu.*

I umesto da ozbiljnije shvate svog proroka, oni ga optužuju da je neprijateljski špijun. Jevreji mu sude i on je utamničen. Ali, Jeremija je bio u pravu. Udar je bio strašan. Vavilonci do temelja razaraju Jerusalem i odvođe veliki deo stanovništva u ropstvo. Jerusalem je opustošen. To je velika nesreća za jevrejski narod, kakva se nikad ranije nije dogodila. Sveti Grad je opljačkan i zapaljen, a zidovi Hrama srušeni sa zemljom. Mnogo ljudi je ubijeno. Pogubljeni su i članovi carske porodice. Hiljade zarobljenika odvedeno je u Vaviloniju, da se tamo pridruže svojoj braći koja su tamo odvedena deset godina ranije. Među zarobljenima je i Sedekija, poslednji car Judeje. Slep je – vojnici su mu iskopali oči. Iako rade najteže poslove, i na

selima i u gradovima vavilonskog kolosa, grade nasipe, puteve, mostove i utvrđenja, izgnanici imaju i izvesnu slobodu. Mogu sebi da podignu kuće, da imaju svoje bašte, da se okupljaju radi učenja i molitve, sećaju se Siona i Jerusalima. Ipak, strašna pitanja potresaju veru izganika. Ako je Obećana zemlja pala u ropstvo, da li je Bog povukao svoj blagoslov i ugovor o savezu? Ako je Hram nestao, da li je Bog napustio svoj narod? Ako se Davidova loza zatrla i ugasila, je li Bog odustao od svog obećanja? Ali, i pored svega toga, njihov prorok Jezekilj, koji je u izgnanstvu sa svojim narodom, objavljuje svoju viziju da će prognani narod preživeti i vratiti se u svoju zemlju. To se, zaista, i događa. Vavilon, koji se do tada smatrao nepobedivim, pada u ruke persijskog cara Kira. Celo stanovništvo u vavilonskom ropstvu pozdravlja novog vladara celog drevnog Istoka, kao osloboditelja. On prema njima bolje postupa nego Vavilonci, pa im dozvoljava i povratak u zavičaj. Jevreji se vraćaju u Jerusalem i obnavljaju Hram.¹¹ Sve to izaziva oduševljenje i neopisivu radost celog naroda i izganika koji su se vratili i onih koji su tu ostali, patili i trpeli i gore muke. Ovo oslobođenje povratnici slave kao novi izlazak, kao i onaj prvi izlazak iz egipatskog ropstva. Taj povratak iz Vavilona u Obećanu zemlju traje duže. Na desetine hiljada Jevreja kreće na put povratka, nestrpljivi da ponovo vide zemlju svojih predaka. Oni imaju i pesmu povratka: *Kad vraćaše Gospod roblje Sionsko,¹² bejasmo kao u snu. Tad usta naša bejaše puna radosti i jezik naš pevanja. Tad govoriše po narodima: veliko delo čini Gospod na njima: Vraća, Gospod, roblje naše kao potok na sasušenu zemlju. Koji su sa suzama sejali, neka žanju sa pevanjem. Ide i plače koji nosi seme da seje. Poći će s pesmom noseći snopove svoje.*

Dve godine posle dolaska u Jerusalem, povratnici su počeli obnavljati Hram. Javljaju se teškoće i nesloga, jer je velika oskudica. Nema kuće, a nestaje i hrane zbog sušnih i nerodnih godina. Nema se ni novca da se hrana kupi. Ali, zahvaljujući ohrabrivanjima proroka Zaharija i dolaskom novih radosnih karavana, povratnika iz Vavilona, hrabrost i želja za životom im se vraćaju. Povratnici donose i radosnu viest. Darije, novi persijski car, odobrio je obnavljanje Hrama i šalje pomoć za izgradnju. Ovaj drugi hram, koji nije bio ni tako veličanstven ni raskošan kao Solomunov, simboliše obnavljanje jevrejskog naroda. Osvećenje hrama okuplja ne samo povratnike iz

¹¹ U središtu Jerusalima nalazi se Hram božiji. Tu je prebivalište Boga. Svakog dana, kao i u dane velikih praznika, u njemu se moli. Pale se tamjan i plodovi žetve, a na oltaru se prinose životinje kao žrtve, obično ovce. Dajući ono najdragocjenije što imaju, vjernici žele da kažu kako pružaju najbolje od sebe. Prvi hram je sagradio car Solomun u 10. vijeku prije Hrista, a razorio ga je Navuhodonosor, vavilonski car, 587. godine prije Hrista. Drugi je podignut 515. godine prije Hrista. Izgradnja trećeg Hrama otpočela je 20. godine prije Hrista, za vrijeme kralja Iroda Velikog i radovi su trajali 80 godina. Ovaj hram su razorili Rimljani 70. godine poslije Hrista. (Izvor: J. Musset: *Svet Biblije*)

¹² Sion je brijeg na kome je izgrađen Jerusalem i gdje je Solomun podigao Hram. Tu je narod išao na poklonjenje, pjevajući psalme koji se nazivaju *Pjesme za pjevanje* (Ps. 120–134).

Vavilona, već i Jevreje koji su ostali u zemlji i odbacili idolopoklonstvo. Ali, prolazi čitav vek od povratka iz progonstva, a obnova Jerusalima i Hrama još nije završena. Opustošeni Jerusalem je još uvek jedno veliko gradilište, a trebalo je izgraditi i odbrambene zidine. Nedostaje novca, a i namesnik Samarije se tome protivi. U svojoj tuzi, Jevreji se ponovo obraćaju persijskom caru Artakserksu. On im daje sve što je potrebno za dovršenje Hrama i zidina grada. Svi stanovnici Jerusalima se oduševljeno prihvataju posla, uprkos ometanjima i pretnjama Samarjana. Grad se uporedo i brani i obnavlja. Hrabreći sami sebe, stanovnici Jerusalima, uprkos svim teškoćama, završavaju davno započetu obnovu i izgradnju i grada i Hrama. Posle pedeset i dva dana nesigurnosti i grozničavog rada, podignute su i odbrambene zidine grada. Kad je to sve završeno, osvećenju prisustvuju svi Jevreji iz Jerusalima, ali i mnogi drugi iz bližih i udaljenih provincija. Pevalo se, igralo i veselilo: *Kliktujte i pevajte razvaline Jerusalima, jer Gospod uteši narod svoj, izbavi Jerusalem.*

Nakon toga, nastaje period relativnog mira i blagostanja“ – nastavi inok – „menjali su se samo gospodari. Veliki vojskovođa, Aleksandar Makedonski, 332. godine pre Hrista, osvojio je celo persijsko carstvo i proširio svoju vlast od Grčke do Indije, uključujući i Egipat. On svuda nameće i širi grčki jezik, grčku kulturu, veru i grčke običaje. To je veliki preokret u zemljama Srednjeg istoka. Tako je, i ne znajući, pripremio teren i olakšao prihvatanje Hristovog učenja. Aleksandar gradi i nove megalopolise, biblioteke, pozorišta i stadione, kao u Grčkoj. On je želeo da svojim mačem osvoji i ceo do tada poznati zapadni svet, ali ga je u tome omela prerana smrt. Ono što nije mogao uraditi Aleksandar mačem, učinio je nešto više od tri veka kasnije naš Spasitelj oprostom, ljubavlju i pokajanjem.“

Ovdje inok sa teškim uzdahom zastade i nakon kraće pauze ponovo nastavi:

– „Nažalost, ovo što se dogodilo nama na Svetoj gori, a pogotovo ono što se dogodilo u našem Carigradu i našoj Vizantiji, pokazuje da još uvek postoje sile mraka i da je sve dostignuto ponovo dovedeno u pitanje. Moramo se vratiti na početak, izvornom Isusovom učenju, gde ljubav, oprost i pokajanje moraju imati centralno mesto u ljudskim odnosima. Kod krstaša i razbojnika nije bilo milosrđa prema nedužnim stanovnicima Carigrada i njegovim svetim hramovima koji su stvarani u slavu Boga i više od hiljadu godina. I uvek će tako biti, i uvek će postojati razbojnici i zločinci dok na zemlju ne siđu anđeli, vojska božija, sa blistavim mačevima, koja će pročistiti zemlju od korova i posejati novo seme. Oni isti morski razbojnici koji su napali i spalili naš manastir pridružili su se kasnije krstašima u njihovom pohodu na Carigrad i Vizantiju, gde su i počinili najveće zločine.“

– „Već sam rekao da će naš dvor i naš narod pomoći da ponovo sagradite vaš sveti hram. Poslaćemo celi karavan sa konjima i mazgama natoverenim sanducima, torbama i zavežljajima punim hrane, sasuda sa zlatnim i srebrenim novcem i sve što bi vam bilo potrebno i od pomoći u toj teškoj situaciji. Poslaćemo i naše najbolje zidare, tesare, ikonopisce i vajare, kao i jednog vojvodu sa većom grupom vojnika koja će pratiti i štiti karavan od razbojnika i pljačkaša na putu do Svete gore. Važno je da karavan izbegava zasede i puteve kuda se kreću krstaši i razbojnici kako bi bezbedno stigli na odredište. Zaista je to velika nesreća to što je zadesilo vaše bratstvo i vaš manastir. Kolika li je tek nesreća to što je zadesilo vaš Carigrad i vašu celu Vizantiju, imajući u vidu zločine koje su počinili i još uvek čine krstaši i razbojnici. Nesreća je to ne samo za grčki narod, već i sve druge narode koji su živeli u carstvu Romeja, kako vi više volite da zovete vašu Vizantiju. Mi, Srbi, i naš srpski dvor posebno smo potreseni tim događajima u Carigradu jer smo mi i u rodbinskim vezama sa njihovom carskom porodicom. Vi na Svetoj gori sigurno mnogo više znate od nas šta se tamo stvarno dogodilo i kakvi su nesreća i zlo zadesili ne samo Carigrad, već i celu Vizantiju i vizantijski narod. Kada je i kako kod vas stigla vest o tim događajima, imajući u vidu da Sveta gora nije puno udaljena od Carigrada?“

– upita srpski vladar.

– „Neki od onih retkih koji su imali sreću da prežive prva tri dana najvećeg pokolja i užasa uspeli su se nekako domognu svojih malih lađa i barki kako bi se sklonili na obližnja ostrva, uspeli su doploviti čak i do naše Svete gore i tako su i kod nas stigle te prve vesti o padu Carigrada i razaranju Vizantije. Kada su još za vreme Prvog krstaškog rata zapadni feudalci i vitezovi došli na tlo Vizantije i u dodir sa vizantijskim svetom, pokazalo se da među njima postoji dosta nesuglasica. Pored razlika koje su postojale u shvatanjima, radilo se tu i o neiskrenosti, pa i o tome da su jedni hteli da iskoriste druge. Imajući u vidu i druge predrasude, sve je to stvorilo zlu krv. Carigrad je u to vreme bio jedan od najlepših i najbogatijih gradova u celom poznatom svetu, Carica gradova, kako su ga zvali, i centar vizantijskog carstva. Svi su ga se nastojali dočepati, prvo sa istoka Persijanci, a potom Arabljani, pa Turci. Sa zapada su te iste pokušaje i težnje imali Goti, Bugari, Rusi, Franci, Germani, Normani, Latini, Ugri. Svojom lepotom i bogatstvom posebno zapeo za oko zapadnjacima kad su počeli krstaški ratovi. To je posebno došlo do izražaja u Drugom i Trećem krstaškom pohodu, kada se i začela misao o zauzimanju Carigrada i rušenju Vizantijskog carstva. Jedan vizantijski pisac toga vremena je zapisao: *Latini (tako su Vizantijci tada zvali zapadnjake) upoređuju naše oblasti sa rajem i gore od želje da dođu i da se obogate na naš račun.*

Vizantija je zaista imala razloga da strepi od Zapada. Već su je jednom ranije bili napali Normani iz južne Italije. Ipak, najopasniji su bili Mlečani, jer su držali u svojim rukama najveći deo trgovine između Istoka i Zapada i uživali mnoge povlastice. Vizantijski vasilevsi su upravo u vreme krstaških pohoda ukinuli te povlastice i mnogi mletački trgovci su bili opljačkani i proterani. Mlečani su zato spremali osvetu sa težnjom ne samo da obnove svoje poslove u Carigradu i Vizantiji, već i da ih zauzmu. Četvrti krstaški pohod im je zato došao kao naručen da ostvare svoje ideje o zauzimanju Carigrada i rušenju Vizantijskog carstva. U tom četvrtom pohodu krstaši su uspeli da razbiju Vizantiju, osvoje Carigrad i 1204. osnuju Latinsko carstvo, u kojem je sva vlast i moć pripala mletačkim plemićima i vitezovima. Pod izgovorom da idu da oslobode Hristov grob od Saracena, katolički krstaši kreću na tada oslabljenu Vizantiju i Carigrad. Tamo su najlepše crkve i sveti hramovi. Tu je i Sveta Sofija, najlepša crkva ikad izgrađena u slavu Boga. U njoj su najsalavnije ikone optočene zlatom i srebrom, zlatni putiri, sasude sa zlatnim i srebrenim novcem. Krstašima su se zato usput pridružili i razbojnici, pljačkaši, skitnice, gusari i ubice. Svi su znali kakav plen ih tamo očekuje i šta sve mogu da prigrabe. Ostala je priča da su, pored krstaša, najveće zločine, pljačku i razaranje Carigrada počinili kritski gusari i drugi morski razbojnici koji su došli sa poluostrva Longosa i Kasandre, gde su bili podigli svoje logore i odatle preduzimali napade da robe manastire po Svetoj gori i celoj Vizantiji.

Prethodni carigradski vasilevsi u doba ratova i kriza topili su zlatne sasude da bi kupili žito, platili izgradnju bedema, kao i vojsku sa najamnicima za odbranu grada. Te zidine neće sada moći da odbrane grad od naleta krstaša, pljačkaša i ubica. Neće tome pomoći ni molitve sveštenika i monaha. U svim hramovima se danima i noćima čulo pojanje i držana je služba božija uoči odsudne bitke. Svakog momenta velike skupine ljudi su se kretale prema crkvi Svete Sofije. U njoj je hiljade kandila i sveća osvetljavalo lik Hrista Spasitelja, svetaca, careva i carica. Ispod njih u svećenim odeždama crkveni velikodostojnici su držali službu božiju. Niko, ni žene, ni djeca, ni starci nije ostao kod kuće već su se pridružili u molitvama Bogu da se grad spasi. Uzdali su se u staro proročanstvo da će napadače oterati anđeo gospodnji svojim blistavim mačem. U oči odsudnog napada krstaša, celu noć do zore, sveti hramovi su bružali od pojanja i molitvi. Svi koji su bili sposobni za borbu pridružili su se onima na bedemima grada da ga brane. Dali su i zakletvu da su spremni da umru za svoju veru, cara, svoj grad i porodicu. Njihovi generali su ih podsećali na slavne dane i uzvišenu tradiciju Konstantinova grada i hrabрили ih da budu dostojni svojih predaka.

Jedan za drugim smenjivali su se napadi i pokušaji krstaša da se grad osvoji, ali branioci su uspešno odolevali. Svakog trenutka sa bedema prema napadačima su leteli rojevi strela. Na njih je bacana i vatra, vrelo ulje i teško kamenje, dok su krstaši uzvraćali bombardovanjem zidina i kapija grada svojim spravama za bacanje ogromnog kamenja. Oni su svojim lađama dovezli kamenobacače i katapulte blizu samih bedema i odbrambenih kula i tako ih iz blizine počeli bombardovati. Pet dana trajalo je neprekidno dovođenje kamena i njegovo bacanje na zidine, kapije i odbrambene kule. Imali su i bacače plamena preko bedema i u samom gradu su na mnogim mestima izbili veliki požari koji su se nekontrolisano širili na sve strane. Prizori koje su pružali ovi požari prevazilazili su sve dotadašnje kataklizme po svojoj strahoti. Palate i stubišta su se obrušavali. Ništa nije bilo u stanju da odoli vatrenoj stihiji. Ogromni komadi užarenog ugljevlja i plamenovi su prosto leteli i udruživali se u vazduhu i kao jedinstvena vatrena buktinja obrušavali se na nezaštićene i izbezumljene stanovnike koji nigde nisu mogli naći zaklon i spas od plamena i nepodnošljive vreline. I taman kad bi pojedine grupe stanovnika uspele nekako smiriti požar na nekom mestu, vatra bi odjednom promenila smer ili bi se požar iznenada i niotkud pojavio na drugom mestu da je izgledalo kao da sam đavo dolazi i podmeće nove požare. Požar se bio već toliko približio i crkvi Svete Sofije da ju je samo Bog spasio nailaskom vetra iz suprotnog pravca, ali su zato sprženi i sravnjeni sa zemljom svi kvartovi istočno od nje. Ništa nije pomogla ni pečena cigla ni duboki temelji – sve se rušilo i nestajalo u vatrenoj stihiji. Bio je dovoljan i mali dašak vetra pa da se vatra ponovo razbukta tamo gde je izgledalo da se već smirila. Užareno ugljevlje nošeno vatrenom stihijom letelo je čak i preko bedema grada i prebacilo vatru izvan odbrambenih zidina i zapalilo nekoliko brodova u luci. Zato se činilo da i zemlja i more gore zajedno. Sve su to gledali i krstaši s druge strane zaliva i žalili što toliko bogatstvo nestaje u plamenu pred njihovim očima i tako oduzima i smanjuje plen koji su oni očekivali da opljačkaju i prigrabe sebi. U tim trenucima svi koji nisu bili na bedemima, i mlado i staro, odlazili su da gase razbuktales vatre koje su pretile da zahvate celi grad. Činilo se da će iscrpljivanje trajati u nedogled. Ipak, danima i noćima branioci su hrabro odolevali. U jednom trenutku čak se bila pronela i vest da krstaši zbog velikih gubitaka i neuspeha da u prvim naletima probiju zidine i zauzmu grad, napuštaju opsadu i da se povlače. To je izazvalo oduševljenje među braniocima i počele su blagodarne molitve u svetim hramovima u znak zahvalnosti Bogu, anđelima i starim proročanstvima, što je grad ponovo spašen.

Napadači su, izgleda, putem svojih uhoda i doušnika namerno proturili i širili tu vest koja je i dovela do opuštanja i smanjene budnosti branilaca i tragedija je usledila ubrzo. Blagodarne molitve još nisu bile ni završene kada su pred zoru krstaški odredi iznenada dobili znak za sveopšti napad. Udar je bio toliko silovit i strašan da bedemi, kapije i branioci nisu izdržali i prethodnice razjarenih divljaka, pljačkaša i ubica upale su u grad. Sveštenici ni tada nisu prekidali svoje molitve kako bi bežeći pokušali naći spas, već su ih tokom molitve krstaši na mestu sekli svojim mačevima. Decu, starce i nemoćne ubijali su na licu mesta, a devojke vezivali jednu za drugu kako bi na njima činili najveće skarednosti i svetogrđe. Tri dana je trajao užasan prizor pljačke, beščašća i krvoprolića. *Čak i Saraceni su milosrdni i blagi u poređenju sa ovim ljudima koji nose na ramenima Hristov krst* – uzviknuo je vizantijski očevidac, istoričar Nikita Honijat. *Bilo je više zapaljenih i izgorelih kuća nego što ih ima u tri najveća grada Francuske kraljevine* – govorio je francuski krstaš Vilarduen, koji je ostavio opis zauzimanja Carigrada. On dalje govori o ogromnom blagu koje su opljačkali krstaški zapovednici u carskoj palati i dvorcima vizantijskih plemića i nastavlja: *a i drugi ljudi koji su se rasturili po gradu pljačkali su ogroman plen; plen je bio toliko veliki da mu niko ne može uhvatiti račun: zlato i srebro, srebrene posuđe, drago kamenje, saten, svilene haljine, krznjeni ogrtači od veverica i hermelina i svi dragoceni predmeti koliko ih je ikad nađeno na zemlji.*

Jedan drugi krstaš, očevidac, govorio je: *Po istini i savesti, otkad je svet stvoren, nije bilo toliko plena u jednom gradu. Mora da su dve trećine zemaljskog blaga bile sakupljene ovde u Carigradu, a da je ona jedna proestala trećina razbacana po svetu.*

Osvojivši prestonicu Istoka, krstaši su po pravoslavnoj Vizantiji, a naročito po Carigradu, pljačkali crkve i manastire, odnosili umetnine, svetiteljske mošti i dragocenosti. Svi hroničari toga vremena zabeležili su da je pljačkanje Carigrada nezapamćeno u istoriji. Skoro hiljadu godina to je bila prestonica hrišćanske civilizacije i veliki grad. Bio je pun spomenika nasleđenih iz antičke Grčke koji su bili remek-dela vizantijske umetnosti. Tim opljačkanim i odvezenim blagom su Mlečani, Germani i Francuzi ukrašavali trgove, crkve i palate svojih gradova na Zapadu. U svemu tome su vidno učestvovali i katolički monasi. Ostalo je zabeleženo da su najveći zločini počinjeni za vreme baš ove, četvrte krstaške vojne. O tome šta se sve tada događalo u Carigradu i Vizantiji postoje i mnogobrojni istorijski izvori. Krstaši su u tom svom četvrtom pohodu već krajem juna 1203. godine bili pod Carigradom i za godinu dana grad je pao u njihove ruke. Oni su prvo opkolili grad sa svih strana, i sa mora i sa kopna. Čitavu godinu dana

sakupljali su se krstaški odredi i eskadroni kopnom, a morem su dolazile ratne galijske. Bila je to ogromna vojska. Znak za napad s mora čekale su na stotine mletačkih lađa sa dva reda vesala. Na njima je bilo preko četrdeset hiljada oružnika željnih pljačke i krvi.

Sa kopna je čekalo znak za napad i duplo više strelaca, oklopnika, oružara, i preko pedeset hiljada pešaka, stegonoša i doušnika.

U prvoj polovini aprila 1204, nakon dva žestoka naleta na bedeme grada sa mora i sa kopna, u Carigrad su upali krstaški odredi kojima je obećana trodnevna pljačka ako osvoje grad. Sledilo je razaranje i nasilje. Hroničari su beležili da su se katolički krstaši kupali u krvi pravoslavnih hrišćana i javno ispoljavali najsramnije požude, ne štedeći ni majke, ni device, ni monahinje. Kad su se napljačkali plena iz carskih palata i privatnih kuća, započeli su pljačku crkava i svetih hramova. Najveći plen su našli pljačkajući zlatni ikonostas Svete Sofije, a čupali su bisere i drago kamenje sa relikvija i svetih sasuda koje su potom pokazivali na svojim pijankama i orgijama. U svojim opsenama su išli dotle da su na tron carigradskog patrijarha doveli prostitutku da ih zabavlja, plešući i pevajući gola. Hroničari su zabeležili da celi zapad i celi katolički svet tog vremena nije imao toliko zlata koliko su krstaši opljačkali i odneli samo iz pravoslavnog Carigrada, ne računajući druge vizantijske gradove i mesta. Toliko srebra i toliko zlata, slonovače i dragog kamenja, tvrde hroničari, nije uspeo da opljačka ni veliki vojskovođa Aleksandar Makedonski, i to osvajajući i pljačkajući zemlje od Egipta do Indije.

I zaista, godinama su teške i pretovarene galijske odvozile iz Carigrada čitava bogatstva u mnoge oblasti Italije, Francuske i Nemačke. Tolika je bila količina bogato ukrašenih relikvija, ikona, crkvenih sasuda i ostalih predmeta od plemenitih metala, nakita od slonovače i predmeta ukrašenih dragim kamenjem, da su za to na Zapadu građene posebne riznice kako bi se to opljačkano carigradsko blago imalo gde smestiti. Najpoznatija takva riznica opljačkanog blaga iz Carigrada nalazi se u crkvi Svetog Marka u Veneciji, na čijoj zapadnoj fasadi još uvek stoje četiri bronzane figure konja koje su nekada krasile carigradski hipodrom. Te čudesno lepe bronzane figure izvajao je Lisip, jedan od najpoznatijih umetnika antike. Pad Carigrada u ruke Latina i njihova sistematska pljačka i uništavanje onog što je sticano gotovo hiljdegodišnjim trajanjem, bio je i početak kraja pravoslavne Vizantije – carstva Romeja. Kada su gramzivi osvajači završili sa pljačkom i spaljivanjem crkava, manastira i carigradskih palata i svega što je vredno, započela je pljačka i paljenje običnih kuća iz kojih su iznosili ne samo vrednije predmete, već i hranu: sasušenu ribu, vence crnog i crvenog

luka, niske suvih smokava i šljiva, vreće pšeničnog i ječmenog brašna, oraha, bezbroj krčaga medovine i mnogobrojne bačve sa vinom.

Krstaši su tako uspjeli da sruše i osvoje celo nekad moćno vizantijsko carstvo, i tada je nastalo nasilje i pljačka kakvu svet do tada nije video. Krstašima ništa nije bilo sveto. Dok su jedni pohlepno skidali zlato i drago kamenje sa mrtvog cara Justinijana, drugi su kidali nakite u veličanstvenoj crkvi Justinijanove Svete Sofije i provodili u njoj orgije. *Zar i ovi ljudi u svojim rukama nose Hristov krst?* – pitali su se očevici tih strašnih događaja.

Pod pritiskom surove i tragične realnosti, ni papa Inoćenitije treći nije mogao više da ćuti, jer su u svemu tome, u velikom broju, učestvovali i rimokatolički monasi koji su obično pratili takve pohode krstaša. Papa je morao da nešto kaže i da mlako osudi zločine, sveopštu pljačku i svetogrđe krstaša. Pred tim strašnim prizorima zločina i nasilja koje su činili njegovi krstaši, on nije mnogo brinuo, jer ih je u početku i odobrio. Na kraju je samo izjavio, ali tek pošto su krstaši završili pljačku i pokolj i potpuno uništili jednu od najblistavijih kultura, da krstašima ništa nije bilo sveto, ni deca, ni žene, ni starci, ni hramovi, ni ikone... Jedan hroničar toga vremena beleži sledeće reči pape Inoćenitija III, koji u jednom pismu opisuje užase počinjene u Carigradu:

– *Ovi nazovi Hristovi vojnici nisu štedeli ni veru, ni uzrast, ni pol. Usred bela dana oni su činili preljubu, blud, najveće skaradnosti. Pristojne matrone, device, čak i one koje su se zavetovale Bogu, bile su predate gnusnoj brutalnosti ovih nazovi Hristovih vojnika. Crkve su bile obesvećene, paljene, pljačkane, a neke pretvorene u štale. Vojnici, pa i sami biskupi, ulazili su na konjima u svete hramove. Pijani krstaši rušili su, razbijali, uništavali sve na šta bi naišli, cepali rukopise, knjige, gazili ikone, grabili zlatne i srebrene putire, pili vino iz njih, a sa odeždi iz oltara kidali zlato i drago kamenje i poklanjali bludnicama.*

Katolički biskupi i sveštenici su se u toj tragediji pravoslavnih hrišćana pokazali i kao vešti trgovci. Ostalo je dosta priča o tome. Zanimljiva je i ova u kojoj se govori o nekom opatu Martinu. Dok je gledao kako krstaši u crkvi Spasitelja pohlepno skidaju zlato i drago kamenje sa skupocene škrinje u kojoj su se čuvale svete mošti, smislio je plan i za sebe. Prekorio je krstaše za svetogrđe koje čine, a kad su oni otišli, crkva je ostala potpuno opustošena. Tu su samo još bili uništena škrinja i razbacane mošti sveca. *Meni je i ovo dovoljno*, doviknuo je opat svom kapelanu, i počeo da trpa mošti ispod sveštene odore. Opat je znao da su svete mošti vrednije od skupocene škrinje koju su krstaši uništili trgajući zlato i drago kamenje. Te mošti su kasnije u Veneciji i drugim gradovima katoličkog zapada na slobodnom tržištu dostizale basnoslovnu cenu. Opat Martin se vešto obraćao

tadašnjim bogatašima, govoreći im da onaj ko posjeduje makar i najmanji deo svetiteljskih moštiju, taj poseduje i ključeve raja.

On je zaista tako i mislio, zaboravljajući pri tome na svojoj pohlepu i greh koji čini. I tako, prodajući deo po deo svetih relikvija, sam je postao bogat i kupio sebi plemićku titulu. Tako je opat Martin zgrnuo veće bogatstvo na tragediji pravoslavnih hrišćana nego krstaši koji su se otimali i međusobno ubijali za opljačkano zlato.

Ostala je zapisana i ova priča o nekom drugom katoličkom svešteniku koji se posle pljačke crkava i manastira u Carigradu, kad se vratio u Veneciju, dugo hvalio da kod sebe ima i takve svete relikvije kao što su dve čestice Časnog krsta, gvozdeni deo koplja kojim su probodena Hristosu rebra, dva klina kojim su Isusu rimski vojnici prikovali ruke za krst i odoru u kojoj je bio dok su ga vodili na Golgotu.

Jedan letopisac tih događaja u svom zapisu ostavio je i ovo. Neki grčki trgovac koji je u mladosti bio učenjak na vizantijskom dvoru i prevodilac sa latinskog na grčki, nekako je preživeo prva tri najteža dana pokolja i sa svojom malom barkom uspeo da se domogne Svete gore. Tako je i tu stigla vest o potresnim i strašnim događajima u Carigradu. Taj trgovac je, kad je stigao do Atosa, molio kaluđere da ga prime za iskušenika i monaha, kako bi se smirio i zaboravio sve što je video u porobljenom pravoslavnom Istoku. Slike strašnih događaja u Carigradu su ga neprekidno proganjale i nisu mu dale mira. U zapisu se kaže da je on danima lutao kao izbezumljen od jednog do drugog atonskog manastira i nigde se nije mogao smiriti sve dok ga neki stari kaluđer nije upitao da li zna da piše. Kad mu je ovaj odgovorio potvrdno, onda mu starac reče: *Uzmi pero u ruke i opiši sve što si video o tim strašnim događajima. Tek kad to uradiš i izneseš sve to iz sebe na svetlo dana, moći ćeš da se smiriš.* Ovaj je to i uradio i tako ostavio najpotresnije svedočastvo toga vremena. Najveći deo toga zapisa nije sačuvan, jer je manastir nekoliko puta stradao u požaru, ali nekoliko nagorelih komada pergamenta su sačuvani i svedoče o drami koja je zadesila pravoslavne hrišćane Carigrada:

Iako slabi i bespomoćni po svojoj brojčanosti, Vizantija i Carigrad su se hrabro borili. Krstaši su učinili takav zločin nad nedužnim narodom da će to istorija ljudskog postojanja večno da pamti. Žareći i paleći po Carigradu i celoj Vizantiji krstaši su uništili najveća dostignuća materijalne i duhovne kulture. Krstaški vojnici su ispoljili najniže životinjske nagone prilikom pljačkanja i uništavanja svega što se našlo na putu. Pred tim zločinima i izopačenostima ljudskog uma dah zastaje, a reči ostaju neizgovorene. Deca, žene i starci i svi nemoćni koji nisu mogli izbeći pokolj kada su videli svoju sudbinu i šta ih čeka radije su se odlučivali da sami odu u smrt te su se sami

vešali ili skakali u oganj ili u more, odakle im nije bilo povratka. Dobrovoljno su išli u smrt samo da bi izbegli sudbinu da padnu u ruke krstaša. Majke su se odlučivale da sa svojim malim detetom radije skoče u oganj ili u more kako bi izbegle da njihovo dete bude nabodeno na mačeve tih pobesnelih pasa. Tako su čitave porodice dobrovoljno išle u smrt vešanjem, samospaljivanjem ili skakanjem u more vežući sebi teško kamenje o vrat kako bi što pre potonuli da ih ne bi žive pohvatali. I kad više nije bilo šta da se opljačka, zapali ili ubije nastala je stravična tišina. Nije se više čuo ni lavež psa ni plač deteta. Najzad, kad se sve smirilo i kad nije bilo nikog za klanje, spaljivanje ili vešanje, nastalo je orgijanje u svetim hramovima i kockanje opljačkanim zlatom. Neka se u srca istinskih vernika ne uvuče pomisao da je Gospod Isus pozeleo da na grob njegovog svetog tela stignu ove okrutne životinje sa zapada.

Ali, i njih je postepeno stizala božija kazna. Sami su se međusobno počeli ubijati u kockarskim tučama za opljačkanim zlatom, kojim su se igrali kao deca koju privlači sve što blista i baca odsjaj. Kletva tog opljačkanog blaga i kletva nevino pobijenih ubrzo ih je stigla i sami su se međusobno počeli nabadati na mačeve i istrebljivati kao pobesneli psi. Mnoge od njih je snašla i gora i strašnija smrt od one koje su oni činili nevinim i nemoćnim stanovnicima Carigrada. Sve ovo što se dogodilo samo potvrđuje ono što je Isus iz Nazareta Galilejskog stalno govorio – da ljudi i nemaju drugih neprijatelja do samih sebe.

-Ovim zločinima krstaša sve dostignuto dovedeno je u pitanje i moramo se vratiti na početak, da se vratimo izvornom Isusovom učenju, kaza inok i nastavi. - Naš Spasitelj i jeste stalno govorio da ljubav, oprost i pokajanje treba da zauzmu središnje mesto u ljudskim odnosima. Zapadni čovek je, kao i istočni, do sada bio više čovek od priče, ali bez duhovne moći i preporoda. Zato se i moglo dogoditi da u ime vere taj čovek čini takve zločine. Sve je to još teže razumeti ako se zna da je Biblija, najvrednija knjiga Zapada i zapadne civilizacije, dar Istoka. Sve najvrednije što ima Zapad je samo kopija originala koji je preuzet sa Istoka. I sada su se te njihove kopije okrenule protiv svoga originala. Zar najveće vrednosti Zapada u pesništvu, nauci, veri, filosofiji i organizaciji društva nisu nastale na Istoku? Graditeljstvo i vajarstvo su nastali na Istoku, pismenost i prva naučna znanja su nastali na Istoku. Grčki i izrailjski i arapski narodi su stvorili to. Zapadnjaci žele da sve te originale poruše i unište, kako bi kroz nekoliko vekova mogli kazati da je to sve nastalo na Zapadu. Ali, u Grčkoj su rođeni i živeli Aristotel, Sokrat i Platon, u Grčkoj su stvarali svoja dela Homer, Lisip, Fidija i drugi velikani. Grčki i izrailjski narod su to stvorili i oni su istecište pismenosti i znanja kojim se danas služi Zapad. Reč *istok* u

svim slovenskim jezicima znači *izvor*, istecište dobrog i uzvišenog. Najsvetija knjiga Zapada, Biblija, dar Istoka, iako geografski strana zapadnom čoveku, zauzela je središnje mesto u zapadnom svetu, istovremeno istisnuvši sve njihove dotadašnje knjige, mitove, legende i pripovesti koje su u znatno većoj meri ili u celosti proizvod Zapada. Tako je strana knjiga sa Istoka odigrala neponovljivu i najradikalniju ulogu u razvoju zapadne civilizacije, jer to nisu bile u stanju da učine druge knjige Zapada. Rimska i germanska mitologija, zapisane u bezbrojnim knjigama, to nisu mogle učiniti, kao što to nisu mogla učiniti ni skrivena predanja Kelta, ni kultovi Slovena zapisani na brezovim korama.

-Ali, ni gresi Istoka nisu ništa manji. Zato je i došlo do ovakve božije kazne. Ovu kaznu nam je poslao Bog da nas opomene. Još su stara predanja i pre Hrista najavljivala ovakvu kaznu. Zato mi sada i doživljavamo apokalipsu svaki dan. Na jednoj strani imali smo moć, raskoš i oholost Vizantijaca i vizantijskih vasillevsa, a na drugoj strašnu pohlepu zapadnjaka: njihovih trgovaca, vojnika i hodočasnika u neutoljivoj žudnji da se dokopaju bogatstva Istoka. Zato je kod nas Romeja i nastao osećaj nesigurnosti i agresivne destruktivnosti. Tako se i moglo dogoditi da naša obična i razularena svetina pljačka i pali trgovačke radnje Latina i ubija trgovce i hodočasnike sa Zapada. Papskom legatu su odsekli glavu i privezali je za psa, a 'grčkom vatrom' su spaljivali trgovačke lađe i celo ljudstvo na njima. Kao osvetu Grcima, Latini su u povlačenju u udaljenim provincijama carstva napadali bogate luke i manastire na ostrvima. Uzrok ovome je bio u Carigradu, koji je radio na štetu svog naroda, ostavljenog potpuno nezaštićenog u udaljenim provincijama. Obični ljudi su znali da šteta koja je nanesena Latinima neće ostati nekažnjena i da će je upravo oni platiti svojim životima i pljačkanjima i razaranjima njihovih imanja. Carigradski vasillevsi i njihovi plemići nisu razmišljali o tome šta trpi običan narod i kakvu golgotu preživljava od Latina u povlačenju. Zato je Bog i na nas Romeje poslao prokletstvo, posebno na Carigrad i njegove vasillevse i celo stanovništvo grada. Carigrad je pre ovog krstaškog razaranja bio nemilostiv prema susednim narodima, ali i prema vlastitim saplemenicima koji su iz Anadolije bežali ispred najezde Tursko-mongolskih plemena. Ta lemena su se sjurila sa Alrtaja i Pamira i brzinom oluje nadirala preko azijskih stepa prema prema Anadoliji, Siriji, Bagdadu i Carigradu. Taj naš narod koji je morao napustiti sve svoje imanje živeo je na đubrištima Carigrada i zapomagao: 'Gladni smo', ali ih niko nije čuo. Bili smo oholi i neosetljivi i ništa im nismo pomogli, već smo ih gledali sa prezirom. I božija kazna je uskoro sledila. Već dugo je bilo poznato da su oni koji nemaju milosti i sažaljenja prema bližnjima oholi i razum im se muti. Bog je izlio svoj gnev

na nas šaljući nam krstaše kao kaznu. Bili smo umislili da smo iznad ostalih naroda i to nam je oduzelo razum. Tako Bog i radi: kad hoće nekoga da teško kazni, prvo mu oduzme razum, bacajući ga u oholost i gordost. Tako je i nastao ovaj rascep između Romeja i Latina, jer počiva na mržnji jednih prema drugima. Ovo što su sada uradili krstaši po Carigradu samo će tu mržnju još više produbiti. Padom Carigrada, krstaši su zbrisali vizantijsko carstvo sa lica zemlje. Poslednji carigradski vasiljevsi su nemilice trošili carske riznice i državne blagajne živeći u bleštavilu i izobilju, ne vodeći računa o odbrambenoj moći grada i carstva, ne podižući i jačajući odbrambene zidine i ne obnavljajući i ne jačajući vojsku. Osvestili smo se tek sada, kad su došli krstaši i kad smo mi ustanovili da su carske i državne blagajne prazne i da je sve opljačkano od strane careva i plemića i da ništa nije ostalo za odbranu grada, da se utvrde bedemi i da se plati vojska i najamnici koji bi branili grad. Vizantijci su stvorili toliko neprijatelja sebi samo zato što su bili oholi u odnosu na druge narode. Za Latine su govorili da su primitivni i podli, a za druge susjede i narode još i teže stvari. Tako su i Grci i Latini u mržnji jednih prema drugima postali zlurad i grešan narod.

Velika nesreća za Vizantiju je i to da je skoro sve vreme svog hiljadugodišnjeg postojanja morala da se bori na četiri bojišta. Napadali su je sa sve četiri strane: i sa zapada i sa istoka, i sa sjevera i sa juga. Svi su želeli da se dočepaju Carice gradova, slavnog Konstantinovog grada, kako ga često zovu. Sa Istoka su ga se nastojali dočepati prvo Persijanci, potom Arabljani, i naposljetku Turci – Seldžuci pa Osmanlije. Sa zapada i severa su to činili Goti, Sloveni, Bugari, Franci, Rusi, Germani, Normani, Latini, Ugri, Srbi. Tako se i dogodilo da je skoro svako vizantijsko pokolenje, posebno u zadnjim stolicima postojanja vizantijskog carstva, doživelo poneki upad stranih vojski i teška pustošenja koja su praćena ogromnim ljudskim gubicima i gubitkom celokupne imovine.

Običan vizantinac je sklon da za sve nedaće i nesreće optuži Carigrad kao centar carstva. Pokazaće se i to da slabljenje Carigrada podstiče jačanje oblasnih gospodara u pograničnim i udaljenim provincijama carstva Romeja. To je, izgleda, najviše i dovelo do pada Carigrada i nestanka Vizantije. Nekoliko poslednjih carigradskih vasiljevsa su oslabili moć carstva i potrošili državne blagajne i carske riznice, što su njihovi prethodnici teškom mukom sticali, čak gubeći i svoje glave, umesto da su tim zlatnim i srebrenim sasudama platiti obnovu bedema grada, kao i vojsku i najamnike za njegovu odbranu. Vizantijska istorija bila je poznata i po dvorskim prevratima, zaverama, krvavim unutrašnjim razračunavanjima i najsvirepijim pogubljenjima. Često se to događalo i unutar samih carskih porodica, u želji da se preotme ili zadrži carska kruna. Tako se i počelo sa bratoubistvima i

oceubistvima kao nekad kod rimskih careva. Ko još ne zna za carigradskog vasilevsa iz VII veka, cara Konstansa, koji je, u strahu od mogućih ambicija mlađeg brata Teodosija, njega najpre prisilio da ode u monaštvo, a potom naredio da bude svirepo ubijen. Carigradsko stanovništvo je bilo ozlojeđeno tim bratoubistvom i car je ubrzo dobio i novo ime *Kain*, po priči iz Biblije o Kainu, koji je bio ubica svoga brata Avelja. Često su pretendenti za presto iz istih porodica vodili vojske jedni protiv drugih i tako prolevali krv običnih ljudi, ali i najbližih rođaka, zarad svojih sebičnih ciljeva. Tako je postepeno i počelo opadanje moći našeg carstva. Ipak, retko ko je toliko doveo do slabljenja hiljadugodišnje Vizantije kao pojava oblasnih gospodara, posebno u udaljenijim i pograničnim provincijama carstva, što je posebno došlo do izražaja uoči i za vreme krstaških ratova. Oblasni gospodari su često ratovali jedni protiv drugih i tako slabili moć carstva, ali su se i udruživali kako bi zajedničkim snagama napali samog cara. Tako su slabili i samu carsku prestonicu Carigrad, bez koje se Vizantijsko carstvo nije moglo ni zamisliti. Konstantinov grad je bio ne samo najveći i najutvrđeniji grad našeg vremena, već i čudesno lep grad. Provincijalistički i regionalni duh je prevladao nad duhom univerzalnog carstva, čiji je centar, kao sunce u svemiru, bio sam Carigrad, nekad ponosni Konstantinov grad. Nestalo je globalnog vizantijskog rodoljublja, a prevladao je uži regionalistički duh. Zato se i moglo dogoditi da regionalne i udaljene provincije skoro mirno i ravnodušno posmatraju kako Carigrad strada od krstaša, a da niko ne pošalje bilo kakvu pomoć opkoljenoj prestonici, već su mirno pratili njenu višemesečnu agoniju. Mnogi slojevi društva u samom gradu često su bili ravnodušni pred propašću njihove prestonice, jer su poznavali samo teret njene vlasti i njene nepravde. Pobunila se i carigradska sirotinja. I tako će biti dok je sveta veka, sirotinja će iskoristiti i najmanju priliku da se pobuni da zbaci svoj jaram, pa makar se udružila i sa svojim neprijateljem.. Dovoljna je jendna mala varnica pa da se plamene rasplmsa i da u požaru nestane sve. Zato se i moglo videti kako velike skupine bijednih i siromašnih zajedno sa krstašima i razbojnicima koriste metež i rasulo i pljačkaju grad, carske dvorove i dvorove plemića i bogate manastire. Izgleda da je vizantijsko carstvo već bilo duboko potonulo i da povratka više nije bilo. Međusobno su se iznurivali ne samo pretendenti za presto, već su podele i mržnja zavladaile i među običnim narodom. Podele, moralno posrnuće i druge suprotnosti su bile sveopšte. Jedni protiv drugih nisu bili samo pretendenti za presto, već i siromasi protiv bogatih, deca protiv roditelja, episkopi protiv episkopa, vitezovi protiv vitezova, plemići protiv plemića, seljak protiv seljaka, monah protiv monaha. Sve je bilo sazrelo za krah i krstaši su to samo ubrzali. U svakom gradu i u svakom selu postojale

su takve podele i niko nije imao bezbedan i miran život. Razularene gomile su se osećale toliko moćnim da su pljačkale i uništavale sve redom. Do takvog nereda i razdora moglo je doći samo božijom kaznom za počinjene grehe Vizantinaca i nesposobnih vladara. Zakoni su prestali da postoje i zaredala su ubistva. Ugnjeteni, poniženi i potlačeni su se dokopali oružja i postali gospodari svojih gospodara, i svojih i tuđih života. Opsedali su domove drugih i mnogi gradovi i sela su bili pretvoreni u zgarišta i pustinje. Smrt je zapretila svima i mnogi su drhatali od užasa koji se svaki dan događaju. Pred naletom straha bezbedno utočište nije bilo moguće naći. Spas više nije bilo moguće naći ni u crkvama, ni u bunarima, ni u okolnim šumama. Otvarane su grobnice kako bi se tu, u toj truleži i teškom zadahu nalazilo utočište, ali ni tu nije bilo mira ni sigurnosti jer su dolazili pljačkaši grobova. Jedan svedok svih ovih strašnih događaja je zato zavapio: *O, svevideće sunce, da li si ti pre videlo nešto slično?* Bio je to kraj prvog i početak drugog milenijuma poslije Hrista. Po svojoj stravičnosti ovakvi događaji mogli bi se ponoviti samo još jednom u hihjadu narednih godina i to najverovatnije prilikom prelaska iz drugog u treći milenijum i to krajem dvaesetog i početkom 21. stoleća.

-U mnogim gradovima vizantijskog carstva, na svakom mestu i na svakom koraku su se mogle videti razbijene glave, prosuti mozak, polomljena kičma, polomljene ruke i noge i razbacana tela mrtvih i toliko iskasapljena da ih ni njihovi najbliži ne bi mogli prepoznati. Zatvori za mučenje su nicali svuda. Svoje tamnice su imali i najgori razbojnici, gusari i pirati, gde su držali roblje za prodaju na trgovima Libije, Arabije, Tunisa, Egipta... I u samoj carskoj palati u Carigradu otkriveno je nekoliko tamnica u njenim podrumima, gde su vasiljevi često držali i mučili svoje protivnike i svoje roblje za prodaju, a o čemu običan narod nije ništa znao. Carevi su svoje protivnike često oslepljivali usejanim željezom ili usejanom pločom koju bi držali ispred očiju osuđenika dok se ovome potpuno ne uništi vid. Tako je oslepljen i Isak Drugi Anđel i svrgnut sa prestola od svog brata Alekseja Trećeg Anđela uoči samog početka Četvrtog krstaškog pohoda. Ovakve kazne, po ugledu na Vizantiju, uveli su i susedni narodi. Poznato je i oslepljivanje 14.000 Samuilovih vojnika od strane okrutnog vizantijskog cara Vasilija, gde je svakom stotom ostavljeno samo po jedno oko kako bi mogli voditi oslepljene drugove njihovom caru Samuilu. Pored oslepljivanja, česta kazna među pretendentima za presto i carsku krunu bila su i sakaćenja, i to odsecanjem nosa, ruku, jezika, računajući na to da neko ko je tako osakaćen ne može biti car. U vizantijskom carstvu je oslepljivanje postalo najčešća kazna za protivnike u treći za krunu i carski položaj. Oslepljivanje se obavljalo i izlevanjem vrelog sirćeta na oči, a potom vađenjem očiju.

Zbog takvih okrutnih obračuna unutar same Vizantije oslabilo je nekad moćno carstvo i ono je počelo da igra podređenu ulogu u međusobnim sučeljavanjima na bojnopolju. To slabljenje Vizantije prvo su osetili i koristili njeni susedi Latini, Bugari, Srbi, Kumani i drugi. U takvim okolnostima nije bilo teško nekoj stranoj vojsci doći i zauzeti velike delove Vizantije u rasulu. Da bi se zacelile ove rane i rascep između Istoka i Zapada možda će trebati još jedan milenijum. Biće to povratak na početak. Sve dotle dok se to ne dogodi obespravljeni čovek će morati biti večiti pobunjenik. To je i zbog toga što su sadašnja i zapadna i istočna društva postala opsednuta pitanjima 'sticanja sreće' i materijalnog bogatstva, zaboravljajući pitanja o smislu života i brišući granice između pojmova dobra i zla''.

Preostali delovi pergamenta su bili toliko nagoreli i oštećeni da se nisu više mogla razaznavati ni slova ni reči.

KRAJ

SADRŽAJ

POBUNJENIK.....	1
POGUBLJENJE NA GOLGOM BRDU	2
NASTAVAK POBUNE.....	22
POVRATAK NA POČETAK.....	100